

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí

Jana Gál

vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová

Praha 2015

Prague college of psychosocial studies

Expatriates' spouses and their self-realization in different cultural environment

Jana Gál

The diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Magdalena Kot'ová

Praha 2015

Anotace

Cílem bakalářské práce je přiblížit, jak vnímají partnerky pracovních migrantů - expatriotů situaci dlouhodobého přesunu do jiné země, ve které zpravidla nemohou být profesně činné nebo jsou jejich možnosti uplatnění na trhu práce problematické. Teoretická část textu se zabývá problematikou pracovní migrace, akulturačního procesu a otázkou profesní identity. Výzkumná část práce nastiňuje formou kvalitativní výzkumné sondy náhled na situaci partnerek pracovních migrantů a přibližuje vyrovnávací strategie se ztíženou možností profesního uplatnění. Výzkumná sonda se opírá o analýzu polostrukturovaných narativních rozhovorů s pěti participantkami. K analýze dat byla využita interpretativní fenomenologická analýza. V závěru práce autorka uvádí návrhy možných intervenčních programů pro danou cílovou skupinu.

Klíčová slova: Pracovní migrace, adaptace, expatriot, seberealizace.

Abstract:

The study examined the self-realization of international company transferee spouses when they decide to follow the transferee on overseas assignments. It explores how spouses feel in the situation not being able to follow their professional career. While the working partners are busy with building their career, their spouses have to define their daily structure by themselves every time again when they change an international location. Just exactly due to the often relocation falls hard to find any suitable work or professional activity to make their life meaningful. The study is based on five semi-structured interviews analysed by the IPA methodology.

Key words: working migration, adaptation, expatriates spouse, working opportunities, self-realization.

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma „Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Magdaleně Koťové, za její pomoc a trpělivost, za její vstřícné jednání a konstruktivní připomínky k mé práci.

V Praze dne 30.4.2015

.....

Abstract:

The study examined the selfrealization of international company transferee spouses when they decide to follow the transferee on overseas assignments. It explores how spouses feel in the situation not being able to follow their professional career. While the working partners are busy with building their career, their spouses have to define theirs daily structure by themselves every time again when their change an international location. Just exactly due to the often relocation falls hard to find any suitable work or professional activity to make their life meaningful. The study is based on five semi-structured interviews analysed by the IPA methodology.

Key words: working migration, adaptation, expatriates spouse, working opportunities, self-realization.

Obsah

I. Teoretická část

1 Pracovní migrace	10
1.1 Expatrioté - Vyslaní zaměstnanci	11
1.2 Průběh procesu pracovní migrace u expatriotů	11
1.3 Partneri a partnerky expatriotů	13
2 Akulturační proces.....	13
3 Profesní identita a uplatnění partnerů.....	15
3.1 Ztráta pocitu kontroly nad svým osudem	16
3.2 Narušení pocitu vlastní identity	17
4 Teoretické koncepty sebeuskutečnění a hledání smyslu života	17
4.1 Teorie potřeb – Abraham Maslow.....	18
4.2 Existencionální analýza - Viktor Frankl	18
5 Copingové strategie vedoucí k sebeuplatnění.....	19
6 Shrnutí teoretické části bakalářské práce	19

II. Výzkumná část

1 Cíl výzkumu a formulace výzkumných otázek	22
2 Popis výzkumné metody	22
3 Charakteristiky zkoumaného souboru participantek	23
3.1 Volba vzorku	23
3.2 Popis vzorku participantek	25
3.3 Sběr dat	27
3.4 Osnova rozhovoru	28
3.5 Přepis rozhovorů a práce se záznamem	28
3.6 Validita a reliabilita výzkumné sondy.....	28
4 Analýza přepisů rozhovorů	28
4.1 Jednotlivé analýzy rozhovorů	29
4.2 Souhrnná analýza skupiny – společné kategorie.....	47
4.2.1 Kategorie: Vycestování	48
4.2.2 Kategorie nejistoty ohledně budoucnosti v souvislosti s častým stěhováním	49
4.2.3 Kategorie: Adaptace na cizí prostředí.....	49
4.2.4 Kategorie podřízení se rodině	50
4.2.5 Kategorie hledání uplatnění a seberealizace	50
4.2.6 Kategorie společenského ocenění a společenské izolace.....	50
4.2.7 Kategorie změny jako příležitosti	50
4.2.8 Kategorie seberealizačních aktivit.....	51
5. Výsledky výzkumné sondy	51
5.1 Výzkumná otázka 1	53
5.2 Výzkumná otázka 2	53
6 Závěrečné shrnutí.....	54

7 Diskuse	55
8 Návrhy sociální práce s partnerkami expatriotů	58
8.1 Poradenství	58
8.2 Kariérní koučing	59
8.3 Svépomocné skupiny	59
9. Závěr	60
10. Použitá literatura	61
11. Přílohy	63
11.1 Přepisy rozhovorů	63
11.2 Informované souhlasy s výzkumnou sondou	100

I. Teoretická část

Úvod

Vlivem globalizace pracuje v současné době na světě 105 milionů lidí v jiné zemi, než je země jejich původu (IOM, 2014). Část tohoto počtu představují také migranti, kteří se přesouvají v rámci budování své profesní kariéry. Jedinec, který je vhodný, nebo zralý k přesunu, je na své profesní dráze většinou před vrcholem, a více než polovina takových zaměstnanců už má rodinu, kterou ve většině případů berou s sebou (ALI aj., 2003).

V kontextu problematiky relokace pracovníků přes hranice států, je pro mne zajímavá otázka rodinných příslušníků, konkrétně manželek vyslaných pracovníků, které jsou z pohledu relokující společnosti v pasivní roli, a počítá se s tím, že se situaci přizpůsobí. Zatímco zaměstnaní živitelé rodin musí čelit zodpovědnostem a tlaku vycházejícímu z jejich nového pracovního postavení, partnerky, zabezpečující domácnost, jsou nuceny definovat si své poslání, svou roli, nově. Pokud byly ve svém domácím prostředí zvyklé budovat profesní dráhu, může pro ně být nová situace náročnější, než se na první pohled zdá.

Předkládaná bakalářská práce je především prací empirickou. V českém kontextu, ale i v kontextu zahraniční odborné literatury, je téma partnerů či partnerek tzv. pracovních migrantů a jejich uplatnění či problémů, se kterými se potýkají, pojednáváno zřídka. Z tohoto důvodu je v práci kladen důraz na provedení kvalitativní výzkumné sondy, která je prostředkem, jak zmapovat situaci lidí, kteří se ocitnou v jiné zemi a pokouší se žít svůj život dál.

V první kapitole bakalářské práce je popsána problematika pracovní migrace a pozornost je věnovaná zvláště skupině migrantů tzv. expatriotům. Druhá kapitola se zabývá vztahem akulturace a stresu. Ve třetí kapitole je tematizována problematika profesní identity a pracovního uplatnění partnerů expatriotů a možných osobních ztrát v tomto kontextu. Čtvrtá kapitola představuje dvě teoretické koncepce, které problematiku seberealizace

uvádějí do širšího kontextu. Pátá kapitola se dotýká copingových strategií v otázce seberealizace a uplatnění.

Empirickou část práce představuje kvalitativní výzkumná sonda zaměřená na zmapování prožívání a chování partnerek expatriotů v situaci relokace do cizí země. Pět polostrukturovaných narativních rozhovorů bylo analyzováno za pomoci interpretativní fenomenologické analýzy.

V rámci bakalářské práce se zabývám též otázkou, jakou roli by mohla sehrát sociální práce a její metody v pomoci skupině partnerek relokovaných zaměstnanců (kapitola 8). V rámci pomoci dané cílové skupině navrhuji možné podoby intervenčních „programů“.

1 Pracovní migrace

Migrace, neboli prostorové přemístování jedinců přes hranice je známá lidstvu od pradávna a podle RYSTADA, je lépe ji chápat jako trvajícím fenomén k lidstvu náležící, než jako přechodný pohyb lidí z místa na místo (RYSTAD, 1992). Migrace se jako téma objevuje v nesčetných studiích v sociálních i humanitních vědách a vedle oborů, které zkoumají příčiny a vliv migrace z pohledu společnosti se objevují i studie zabývající se migrací v souvislosti s fyzickým a duševním zdravím migrantů. Je prokázáno, že migrace je jedním z neoddiskutovatelných stres faktorů, majícím vliv na mentální stav člověka (MARLINOVA; 2011; BHUGRA a GUPTA, 2011). Pracovní migrace pak zužuje toto téma na pohyb osob za účelem nalezení práce a ekonomického výdělků. Většina ekonomických teorií vysvětluje ekonomickou migraci osob z pohledu pull-push faktorů, které se velmi zjednodušeně dají shrnout tak, že obyvatelé regionů s nižším HDP se stěhují do oblastí zemí s vyšším HDP za prací. Tento koncept je zcela jistě zásadní pro porozumění základních příčin pracovní migrace a to, že určité faktory migranty nutí opustit místo (push), nebo jiné je pobízejí se do určitého místa přistěhovat (pull). Teoretický náhled bych ještě doplnila teorií vysvětlující ekonomické aktivity duálního pracovního trhu. Pracovní trh je podle této teorie možné rozdělit na dvě části a to na primární pracovní trh, který je stabilní a zaměstnává vysoce kvalifikované odborníky a na sekundární sektor, který je velice proměnlivý, charakteristický krátce trvajícím pracovními vztahy, definován vysokou fluktuací a ten zaměstnává nekvalifikovanou pracovní sílu (PIORRE, 1970). Duální i sekundární pracovní

trh je možné najít napříč oblastmi, nehledě na výšku HDP států. Expatrioté, jako experti, nebo vysocí manažeři podle této teorie, patří k migrantům primárního pracovního trhu.

1.1 Expatrioté - Vyslání zaměstnanci

Zásadní pojem pro tuto práci je expatriot ve významu: vyslaný zaměstnanec (anglicky: expatriate, sojourner). V textu práce je používán pojem „expatriot“, které se v literatuře běžně objevuje jako technický termín (MORAVCOVÁ, 2008; ALI aj., 2003; PARFITT, 2013). Jedná se o zaměstnance vyslaného určitou společností, který žije v hostitelské zemi po dobu určitou, od několika měsíců do několika let, většinou 2-3 roky, za účelem výkonu práce (MORAVCOVÁ, 2008) a liší se od ostatních pracovních migrantů – např. tzv. gastarbeitrů tím, že v jedné destinaci pobývá jen dočasně, a podle potřeby je později přesunut na jiné místo do jiné lokality, která může být opět – podle potřeby na jiném kontinentu. Přesun se odehrává v rámci politiky rozvoje lidských zdrojů s uvedením jejich preferencí určitých regionů, nebo zamítnutím potenciálně, pro rodinu nevhodných lokalit v plánech profesního rozvoje. Jedinec je vyslán svou mateřskou organizací do pobočky v jiné zemi, s potvrzenou pracovní smlouvou a zařízeným pracovní místem. Důležité je, že se zaměstnanec pro tento krok v rámci plánování své kariéry rozhoduje dobrovolně a iniciativně s různými důvody jako touha po dobrodružství, posun v kariéře, životní změna, finanční výhody, rodinné důvody (SELMER a LAURING, 2012), riziko přerušení pracovního vyslání ze strany se snižuje, pokud o přesunu spolurozhoduje také jeho rodina cestující spolu s ním (BUSSIN, 2015).

1.2 Průběh procesu pracovní migrace u expatriotů

V následujících řádcích je popsán podle možný průběh pracovní migrace u vybraného typu pracovníků – text vychází z BUSSINA a zkušeností autorky textu (autorka si uvědomuje, že její vlastní zkušenosti pravděpodobně nejsou univerzálně platné, nicméně jejich sdílením s expatrioty si potvrdila, že níže popsany průběh procesu je do velké míry typický). Hlavním rysem je, že se často nejedná o jednorázový odchod s jednou cílovou destinací, ale o přijmutí migračního životního stylu.

Prvotnímu za hranice mnohdy předchází již rozhodnutí učiněná několik i let předem, což znamená rozhodnutí pracovat pro globálně fungující společnost, která své zaměstnance

relokuje přes hranice státních celků. Takové rozhodnutí může stávající zaměstnanec udělat již v době po ukončení studií a se svou postupující kariérou se blíží momentu, kdy bude jeho kvalifikace ve své mateřské lokalitě naplněna a pro zaměstnavatele bude žádoucí, aby nabral nové zkušenosti v jiné destinaci.

Definitivnímu rozhodnutí o přesunu zaměstnance do jiné lokace předchází rozhovor o kariérních cílech, při kterém je téma možnosti a ochoty vycestovat, důkladně diskutováno s vedením společnosti. S ohledem na vysoké náklady takového přesunu – zvláště pokud se jedná o přesun celé rodiny – je důležité, aby si zaměstnanec byl naprosto jistý, že rodina přesun nejen zvládne, ale bude schopna absolvovat i přesuny další. Předpokladem je otevřená komunikace ohledně možných těžkostí v relokaci a v rodině. Podstatné otázky se týkají zdravotního stavu a také psychické aktuální připravenosti rodiny opustit stávající místo pobytu. Je tedy nezbytně nutné, aby si všichni členové rodiny byli jisti, že mezinárodní přesun jim přináší převážně benefity.

Mezi běžné náklady, které společnost relokované rodině hradí může například patřit: vystěhování a zabalení veškerého vybavení, které rodina potřebuje s sebou, úhrada školného mezinárodní škol pro všechny děti relokovaného, služby relokační agentury: hledání ubytování, vyřízení víza pro rodinné příslušníky, jazykové kurzy pro oba partnery, zapůjčení automobilu na počáteční fázi, příspěvek na měsíční nájem. Přerušením mezinárodní mise z důvodu nespokojenosti partnera, by tak vznikly nežádoucí náklady.

Téma možného přesunu je v rodinách kandidátů velmi významné, rodina se společně na tuto možnost připravuje roky a zaměstnavatelé jsou citliví na nejasná nebo mlhavá vyjádření ohledně možných plánovaných přesunů. Přerušená mise je vždy skvrna na profesní dráze, možné selhání managementu, který nebyl schopen pracovníka dostatečně připravit a demotivující prvek v plánování mezinárodní kariéry pro ostatní zaměstnance, čemuž chce zaměstnavatel v každém případě předejít.

Zaměstnanec má možnost vyloučit některé destinace, do kterých by za žádných podmínek nechtěl být relokován, obecně však platí, že čím více destinací vyloučí, tím méně příležitostí pro něj vzniká. Konkrétní nabídku zahraniční mise může zaměstnanec vždy odmítnout. Tím společnost vytváří prostor, aby mise proběhla co možná nejlépe. Návrh nového místa v zahraničí přichází většinou několik týdnů před přesunem.

V případech, kdy rodina již v zahraničí relokovaná je, možnost setrvat na stávajícím místě, prakticky neexistuje, jedinou variantou je přerušeni mise a ukončení pracovního kontraktu.

Návrh managementu k další cílené relokaci by měl zaměstnanec konzultovat s rodinnými příslušníky, schopnými se na rozhodování podílet a na nabídku odpovědět v řádu několika dnů. Jakmile se rodina rozhodne, začíná příprava na stěhování. Už v této fázi si partner/-ka může zjišťovat zcela konkrétní informace, co se týká jeho/jejích možností uplatnění, nebo denní náplně v dalším místě.

1.3 Partneři a partnerky expatriotů

Partneři expatriotů jsou v populární literatuře, na internetových „blozích“ nebo někdy i v odborných textech označováni jako: expatriate spouses nebo také *trailing spouses*. Výraz *trailing spouse* byl poprvé použit v roce 1981 ve Wall Street Journal v článku o problematice duální kariéry – tedy v migraci párů, kde oba mají profesně silnou pozici, ale migrují jen kvůli pracovní příležitosti jednoho z páru (BRALOVE, 1981). *Trailing spouse* (*trailing* = vlající) je ten z partnerů, který pouze následuje zaměstnaného manžela/-lku, nebo partnera/-rku. Označení trefně postihuje pasivní následování bez vlastního uplatnění na trhu práce. Internetové diskuse a blogy se tomuto označení v současné době již vyhýbají (například: Thriving Abroad¹).

Expatrioté tvoří svou vlastní subkulturu, která je ve spojení přes sociální media. Existují blogy, internetové stránky, svépomocné skupiny a servisní společnosti zaměřené na potřeby, které z nutnosti relokace expatriotů vyplývají. Tím, že se jedná o finančně solidně zajištěnou skupinu, může se na první pohled zdát, že pro sociální práci v jejich kontextu není místo.

2 Akulturační proces

Základní charakteristiky expatriotů mohou být podle GÄRTNERA vytyčeny časovou a prostorovou dimenzí přesunu, jinými slovy: stěhováním přes hranice národních kultur a délkou pobytu v jednotlivých destinacích (GÄRTNER, 2011).

¹ Thriving Abroad je skupina propagující optimistický pohled na migraci expatriotů působící v globální komunitě partnerů expatriotů, využívající Twitter, Facebook k rozšiřování hesel, životních mott a článků.

Hovoříme-li o migraci v oblasti antropologie, nemůžeme se obejít bez vymezení pojmů kultura, akulturace a adaptace. Podle TROPENAARSE a HAMPDEN-TURNERA, je kultura „vzorcem“, a jeho podstata je souhrnem společně nabytých znalostí a vědomostí a jehož prostřednictvím chápeme naše každodenní zkušenosti a jemu přizpůsobujeme naše chování (TROPENAARS a HAMPDEN-TURNER, 1998, s.32).

Stěhování je jednou z životních změn, která na člověka klade zátěž v podobě vyrovnávání se s opuštěním svého domova, svého prostředí, svého životního stylu a poté adaptování se na nové podmínky (PALINKAS, 1982). Pokud se migrace děje přes hranice kultur, může přinášet také otřesení vlastní identity, a jistoty, které jsou napojeny na okolí, ve kterém jsme socializováni. Takový typ změn, které vznikají v důsledku interakce, nebo dokonce konfrontace různých kultur je označován jako akulturační proces (GUDYKUNST, 2005) nebo dokonce jako kulturní šok (HOFSTEDE, 1997). Právě proto, že se jedná o proces, může trvat několik měsíců i let, než si jedinec na danou kulturu zvykne a adaptuje se. V tomto procesu jde o to, že naše mentální naprogramování („mental software“) je složené z hodnot, uložených během celého individuálního vývoje jedince a je vytvářeno už od dětství. V běžné komunikaci pak používáme zcela přirozeně fragmenty tohoto softwaru, které vyčuhují jako špičky ponořených ledovců, pro cizince nelogické, nerozpoznatelné a nepochopitelné. Konfrontace s tímto neznámým prostředím pak může vyvolat zmatení, stažení se k sobě, a spuštění obranných mechanismů k uhájení vlastního hodnotového světa. Podle akulturačních teorií je nejvyšší hladina stresu v počátečních stádiích imigrace, kdy se imigrant ještě v novém prostředí neusadil (HOFSTEDE, 1997; GUDYKUNST, 2005). K duševní stabilitě migranta přispívá jeho schopnost se adaptovat na nové prostředí a podmínky a to v případě expatriotů, vysílaných na krátkodobé pobyty, nemusí být adaptace na místní kulturu, ale právě na situaci změny, aniž by lokální kultura příliš do jejich života zasahovala.

Specifikum expatriotů, je jednak jejich posouvání z místa na místo, a poté vysoký stupeň nejistoty v tom, jak dlouho na určitém místě nakonec doopravdy setrvají. Tato nejistota je pro mnoho partnerů a jejich motivaci k adaptaci v místě klíčová. Nestálost prostředí, ve kterém se pohybují, má vliv na důležité aspekty jejich života jako je: pocit domova, síť blízkých a přátel, na udržení nebo vyrovnávání změn vlastní identity. Především však pro mnohé znamená zcela jiný přístup k akulturaci, jelikož nemají motivaci „zapustit kořeny“, nebo si tvořit hlubší citové vazby k místu, které budou brzy zase opouštět. Stejně tak nemá smysl se učit jazyk, který v příští destinaci už nebudou potřebovat (BRASEBY, 2010).

Tento fakt ztěžuje jak adaptaci samotnou, tak hledání profesního uplatnění v jakékoliv destinaci. Jak se v takové situaci cítí lidé, kteří si zakládají na své schopnosti uplatnit se na pracovním trhu, nebo je pozice, které pracovníčně dosáhli, součástí jejich identity?

3 Profesionální identita a uplatnění partnerů

Identita je vysoce abstraktní pojem, který se objevuje v mnohých teoriích i oborech. Většina konceptů se shoduje v tom, že identita je něco jako autentické bytí, bytí v pravdě k sobě (MAŘÍKOVÁ aj. 1996, s.32). Identita se tvoří zpravidla v období dospívání jako osobnostní profil, ve kterém se člověk bude cítit dobře a svůj. V humanistické psychologii je tento pojem dokonce spojen se snahou o seberealizaci - člověk se snaží být, tím, čím je.

Důležitou součástí osobní identity, je pro mnoho partnerů vysílaných zaměstnanců, jejich profesionální identita a pracovní uplatnění odpovídající jejich kvalifikaci. V důsledku jde o naplnění potřeby statusu rovnoprávnosti, nebo finanční nezávislosti a tím i osobní svobody vedle svého partnera (BRASEBY, 2010). Placené zaměstnání je zdrojem obživy, ale také zdrojem seberealizace, zdrojem uspokojení tíživosti a sebeúcty. Nemožnost vykonávat svou profesi, může být pro některé jedince, kteří mají svou profesionální a osobní identitu úzce spjatou, nepříjemné. Nabízí se spojení s fenoménem dlouhodobé nezaměstnanosti vysoce kvalifikovaných jedinců, kde nemožnost profesionálního uplatnění s sebou přináší mimo důsledků ekonomických také napětí v rodině, zhoršení interpersonálních vztahů, ale také zhoršení tělesného i duševního zdraví (MALINDOVÁ, 2011). Partneri expatriotů sice nemusí řešit základní otázku obstarání obživy a bydlení, nicméně musejí v této souvislosti čelit takovým vnitřním tlakům jako je redefinování vlastní identity, nebo pocitu tzv. přesunu těžiště kontroly nad svým životem.

Zvláště v první fázi pobytu vyplývá ze situace, že chod domácnosti, podpora dětí ve škole atd., zajišťuje doprovázející partner. Také není vždy možné, aby byl zaměstnán, nebo si okamžitě našel své uplatnění. Příčiny nemožnosti vykonávat svou profesi mohou být, jak na straně imigranta - jako neschopnost vnitřní mobilizace a adaptace, nebo nedostatečná schopnost navazovat kontakty s okolím, nízká motivace k učení místního jazyka (ALI aj., 2003), tak to mohou být překážky na straně hostující kultury - jako: nemožnost získat pracovní povolení, neznalost místního jazyka, ne-uznatelnost vzdělání, nedostatek pracovních příležitostí, kulturní rozdíly, nebo prioritu v zaměstnávání mají občané hostující

země, nedostatek dovedností, které mohou být v dané kultuře uplatněny, nebo nedostatek času, vzhledem ke krátkému trvání pobytu (PARFITT, 2013). Zároveň je v současné době pro mnoho lidí střední třídy jejich vlastní identita spojená se zaměstnáním, profesní pozicí a postavením ve společnosti. Také právě při seznamování první otázky cílí na profesní nebo pracovní zařazení: Kde pracujete? Čím se živíte?

Placené zaměstnání zajišťuje nejen společenský status, ale také pocit nezávislosti na druhých - jako v mládí rodiče, nebo partner. A samozřejmě pro partnera, který přestane vydělávat, může tato situace znamenat také ztrátu pocitu osobní svobody (McNULTY, 2012).

V následujících odstavcích nastiňuji dvě oblasti duševního konfliktu cílové skupiny. Zaměření na tyto dva aspekty jistě není definitivním výčtem všech změn, které partneri expatriotů mohou pociťovat, ale z mého pohledu jsou právě tyto dvě pro danou skupinu specifické.

3.1 Ztráta pocitu kontroly nad svým osudem

Partneri, kteří byli zvyklí na svůj vlastní stálý příjem, okruh známých, seberealizaci, jsou najednou konfrontováni s jiným modelem, ve kterém jeden z partnerů rodinu zabezpečuje finančně a druhý se plně stará o chod domácnosti. Takové uspořádání může být pro některé zcela nové potřebují se s ním vyrovnat. Pocit, který tuto změnu může doprovázet, je mimo jiné pocit ztráty své vlastní nezávislosti, ztrátu přátel, rodinných vazeb a svého společenského statusu (BRASEBY, 2010), a zároveň existencionální úzkost vyplývající ze ztráty kontroly nad svým vlastním osudem. Pro partnery, kteří byli zvyklí žít v rovnocenném manželství/partnerství, kde měli právo spolurozhodovat, bývá tato situace nová a mnohem náročnější. Se souhlasem k vycestování se vlastně dostávají do závislosti na rozhodnutí společnosti, která dříve rozhodovala pouze o osudu zaměstnaného manžela/manželky. Nemohou ovlivnit jak dlouho v lokalitě zůstanou, kde a na jak dlouho bude další působiště, jak "zavčas" informaci o stěhování dostanou - ta většinou přichází několik týdnů před dalším přesunem. Jejich pobyt a vízum je navázáno na vízum partnera, takže v případě nemoci, smrti, rozvodu, musí destinaci opustit, byť si tam právě vybudovali zázemí, přátele, nebo třeba rozjeli své vlastní podnikání (BRASEBY, 2010). V sociální psychologii je tento stav také popisován jako přesun těžiště kontroly, nebo ještě lépe - ztráta vnitřního těžiště kontroly. Těžiště kontroly (locus of control) je konstrukt, který

vychází z toho, že jedinec věří, že je schopen události kolem sebe řídit vlastním přičiněním (vnitřní těžiště kontroly) nebo naopak věří, že jeho úspěchy, či nezdary jsou ovlivněny vnějšími vlivy (vnější těžiště kontroly). Výzkum Judith RODINOVÉ a Ellen LANGEROVÉ z roku 1977 potvrdil, že existuje přímá úměra mezi mírou pocitu svobody a odpovědnosti a zdravotním stavem. Lidé, kteří věří ve vlastní odpovědnost za to, co se jim v životě děje, věří že svou situaci mají v rukou a mohou spolurozhodovat, jsou duševně i tělesně zdravější (RODINOVÁ a LANGEROVÁ, 1977).

3.2 Narušení pocitu vlastní identity

Partneři, kteří před vysláním jsou v domácnosti a starají se o děti, nemusí pociťovat v této oblasti tak markantní změnu. Pokud je však identita jedince opřena o jeho profesní identitu a tato část z nějakých důvodů nemůže být naplněna, musí člověk nutně zažívat pocit, že není sám sebou. Poté, co se přesunuli z místa, kde měli své pracovní a společenské pozice, jsou najednou jen “ženy v domácnosti”, nebo “manželky expatriota” („trailing spouse“). Tím více, pokud pocházejí z genderově „korektního“ prostředí a dostanou se do destinací, kde ženy nejsou posuzovány jako plnohodnotný partner k jednání. Podle studie Anne BRASEBY, více než polovina participantek, které vinou relokace do zahraničí přišly o pracovní pozici, udává, že tato změna narušila jejich profesní identitu a to dokonce i v případech, kdy si tuto změnu do své profesní dráhy nějak zakomponovali. Realita byla překvapivě odlišná předstávám. Jedna z participantek výzkumu popisuje, že se cítí jako v situaci, kterou naposledy zažívala, když bydlela s rodiči, tedy ve vývoji identity jakoby v regresi v závislé roli adolescenta. Verbálně byla závislost zřejmá také v komunikaci s participanty studie: nevydělávající partneri/-rky hovoří o “jeho penězích” případně “jejích penězích”, tedy ne o rodinných penězích, jak by se dalo očekávat (BRASEBY, 2010).

4 Teoretické koncepce sebeuskutečnění a hledání smyslu života

Pohled na problematiku nezaměstnaných partnerů expatriotů nabízí několik možných teoretických koncepcí. Teorie vysvětlující adaptaci a integraci imigrantů jsou zaměřené spíše na dlouhodobě usazené migranty, u kterých podmínka duševní pohody je přijetí místní kultury a integrace (GUDYKUNST, 2005; HOFSTEDE 1997). Tyto teorie však právě případy mentální vyrovnanosti partnerů expatriotů vysvětlují jen z části, a to sice

proto, že cílem většiny expatriotů není usazení se v nové kultuře. Teorie vysvětlující stres a reakce člověka na změnu nepostihují zcela stres vycházející z frustrace vlivem nečinnosti nebo ztráty smyslu. Životní situaci, s níž se partnerky a partneři expatriotů setkávají, lze vhodně vystihnout například za pomoci teorií potřeb Abrahama Maslowa či prizmatem existenciálně laděného směru logopedie Viktora E. Frankla.

4.1 Teorie potřeb – Abraham Maslow

MASLOWA teorie motivace a hierarchie potřeb vysvětluje lidské potřeby v pyramidové hierarchii. Nejširší stupeň zastupují tělesné fyziologické potřeby, následuje potřeba bezpečí, potřeba lásky a sounáležitosti, potřeba uznání. Pyramida končí vrcholem tzv. existenčních potřeb jako: potřeba seberealizace a sebetranscendence (MASLOW, 1943).

Právě v případě pracovních vyslanců předpokládáme, že fyziologické potřeby jsou dobře naplněny a potřeby bezpečí, lásky a sounáležitosti představují pro tuto práci individuální kategorie, které výzkum nezahrnuje. V kontextu práce mne zajímalo, jakým způsobem jsou naplňovány u cílové skupiny potřeby společenského uznání a seberealizace.

MASLOW předpokládá, že člověk naplňuje kategorie potřeb postupně: nejprve fyziologické a ty když jsou pokryty následují potřeby bezpečí a lásky a tak dále až k poslednímu stupni (MASLOW, 1943).

4.2 Existenciální analýza - Viktor Frankl

Domnívám se, že existenciální analýza jako filozoficko-antropologický základ logoterapie Viktora Frankla, velmi dobře Maslowu teorii potřeb doplňuje a to tím, že ke konceptu pyramidy, ve které je třeba nejprve doplnit potřeby základní a posléze existenční, přidává dimenzi smysluplnosti, která prostupuje i základní stupeň potřeb. Tato dimenze tvrdí, že pro člověka i přes fyzické strádání je smysluplnost jeho existence základní nutností. FRANKL vycházel ze svých zkušeností z koncentračního tábora, kde i přes absolutní zanedbání základních potřeb viděl, že pro přežití člověka je jeho pocit duchovní naplněnosti v nalezení smyslu klíčový (FRANKL, 2012).

Pro vysvětlení stavu, kdy se člověk nachází v situaci bez zaneprázdnění ducha, bez vyššího cíle nebo naplnění, mi tento koncept přišel vhodný. Základním pilířem je pozorování

člověka jako bytosti tří dimenzí: fyziologické, psychologické a duchovní. Všechny tři složky člověka jsou stejně důležité a ze ztráty naplnění jedné nebo druhé se vytváří nerovnováha, která ovlivňuje i zbývající části. Domnívám se, že pro tuto práci je však nejpodstatnější podtrhnout duchovní dimenzi, která v pojetí FRANKLA znamená vůli člověka hledat a nacházet smysl svého bytí. Duchovní (nooické) v tomto výkladu není synonymem pro náboženské, nebo spirituální, nýbrž naplněné smyslem, hodnotami (FRANKL, 2012). Podle něj, člověk není šťasten ve stavu bez napětí, ale ve stavu, kdy o něco usiluje, když má cíl a o ten zápasí. Ideální tedy není homeostáza, ale duchovní dynamika (LUKASOVÁ, 1997). Logoterapie byla vyvinuta jako nástroj k léčení nootických neurotických poruch, vycházejících z existencionální frustrace, tedy z frustrace ze ztráty smyslu, hodnot a motivace o něco usilovat.

5 Copingové strategie vedoucí k sebeuplatnění

Sebeuplatnění, seberealizace a smysl svého konání jsou podmínkou zdravého mentálního fungování člověka. K seberealizaci vedou různé cesty a každý člověk si nachází svou cestu a svůj způsob jak ke smyslu svého bytí dospět. V práci představuji hledání smyslu a seberealizaci žen, které byly před vysláním do zahraničí profesně aktivní, nebo se na svou profesní dráhu připravovaly. V jejich situaci, která se liší od situace žen v domácnosti v místě usazených, je potřeba hledat jiné strategie a použít vlastní zdroje tvořivosti, otevřít se šancím, které na jednu stranu mohou znamenat ztrátu – třeba finančního příjmu, ale na druhou stranu přinášejí nečekané možnosti. Taková je například práce pro různé nadace, neziskové organizace, nebo práce nezávislá na místě přechodného pobytu. Pracovní místa, nebo příležitosti, ve kterých mohou využít své klíčové dovedností a schopností jako komunikativnost, talent k psaní, finanční gramotnost, zkušenosti z obchodní sféry za cenu toho, že nebudou finančně odměněny a jejich kariéra nebude přímočará, ale mohou získat pestřejší a zajímavější životní zkušenosti.

6 Shrnutí teoretické části bakalářské práce

Problematika, kterou popisuji upozorňuje na novou oblast pracovní migrace, na které je zajímavé, že ačkoliv vychází z velice pokrokových schémat budoucnosti - hranice států a kultur nejsou překážkou budování kariéry, na druhé straně stále počítá s podporou rodinných příslušníků. Pro jedince, jejichž sebehodnota se odvíjí od možností profesního

uplatnění, může odložení své profese představovat mentální zátěž, stejně jako fakt, že se svým vlastním přímým přičiněním nepodílí na rodinném rozpočtu. Zde je důležité si uvědomit, že v podmínkách, které rodina při takovém způsobu života má - na jedné straně dostatečné finanční zdroje, komfortní materiální zázemí, ale na druhé nejistotu v délce trvání mise a nejistotu ohledně dalšího působiště, je potřeba vynaložit jiné copingové strategie, než jaké byly v domácím prostředí účinné.

Psycho-sociální koncepty, které tuto práci podporují jsou z oblasti humanistické psychologie: Teorie motivací a potřeb od Abrahama Maslowa, existenciální analýza a logoterapeutický přístup od Viktora Frankla.

II. Výzkumná část

Několik slov úvodem

Výzkumná sonda je zaměřena na porozumění prožívání, chování a myšlení partnerek expatriotů (pracovních migrantů), které se ocitnou v situaci, v níž buď nemohou vykonávat svou původní profesi či je jejich seberealizace značně problematická. Porozumění situaci participantek by mohlo například přispět k navržení „adaptačních strategií“ pro situace pracovní relokace, intervenčních programů atp.

Předporozumění zkoumané problematice

V rámci kvalitativní výzkumné sondy je žádoucí reflektovat náhled výzkumníka na zkoumanou problematiku, neboť právě výzkumník a jeho osobnost, včetně tzv. předporozumění zkoumaným jevům, je klíčovým výzkumným nástrojem. V rámci sebereflexe výzkumníka se pokouším nastítnit osobní zaujetí a zároveň předestřít podmínky, v nichž byl výzkum prováděn.

Zdroje předporozumnění se zakládají na mé osobní zkušenosti, na osobní zkušenosti členů komunity pracovních migrantů – expatriotů, četbě odborné literatury, pravidelném čtení příspěvků na různých internetových platformách sdružující tuto cílovou skupinu.

Mám magisterské vzdělání v oboru etnologie a interkulturní komunikace, a posledních patnáct let jsem pracovala v oblasti vzdělávání dospělých. V roce 2013 jsme s rodinou odjeli do Belgie, kam byl můj muž pracovně relokován. Prostředí expatriotů a jejich partnerů/partnerek znám z vlastní zkušenosti. Moje dcera navštěvuje mezinárodní základní školu British School of Brussels (dále BSB) a já pracuji jako vedoucí v Českém a Slovenském Skautu. Snažím se ve své práci o maximálně objektivní přístup, ale určitou zaujatost předpokládám, už z toho důvodu, že profesní realizace je pro mne jednou z důležitých oblastí života. I přesto, že jsem se sama na přesun připravovala a v oblasti nového bydliště měla plán seberealizace, realita mne zaskočila. Začala jsem se zajímat o to, jak podobnou situaci prožívají jiné ženy, které byly v původní destinaci profesně činné. Nálezy mne přivedly na téma bakalářské práce. Vybrala jsem si výzkumný typ práce,

abych se do hloubky dozvěděla, jestli je možné pobyt v zahraničí bez vlastního uplatnění prožívat bez frustrací, a pokud ano, jaké copingové mechanismy fungují. K samotnému výzkumu je třeba ještě dodat, že jsem měla velké pochybnosti ohledně možné otevřenosti participantek. Účastnice výzkumu rekrutované z prostředí komunity partnerů zaměstnanců nadnárodních korporací vědí, že pokud by unikly informace o jejich případné nespokojenosti, mohou tím ohrozit kariéru svého muže, potažmo svou budoucí socioekonomickou situaci. Pro ženy vybírané v prostředí mezinárodní školy také není zvykem sdílet informace, které ukazují jejich osobní slabost, nebo neschopnost se vyrovnat se situací. Prostředí, tak jak ho vnímám já, je velmi odlišné od českého, kde postěžovat si navozuje mezi lidmi spíš atmosféru důvěry a sdílení. V předvýzkumu a rozhovorech s účastnicemi, jsem na základě snahy o to, aby se mi účastnice výzkumu otevřely, každé nabídla k nahlédnutí svou osobní situaci a vlastní pocity ohledně seberealizace a pracovního uplatnění. Podstoupila jsem tak riziko, že participantky můj pohled v rozhovorech implementovaly.

Mohu přiznat, že jsem očkovala, že nemožnost vykonávat svou profesi, budou participantky výzkumu pociťovat jako ztrátu části své osobní identity.

1 Cíl výzkumu a formulace výzkumných otázek

Cílem výzkumu je porozumět a popsat, jak prožívají ženy, které byly ve svém životě profesně aktivní, situaci, při které vyměnily svou profesionální roli za roli ženy zajišťující zázemí rodině. V čem nacházejí naplnění a jak se se situací vyrovnávají? Byly stanoveny dvě výzkumné otázky:

- Jak prožívají partnerky expatriotů nemožnost vykonávat svou původní profesi?
- Jaké strategie vyrovnávání se (copingové strategie) s novou situací participantky volí?

2 Popis výzkumné metody

V rámci zpracování výzkumných dat byla zvolena metoda IPA, která je vhodná pro kvalitativní výzkumy v oblasti psychologie. Používá se tam, kde výzkumník potřebuje proniknout k prožívané zkušenosti dotazovaného. Metoda byla vytvořena Jonathanem Smithem a je hojně užívaná např. v britské psychologii (IPA, 2015).

Tato metoda umožňuje přiblížit se vnímání světa očima participantů výzkumu a zároveň bere na vědomí, že do světa participanta je možné se dostat jen přes vnímání světa výzkumníka, tedy interpretací, a opírá se také tímto o hermeneutickou interpretační metodu.

Při zpracovávání textu metodou IPA vnímáme dvě úrovně: v jedné jsou výpovědi účastníka a ve druhé to, jak účastník chápe svůj svět sám. IPA se drží jen poskytnutých konkrétních verbálních výpovědí a nechává stranou možné domněnky, byť by se nabízely jako vodítko vysvětlení. Hermeneutická část vychází ze čtení textu doslovně přepsaného audio-záznamu rozhovoru. Text je nutné procházet několikrát za sebou, a postupně upravovat, potvrzovat nebo vyvracet původní předporozumnění (SMITH a OSBORN, 2007).

3 Charakteristiky zkoumaného souboru participantek

3.1 Volba vzorku

Volba vzorku je záměrná, využita byla metoda tzv. sněhové koule. Pro výběr účastnic byla stanovena následující kritéria: participantky měly být ženy, partnerky nebo manželky expatriotů, vyslaných do zahraničí mateřskou organizací. Ženy, které měly profesní vzdělání a ve svém původním prostředí své povolání praktikovaly. Podmínkou bylo, že participantky musí komunikovat v angličtině a ve své poslední lokaci alespoň rok a jejich rodina je vyslaná do zahraničí na krátkodobou smlouvu – tj. maximálně 3 roky. Dalším kritériem bylo, že participantky nebudou v době rozhovorů pečovat o děti v předškolním věku, nebo nebudou v očekávání přírůstku do rodiny.

Zaměřila jsem se na ženy, které jsou aktivní a svůj život z určité části věnovaly přípravě na svou profesní kariéru, jako studium vysoké školy, výkonu kvalifikované práce. Všechny tyto ženy poznaly své partnery v době studií, nebo v době budování své kariéry. Spojení jejich života s partnerem, který je velmi podobně kariérně orientovaný, znamenalo ve všech případech určitý kompromis. Mne zajímalo, co od života dostávají v kompenzaci za tento kompromis, nebo případně, jaké jsou jejich copingové mechanismy. Vybírala jsem ženy, kterým vznikl přesunem do místa, kde nemají vybudovanou strukturu dne, ani zvenčí dané cíle, volný prostor. Takový prostor u žen, jež se celodenně starají o předškolní děti chybí. Stejně tak jsem vyloučila těhotné ženy, u kterých jsem předpokládala, že se mentálně budou spíše orientovat na přípravu mateřství a tedy jsou pro ně na nějakou dobu cíle jasné.

Místně byly rozhovory ohraničeny na účastnice žijící v Bruselu a blízkém okolí. Jsem aktivní v několika kruzích, ze kterých jsem chtěla soubor složit. Jednak působím ve sdružení rodičů při BSB, vedu skupinu partnerů expatriotů při společnosti EM¹ a jsem vedoucí v dětské družině v České a Slovenské odnoži skautů – BRUSK. V poslední skupině se ukázalo, že kritériím výběru neodpovídá ani jedna z participantek, z okruhu rodičů sdružených při BSB bylo osloveno pět participantek a z okruhu partnerů expatriotů společnosti EM také pět. Z toho se uskutečnilo 5 rozhovorů. Dvě z participantek mezi oslovením a uskutečněním rozhovoru opustili Belgie, jedna se v předvýběrovém rozhovoru ukázala jako nevhodná a jedna otěhotněla.

Výběr byl záměrný a uskutečnil se metodou několikanásobné “sněhové koule”. To znamená, že zpočátku jsem oslovila náhodně několik žen z okruhů, ve kterých se pohybují jako členka, a z náhodných rozhovorů vyloučila tak možnost, že by mohly být potencionálními účastnicemi, až jsem se dostala k participantkám (H) (Em), (In), (V). Participantka (H) mne doporučila dále na participantku (LY) a ta opět dále k participantce (Ste) až k (DS).

Stejně tak jsem oslovila původní participantku (Em), přes kterou jsem se dostala ke (Kir).

Nakonec ještě participantka (In) mne seznámila s participantkou (Sh). Participantku (V) jsem nevyužila.

(H) - (LY) - (Ste) - (DS)

(Em) – (Kir)

(In) – (Sh)

(V)

Rozhovory se nakonec neuskutečnily s participantkami, které jsem na začátku vybrala sama: (H), (Em), (In) a (V).

Participantka (H) pocházela z okruhu rodičů sdružených při mezinárodní britské škole (BSB), stejně jako ostatní, na které mne napojila. Participantka (Em) organizovala setkání EM Spouses, skupinu, ke které jsem se připojila jako člen v roce 2014. Na jednom ze setkání jsem byla představena participantce Kir. Při BSB jsem činná v asociaci rodičů, kde jsem poznala participantku (In), která mne kontaktovala s participantkou (Sh).

¹ Z důvodů ochrany účastnic výzkumu neuvádím název společnosti.

S participantkou (V) jsem se seznámila na jedné firemní rodinné akci pořádané společností EM.

Předvýběr k rozhovorům jsem uskutečňovala volnými nezávislými rozhovory, při kterých některé participantky vypadly jako méně vhodné. Seznámila jsem je s výzkumnou otázkou abych zjistila, jestli dokáží pochopit, o co se bude jednat. Ve všech případech bylo znát, že je to téma, které je jim nějakým způsobem blízké.

Uskutečnilo se tedy 5 rozhovorů, které jsou přepsány k analýze. Transkripce těchto rozhovorů byla provedena metodou IPA.

3.2 Popis vzorku participantek

Všechny participantky jsou ve věku 35-50 let, žijí v Bruselu, nejsou výdělečně činné, a pokud vykonávají zaměstnání bez nároků na mzdu- není pokračováním jejich profese. Charakteristiky účastnic výzkumné sondy vycházejí z toho, co o sobě sami sdělily v přepsaném rozhovoru, nebo v běžné komunikaci se mnou, mimo rozhovor.

Participantka Kirsten

Participantka pochází z Holandska z diplomatické rodiny, v mládí se rodina přestěhovala do Itálie, kde participantka strávila 8 let. Belgie je její 4 destinací. Vystudovala městskou architekturu, v oboru pracovala dva roky. V předposlední destinaci v Singapuru, kde měla možnost s manželem setrvat, dosáhla pozice prezidentky Státního Singapurského Muzea, které čítá 4000 zaměstnanců. Měla na starosti aktivity kolem čtyřseti průvodců. Má dva již dospělé syny, které s rodinou nežijí. V Belgii je druhým rokem, několikrát usilovala o dobrovolnictví v některém z místních muzeí, zatím bezúspěšně. Amatérsky fotografuje a dochází do kurzu průvodcovství přírodou. Tuto zálibu spojuje s fotografií.

Participantka Stella

Participantka pochází ze Španělska, je matkou dvou synů 12 a 8 let. Profesí je právnička se specializací na mezinárodní daňovou problematiku. Studovala v Ženevě. Hovoří plynně pěti jazyky. Před odjezdem do Belgie pracovala denně i 16 hodin, jak říká s vysokým nasazením. O děti pečovala celodenně chůva. Pochází z diplomatické rodiny. V současné

době jak říká, se vždy začátkem roku něčím nadchne, aby zaplnila svůj den smysluplnými aktivitami. Naučila se pravidelně běhat, hrát golf, byla aktivní ve školní radě, kde jak tvrdila, změnila celou strukturu a způsob vedení. Zjistila, že jeden z jejích synů má velmi vysoké IQ a hodlá více času věnovat jeho podpoře. Belgie je její první destinace, žije v zemi tři roky. Její muž je zaměstnán u velké soukromé společnosti.

Participantka LY

Participantka je vyučená v oboru kuchařka ve Velké Británii v oblasti “fine dining”¹. Pracovala v několika restauracích, jak vypověděla, vždy to byly restaurace s vysokým gastronomickým oceněním, kde bylo potřeba velké pracovní nasazení. Je matkou dvou synů, 11 a 8 let. V současné době je aktivní ve škole, kde pracuje jako pomocná asistentka dobrovolnice v nižších ročnících, zároveň je representantkou rodičů třídy mladšího syna. V Belgii žijí třetím rokem. Před misí do Belgie, rodina zažila destinaci ve Francii, kvůli pracovnímu přesunu jejího muže. Její muž je státní zaměstnanec vojenských diplomatických služeb. V době, kdy bylo vedené interview, si nebyli jisti, jestli budou do několika týdnů muset opustit stávající místo a vrátit se do Velké Británie.

Participantka Dockslaker

Participantka pochází z Peru, vystudovala filmovou režii v USA, a před odjezdem z Peru pracovala ve svém oboru. Jejím snem bylo točit filmy. Belgie je její sedmou destinací. Ve všech předchozích destinacích pobývala rodina 1,5-3 roky. Je matkou dvou dětí, děvčátka 9 let a chlapce 12 let. Pracuje ve školní knihovně a jako vedoucí skautů. Naučila se hrát na bubny, její hobby jsou výlety do nových míst, kam jezdí sama bez rodiny. Její muž je zaměstnán u nadnárodní americké společnosti.

Participantka Sheila

Pochází z Velké Británie. Belgie je její první destinací, a je zde druhým rokem. V Británii pracovala jako finanční manažerka, později rozjížděla soukromé podnikání, které z důvodu stěhování přerušila. Má dvě děti. Chlapce a dívku ve věku 10 a 13 let. Momentálně pracuje jako dobrovolná pomocná asistentka ve škole.

¹ “Fine dining“ by se dalo nazvat degustační restaurace s vysokým důrazem na etiketu, stolování a výběrová jídla.

3.3 Sběr dat

V rámci zaměření výzkumné sondy byla pro sběr dat zvolena metoda polostrukturovaného narativního rozhovoru. Rozhovory byly přizpůsobovány situaci, většina otázek byla kladena na základě témat, s nimiž přicházely participantky.

Data z rozhovorů jsou ještě doplněna o pozorování účastnic mimo výzkumné rozhovory a vlastní zkušenost. Rozhovory jsem nahrávala a po nahrávání přepisovala co nejdříve, tak abych zabránila ztrátě zajímavých detailů nezachycených nahrávacím médiem. Rozhovory jsou přepsány i s chybami, přechytlivkami, pauzami a citoslovci a doplněny poznámkami ohledně mimiky nebo atmosféry rozhovoru.

Rozhovory proběhly v anglickém jazyce, časově v listopadu 2014 až lednu 2015. Participantky byly s výzkumem a účelem rozhovoru obeznámeny v předvýběru. Rozhovory byly pořizovány v domácím prostředí participantek, a u mne doma (DS, Sh), tak aby byla zajištěna diskrétnost a klid. Domácí prostředí jsem volila také z toho důvodu, aby se participantky cítily co nejlépe, a měly možnost se uvolnit. Ve dvou případech jsem zvolila návštěvu u mne doma, protože jsem cítila, že participantky nebyly otevřené tomu, aby rozhovor probíhal u nich doma. S participantkami byl navázán vztah již ve fázi předvýběru, který probíhal v kavárně (LY), u participantky doma (Kirsten), ve školním klubu (Sheila, DS, Stella). Jelikož se v těchto místech pohybuji pravidelně, ve všech případech jsme měly možnost se osobně setkat ještě v době mezi předvýběrem a samotným rozhovorem.

Rozhovor probíhal tak, že byl nejprve znovu představen účel rozhovoru, podepsán informovaný souhlas ohledně použití dat ve výzkumné práci a zapnuto nahrávací zařízení. V každém případě byly participantky o poznání nervóznější, jakmile jsem nahrávací zařízení zapnula. U posledních rozhovorů (DS, LY), jsem zařízení nechala běžet a snažila se odvést pozornost otázkami, nebo povídáním mimo téma a po několika minutách, když jsem viděla, že se participantka trochu uvolnila, jsem zahájila rozhovor velmi neformálně.

Rozhovory jsem ukončovala poděkováním a vypnutím nahrávacího zařízení.

3.4 Osnova rozhovoru

Rozhovor jsem uvedla pokaždé stejnou otázkou: Můžete mi prosím vyprávět, jak jste se dostala do Belgie?

Po úvodní otázce následovaly otázky doplňující dané téma, například:

- Můžete mi povědět něco o tom, co jste dělala před tím, než jste se přestěhovali do Belgie?
- Jaká je vaše původní profese?
- Jak byste popsala svou seberealizaci zde v Belgii? Čemu se věnujete?
- Je zde něco, co postrádáte?

Některé z otázek nebylo třeba klást vůbec, protože byly zodpovězeny spontánně v předchozích částech rozhovoru.

3.5 Přepis rozhovorů a práce se záznamem

Rozhovory byly přepsány přesně podle zvukového záznamu, tak aby byly zachyceny pauzy, nebo opakování slov několikrát za sebou, chyby a pod. pro zachování větší autenticity. Z transkriptu se ztrácí cenná nonverbální komunikace, zřejmá při samotném rozhovoru a tak jsem se jí snažila popsat v textu – je označená kurzívou barevně odlišena.

3.6 Validita a reliabilita výzkumné sondy

Abych docílila validity a tzv. „rich data“, přepisovala jsem z rozhovoru úplně všechny informace, které bylo možné z nahrávky dostat. tj. pauzy, citoslovce, chyby, opakování výrazů, zároveň jsem text opatřila poznámkami ohledně neverbální komunikace a pozorování během rozhovoru.

Za další zdroj dat považuji mé osobní zkušenosti a pozorování účastnic v situacích mimo rozhovory.

4 Analýza přepisů rozhovorů

IPA si klade za cíl přiblížit se vnímání světa účastníka. Pozornost je věnována smyslu textu a jeho interpretaci, spíše než zaměření na frekvenci určitých výrazů. Analytik si musí všimnout

propojení popisné a emocionální části textu. Je doporučeno začít analyzovat jeden rozhovor po druhém a nakonec hledat kategorie společné všem. Každý rozhovor je nutné číst několikrát, a po každém přečtení vycházejí na světlo nové skutečnosti.

Po přečtení rozhovorů se začala vynořovat jednotlivá témata, která se u každé účastnice trochu lišila. V závěru analýzy jsem témata sdružila do kategorií. Každý rozhovor má několik kategorií a nakonec je také celá skupina rozhovorů výzkumného vzorku opatřena společnými kategoriemi.

4.1 Jednotlivé analýzy rozhovorů

Analýza přepisů rozhovorů probíhala v několika krocích. Nejprve jsem všechny přepisy opatřila řádkováním pro evidence citací. Poté jsem několikrát všechny rozhovory četla a po straně si dělala tužkou poznámky ohledně citově zbarvených výroků. Při dalším čtení jsem se snažila u každého z rozhovorů vypíchnout emočně důležitá sdělení a tematicky je pojmenovat. Z tematických celků jsem vytvořila pro každou účastnici výzkumu tabulku, kam jsem zapisovala k tématu citaci, dokazující přítomnost tématu v textu. Následně jsem tabulky sloučila a vytvořila souhrn pro všechny účastnice. Z tabulek jsem posléze vytvořila analýzu textu.

Následující odstavce popisují jednotlivé rozhovory. Nejprve je vždy uvedena tabulka s tématy, poté popis průběhu rozhovoru a nakonec analýza rozhovoru. Tabulky jsou opatřeny třemi sloupci, v prvním se nachází téma, ve druhém řádek, kde je téma možné v textu najít a ve třetím pak přesná citace z rozhovoru.

Kirsten, Holand'anka, původně architektka.

Tabulka č. 1: Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Překvapení ohledně stěhování	156 157	„byla jsem dost překvapená“ „to není možné“
Pocit zodpovědnosti vůči zaměstnavateli	55, 56 158 174	„nevíš jak dlouho zůstaneš, nejsi moc dobrý zaměstnanec“ „za měsíc nikoho za sebe nenajdu“ „nemůžeš říct: je mi líto, musím odejít, stěhujeme se..“
Pocit překážek v hledání pracovního místa	207 219 248 224 292	„bude to obtížné“ “nevěřím, že je velká šance, abych si budovala opravdovou kariéru“ „přihlásila jsem se a nikdy nedostala odpověď“ „bohužel jen aktivita v lobby“ „těžké se dostat.“
Nejistota ohledně stěhování	221	„nevím jak dlouho někde zůstaneme“

Zklamaná při neúspěchu uplatnění	249	„zkoušíš, zkoušíš a nikdy nepřijde odpověď“
Depresivní pocit při změně místa	274 284 293	„cítila jsem se tak špatně“ „je to ještě těžší“ „z jednoho dne na druhý, nemáš práci a jsi žena v domácnosti na předměstí“
Osamění	294 295	„nikoho okolo sebe nemáš“ „je tu prázdko a je to smutné“
Frustrace z nemožnosti nalézt sebeuplatnění	300 301 311 316 317	„je to tu trochu těžké“ „jsou tu různé aktivity, ale obvykle večer“ „...ale tady..možná pro matky s malými dětmi“ „ještě to stále není jiné“ „pro mne to stále není překonané..“
Pocit vykořenění	335	„nejsi už nikde doma“ „nemám rodinu ve své vlastní zemi“
Pocit, že chybí seberealizace	344 346	„byla by to práce....dělat něco smysluplného pro ostatní“ „to je co mi právě chybí“

Tabulka č. 2: Jaké copingové strategie používají?

Seberealizační aktivity	250 251	„dělám hodně fotografií v přírodě“ „dělám kurz průvodcovství v přírodě“
Profesní plány	253 361 365 367	„zjistím, jestli někoho nepotřebuji“ „musím najít ještě něco jiného, proto je ta fotografie tak důležitá“ „jsem architektka, začnu připravovat dům v Holandsku“ „začneme si tam tvořit vazby“

Rozhovor s Kirsten byl první, a z mé strany vedený se značnou nervozitou. Několikrát jsem si uvědomila, že mé napětí dost možná přenáším i na Kirsten.

Kirsten v rozhovoru hlavně vzpomíná na poslední destinaci v Singapuru, kde prožili 7 let a měla čas si najít uspokojivé zaměstnání. Spíše než z původní profese architektky, vychází ze svého posledního uplatnění, jako dobrovolný zaměstnanec muzea, a její aktivity hledání profese, směřují do oblasti průvodcovství a práce v nějakém belgickém muzeu.

Téma odjezdu z posledního místa

Kirsten v rozhovoru popisuje že zprávu o stěhování ze Singapuru, prožívala s překvapením a zklamáním: „...byla jsem dost překvapená.“ (Kirsten.156)

„...řekla jsem to není možné, právě jsem začala [pracovat]..“ (Kirsten.157)

Stěhování proběhlo v několika týdnech, takže si dělala starosti, aby našla někoho, kdo po ní převezme funkci ředitelky muzea.

„...odjždím a nemohu za měsíc najít někoho, kdo to převezme, to je nemožné...“ (Kirsten.158-159).

Téma překážek při hledání uplatnění

Participantka v rozhovoru popisuje, jak se snažila najít uplatnění v oblasti muzeí jako dobrovolnice. Z rozhovoru je patrné, že prožívala frustraci a marnost.

„...ucházela jsem se a nikdy nedostala odpověď. A takže ach jo...to znamená, že zkoušíš, zkoušíš a nikdy nedostaneš odpověď.“ (Kirsten.248)

„...bohužel jen aktivity v lobby muzea jako v šatnářka, nebo sedět v hale a upozorňovat návštěvníky, aby se nedívali na něco moc zblízka.....tohle je trochu plýtvání mým časem a schopnostmi “ (Kirsten.224)

„nevíš jak dlouho zůstaneš, takže nejsi pro zaměstnavatele moc zajímavý zaměstnanec.“ (Kirsten. 55-56)

„...mám spoustu času, byla bych ráda využila mé schopnosti, ráda bych pomáhala, kdybych mohla...“(Kirsten.222)

„...je to tu trochu těžké..“ (Kirsten.300)

„...jsou tu různé aktivity, ale obyčejně večer..“(Kirsten.301)

„...možná tak pro matky s malými dětmi...“(Kirsten.311)

Kirsten působila značně zklamaně až frustrovaně. Na mou otázku ohledně toho, co by jí přineslo větší uspokojení řekla, že možnost pracovat pro společenství:

“Myslím že vlastně mít práci, neplacenou, ale dělat něco smysluplného a smysluplného pro ostatní. To je to, co chybí právě teď.“ (Kirsten.344-347).

Téma nejistoty spojené se stěhováním a změnou místa

Z rozhovoru vyplývá, že v souvislosti se stěhováním a změnou místa prožívá participantka nejistotu, depresivní pocit, ztrátu společenského postavení a vykořenění.

„Nevím, jak dlouho kde zůstaneme...“ (Kirsten.221)

„Byla jsem deprimovaná...určitě ten první rok, cítila jsem se špatně, je to tak jiná země než Singapur.“ (Kirsten.274-276).

„...z jednoho dne na druhý nemáš práci a jsi žena v domácnosti na předměstí...“(Kirsten.293)

„Jedna věc spojená s tím když jste expati dlouhou dobu, je ta, že nikde nejste už doma...nemám už ani rodinu ve své rodné zemi.“(Kirsten.335-338).

Téma osamění

Participantka v rozhovoru popisuje, že ačkoliv jsou v Belgii už skoro dva roky, prožívá osamění.

„...nikoho tu nemáš...“ (Kirsten.294)

„...je tu prázdné, a je to smutné...“ (Kirsten.295)

Seberealizační aktivity a plány

Ačkoliv participantka vyjadřuje zklamání nad tím, jak je těžké se seberealizovat, má své aktivity, které navazují na její minulou profesní dráhu. Kirsten se věnuje fotografování a dělá si kurz průvodcovství a chtěla by připravit dům v Holandsku, kam se odstěhují, až bude manžel v penzi.

“Dělám hodně fotografování v přírodě.” (Kirsten.250)

“Dělám kurz průvodcovství v přírodě.” (Kirsten. 251)

“Zjistím, jestli někdo nepotřebují... (Kirsten.352-353)

“...jsem původně architektka, tak začnu připravovat dům v Holandsku” (Kirsten.365)

LY, Britka, původně kuchařka.

Tabulka č. 1: Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Stěhování: pouze kariérní milník k další pozici	5 9, 11	„nechtěli jsem do Bruselu“ „pouze možnost dosáhnout jiné pozice“
Nejistota ohledně budoucnosti	13 20	„ted' nevíme“ „nevíme, nevíme“
Diskomfort a náročnost stěhování	36 87	„je to o stěhování“ „celé to stěhování je náročné“
Diskomfort ohledně rychlosti stěhování	88 89 91	„nemám ráda pomyšlení na rychlé stěhování“ „mám ráda, když na to mám několik měsíců, mít čas sbalit své věci“ „to je ta náročná stránka“
Chápe nutnost stěhování	92	„ale myslím prostě máme-li se stěhovat, je to v pořádku“
Nepřipouští nejistotu	25 28 29	„není to nejistota“ „neustále jsi v nejistotě“ „je to pro nás normální“
Dělá si starosti kvůli škole staršího syna	86 95	„škola....muset se přihlásit ve škole v UK“ „starosti mi dělá škola pro staršího syna, on ted' nemá místo“ „to je to, co dělá ted' starosti nejvíce“

Dělá si starosti ohledně manželovi nové pozice v práci	101	„když odhlédnu od starostí s Richardovou novou pozicí“
Rodina jako překážka realizace	182 279	„ve svém životě jsem ustoupila velký krok v mé kariéře, kvůli dětem“ „je tu ta rodina“
Svou profesi má ráda	163 235	„užívala jsem si to“ „je to něco jen pro mne, něco na co se můžu těšit“
Prace je pro ni socializací	335	„s lidmi, kteří nemluví jen o dětech“
Je pyšná na své úspěchy	167 177	„pracovala jsem v restauracích, které měly vždy významání“ „byla jsem to já, kdo to zavedl“
Sklobit rodinu a práci	165 173 179	„měla jsem práci, aby vyhovovala mě i mé rodině“ „není možné pracovat a mít děti“ „je problém najít takovou práci s rodinným životem, musíte vybalancovat všechno“
Radost z jistoty své pracovní pozice	220 226	„je to fantastický pocit“ „mohu okamžitě začít“
Stýskání si po své profesi	241	„opravdu mi to chybí“

Tabulka č. 2: Jaké couplingové strategie používají?

Seberealizace v práci pro širší společenství	253 361- 364 373	„pracuji ve škole“ „pondělí ráno, pak druhá část je 1B, hláskování a fonetika, matika a počítačové dovednosti. Pak čtení a také jsem reprezentantkou rodičů pro třídu 3L“ „cítíš, že dáváš něco zpět“
Profesní plány	225- 227	„moje pozice je stále otevřená...mohu začít kdykoliv v příštích týdnech“

Rozhovor s LY byl náročný. Participantka potřebovala čas, aby si na celou situaci zvykla. Nahrávací zařízení vyvolalo na jejím obličejí mimiku zděšení, a proto jsem zařízení nechala běžet a mluvila o bezpečných tématech jako například kvalita čaje, abych trochu uvolnila situaci. I přesto na mne působila nervózním dojmem. Zdálo se mi, že pro popis vnímání své situace, hledala vhodná pojmenování, se kterými by se mohla také ztotožnit, možná proto se v záznamu objevují protichůdná vyjádření ohledně nejistoty:

„...nevíme, nevíme, situace je jiná...“ (Ly.12, 13, 20)

a naproti tomu: “Ne,...není to nejistota..“ (Ly.28),

Téma vystěhování se

Z rozhovoru vyplývá, že LY a její muž se neměli v úmyslu stěhovat do Belgie, rozhodnutí nakonec ovlivnilo budování kariéry manžela. Ačkoliv sama nutnost stěhování chápe, celý proces stěhování je pro ni diskomfortní:

“je to o stěhování“ (LY. 36)

„celé to stěhování je náročné“ (LY.87)

„...mám ráda, když na to mám několik měsíců, mít čas sbalit své věci“ (LY.89)

Téma nejistoty

Silným prvkem v rozhovoru vnímám téma nejistoty. Nejistota se objevuje v kontextu s budoucí práce jejího manžela:

“...když odhlédnu od starostí s Richardovou novou pozicí.“ (LY.101)

V kontextu s konkrétní nejistotou ohledně toho, která škola bude schopna akceptovat v polovině roku jejího staršího syna:

“...starosti mi dělá škola pro staršího syna, on teď nemá místo“ (LY.95).

Nejistota se objevuje také ve všeobecné, nekonkrétní podobě:

“Nevíme, nevíme...“ (LY.20)

Ale v momentě, kdy jsem nejistotu pojmenovala, začala se bránit i mimikou, že by jí situace znejišťovala:

“Není to nejistota...“ (LY.25) a „...je to pro nás normální.“ (LY.29) a „...neustále jsi v nejistotě..“ (LY.28).

S vyjádřením nejistoty koreluje radost se kterou popisovala, že jí drží na jejím bývalém pracovišti místo:

„je to fantastický pocit“ (LY.220) a „mohu okamžitě začít“ (LY.226).

Téma vlastní profese

Dalším nosným tématem je u LY její profese šéf kuchařky. V předvýzkumné části popisovala, že pracovala v UK na různých místech, vždy v restauracích s renomé a vyznamenáním a že s manželem a přáteli tráví volný čas návštěvami restaurací kulinářského a noblesního stylu. Získala jsem dojem, že její profese je pro ni vášeň, byť se jí momentálně nevěnuje.

V rozhovoru potvrdila, že si práci šéf kuchařky užívala:

“...užívala jsem si to!“ (LY.163).

Popisuje, že její práce pro ni má osobní hodnotu: „je to něco jen pro mne, něco, na co se mohu těšit“ (LY.235).

Potvrdila také, že jí její profese chybí:

“opravdu mi to chybí“ (LY.241).

Práce pro LY znamená také socializaci do jiné společnosti:

„...s lidmi, kteří nemluví o dětech“ (LY.335).

Na své pracovní úspěchy je pyšná:

“pracovala jsem vždy v restauracích, které měly vyznamenání“ (LY.167) a „byla jsem to já, kdo to zavedl.“ (LY.177).

Nicméně v Belgii se nepokusila ve své profesi pracovat, a svůj čas věnuje dobrovolnictví ve škole, kterou navštěvují její dva synové.

„pondělí ráno je dané, pak druhá část je 1B, hláskování a fonetika, matika a počítačové dovednosti. Pak pomáhám se čtením a jsem reprezentantkou rodičů pro třídu 3L“ (LY. 361-364).

Práci šéfkuchařky popisuje jako hodně časově náročnou, a soustředěnou hlavně do večerních hodin. Z rozhovoru vyplývá, že svou profesi přestala vykonávat hlavně z rodinných důvodů.

„není možné pracovat a mít děti“ (LY.173).

Stella, Španělka, původně právnička

Tabulka č. 1: Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Pocit, že se přizpůsobila rodině	1 2-3 4-5 10-11 17-18 18-19	„nebyla to má volba“ „byl to pouze krok pro kariéru mého muže“ „bylo to rodinné rozhodnutí, dobré pro 3 lidi, a ne tak moc pro toho čtvrtého, což jsem já“ „pro mne to bylo samozřejmě těžší“ „nebylo to něco, co bych udělala za jiných podmínek“ „bylo to potřeba“
Pocit, že rozhodnutí stěhovat se, nebylo rozumné	7	„...aniž by se o tom přemýšlelo“
Zklamání z nemožnosti pokračovat v kariéře	41-42 110 114-116 122	„nebyla jsem schopná to zvládnout“ „bylo toho moc, až moc.“ „nebyla jsem zapracovaná, nikoho jsem v práci neznala, způsob práce byl nový, musela jsem si budovat jméno“ „nemohla jsem to zvládnout“
V domácnosti pohodlí	133 135 135	„užívala jsem si klidu“ „nová zkušenost“ „...čas byl dříve luxus“

	227 229-230	„problém je také posunout se z komfortní zóny“ „můžeš v pohodě vstát, hodit děti do školy, nemusíš rychle do pracovního oblečení...“
Pocit mentálního zadrhnutí se	141 142	„po čase se zadrhneš“ „cítíš že mentálně potřebuješ víc“
Pocit osamocení	143 147 160	„cítíš se osamělá“ „seznamuješ se, abys mohla jít na kávu, protože zůstat doma nelze“ „staneš se osamělou a vyhledáváš kontakt k druhým lidem“
Pocit postrádání společenského uznání a postavení	164 164	„jak se na tebe lidé začínají dívat...“ „...staneš se kompletně neviditelnou“
ohrožení sebehodnoty	167 168 171 184 185 186 188 189 218	„tolik jsi studovala...“ „proč hodnotíš druhé“ „můžu ti dokázat, že jsem lepší,“ „to je ta maminka, co nemá co dělat, tak tu bude sedět a pojďme ji vyhovět“ „a ano umím číst podnikovou rozvahu“ „nemusíte na mě mluvit jednoduchou řečí, jak kdybych byla kompletně zaostalá“ „a nikdo nepředpokládá, že ten člověk je kompletně nevzdělaný a není ničím.“
Nejistota ohledně budoucnosti	393	„tady u toho nikdy nevíš...ale zatím jsme zde“
Zklamání ohledně kontaktu s místní kulturou	51 176 195 206	“otročtví tu bylo zrušeno už dávno před léty” “velmi VELMI belgická škola” “proč bych se měla rozčilovat s něčím takovým” “lokálové pro tebe nemají čas, absolutně ne”
Postrádá práci	236 244 244	“Chtěla bych zpět do práce” “Ano [chybí mi moje práce]” „Ano, chybí mi to, chybí mi to...“
Postrádá sociální ocenění	252 261	„chci k sobě být upřímná, ale neobelhávat se...“ „chci mít společenské uznání“

Tabulka č. 2: Jaké copingové strategie používají?

Seberealizační aktivity	12 14 144	„neodjedeme, pokud nebudu mít také pracovní nabídku“ „měla jsem pracovní nabídku a začala pracovat“ „každý rok začínám s něčím: sport, aerobik...“ „
Profesní plány	240 300	„měla jsem v listopadu pohovor“ „nemám...ne nemám plán..“

Rozhovor s Stellou proběhl v jejím domě. Byla velice vstřícná a mluvila ráda, ochotně osvětlovala každou záležitost. Hovořila velice rychle až překotně a velmi emotivně až jakoby s urgencí. V rozhovoru byla otevřenější než ostatní.

Téma přizpůsobení se rodině

V rozhovoru Stella jasně říká, že vystěhování do Belgie nebyla její volba, že se přizpůsobila rodinnému rozhodnutí a že to udělala jen proto, že to bylo potřeba a za podmínky, že bude také mít svou práci.

„...bylo to rodinné rozhodnutí, dobré pro tři lidi a ne pro toho čtvrtého, což jsem já.“ (Stella.4-5)

„...neodjedeme, dokud nebudu mít také pracovní nabídku.“(Stella.12)

Téma zklamání z nemožnosti pokračovat ve své kariéře

V rozhovoru popisuje, že Španělska odjížděla s tím, že má pracovní nabídku v Bruselu. Bohužel nemohla najít vhodné hlídání pro děti a pracovní místo musela opustit. V hlase i obličejí bylo znát zklamání. Tempo řeči se zadržovalo, obličej se stáhnul, dívala se do stolu.

„Nebyla jsem schopná to zvládnout.“ (Stella.44)

„...bylo toho moc, až moc...“ (Stella.110)

„...nebyla jsem zapracovaná, nikoho jsem v práci neznala, způsob práce byl nový, musela jsem si budovat jméno.“ (Stella.115-116)

Ačkoliv ji mrzelo, že možnost pracovat nevyšla, a do práce by se ráda vrátila:

„...chtěla bych zpět do práce.“(STELLA.244)

„...ano, chybí mi moje práce.“(Stella.244)

Přiznává, že život v klidu a domácím prostředí je příjemný:

„...užívala jsem si klidu“(Stella.136)

„...čas byl dříve luxus.“ (Stella.137)

„...můžeš v pohodě vstát, hodit děti do školy, nemusíš rychle do pracovního oblečení.“ (Stella.236-237)

Téma nejistoty plánování další kariéry

Stella v rozhovoru nezmiňuje nejistotu z budoucnosti v takové intenzitě jako ostatní. Jak vím z jiných rozhovorů s ní, její muž je také zaměstnán u mezinárodní společnosti, ale má jiný druh smlouvy na dobu neurčitou v Bruselu, tedy stěhování do jiné destinace pro ni není momentálně velké téma.

„...my jsme zde, i když nevíme, jsme zde 3 roky, sice se momentálně nestěhujeme, i když tady v tom nikdy nevíš, ale zatím jsme zde...“(Stella.393).

Téma osamění

Stella zmiňuje, že po nějaké době života bez pracovního kolektivu se cítí osamělá a potřebuje kontakty, které si musí sama vytvořit.

„...cítíš se osamělá...“ (Stella.142)

„...seznamuješ se, abys měla s kým jít na kávu, protože zůstat doma nelze.“ (Stella.146)

„...staneš se osamělou a vyhledáváš kontakt k druhým lidem...“ (Stella.159)

Téma společenského ocenění

Z rozhovoru vyplývá, že Stella postrádá mimo kontaktu s lidmi také sociální ocenění, a sociální postavení, aspekty, které život v kolektivu v zaměstnání poskytuje.

„...na jedné straně potřebuješ aby si na tu situaci zvykl tvůj mozek a na druhé straně je to jak se na tebe lidé začínají dívat, stáváš se kompletně neviditelnou.“ (Stella.162-165)

Stella dále v rozhovoru naráží na to, že ztráta možnosti pracovního kolektivu a pracovního titulu, který může zajišťovat mimo jiné i sociální status mezi ostatními lidmi, také ohrožuje její vlastní sebehodnotu.

„dostáváš to od lidí, kteří ..pffff [udělá grimasu pohrdání]...tolik jsi studovala, proč soudíš druhé...ehm...no a je to těžké to nedělat...musíš se prostě zarazit, abys s nimi nezačala soupeřit, víš co myslím, takové to: Mohu ti dokázat, že jsem lepší.“ (Stella. 167-171)

„...podívají se na tebe a říkají: to je ta maminka nemá co dělat, tak tu bude sedět a pojdme jí tedy vyhovět...“ (Stella.185)

„...a ano, umím číst podnikovou rozvahu...“ (Stella.186)

„...nemusíte na mne mluvit, jednoduchou řečí jako bych byla kompletně zaostalá.“ (Stella.188)

„To je, co se mi líbí na té nové škole (...)...tam nikdo nepředpokládá, že ten člověk by byl kompletně nezdělaný a že ničím není...“ (Stella.119)

„...chci mít společenské uznání...“ (Stella.261)

Téma adaptace

Stella hovoří plynule francouzsky, sama jsem jí slyšela hovořit. Ve výzkumném rozhovoru je patrné, že se v počáteční fázi ihned začala integrovat do místní společnosti – děti začaly

chodit do místní školy a ona se zapojila jako dobrovolník ve sdružení rodičů. Narazila však na jiný přístup a koncepci, než si představovala.

„Angažovala jsem se v té předešlé škole, belgické škole, hodně belgické škole, víš, každý byl takový typ Belgičana, když říkám každý, myslím tedy učitele, a šlo o to, že ta škola byla ve Woluwe, měla být jako mezinárodní, ale nechtěli mít s takovou identitou vůbec co do činění, tohle ignorovali a že je to prostě tohle je belgická škola a tečka, konec.“ (Stella.174-182).

Popisuje, jak se na začátku pobytu snažila najít chůvu k dětem na celý den, kdy potřebovala být v práci a odpověď jedné z uchazeček o toto místo jí šokovala:

„Madam, otroctví tu bylo zrušeno už dávno pře lety.“ (Stella.51)

Své zklamání v kontaktu s místními lidmi ukončuje prohlášením:

„...lokálové na tebe nemají čas, absolutně ne“ (Stella.206)

A dál popisuje příjemnou změnu, když přihlásila děti do mezinárodní školy, kde našla komunitu lidí, kteří jsou jí blízcí.

„...to je co se mi líbí na té nové škole a na komunitě expatů. Přijmou mezi sebe každého cizince, protože všichni jsou na jedné lodi.“ (Stella.205-206).

Seberealizační aktivity

Stella působí dojmem energické ženy. Ve škole jí vidám na každé akci pro rodiče, kde je aktivní, zajímá se o vyučování a přístup k dětem. Jak už jsem zmínila v předešlých odstavcích, Stella začala ihned po příjezdu do Belgie pracovat na plný úvazek a poté co v práci skončila, pomáhala jako dobrovolnice v belgické škole. Momentálně se věnuje hlavně sportu, ráda by ale našla něco, co jí bude naplňovat. Nevzdala myšlenku, že by mohla opět pracovat v kanceláři. Profesní plány, díky změně má už jiné. Uvedla, že se nechce ke své profesi vracet, i když jí chybí a vykonávala jí ráda. Profese právníka je jednak hodně vázaná na státní normy a zákony a jednak je velice časově náročná a kombinovat ji s rodinným životem je těžké. Momentálně ji naplňuje péče o mladšího syna, kterému bylo několik týdnů před naším rozhovorem zjištěno vysoké IQ. Z minulých rozhovorů a setkání s Stellou vím, že o něj měla starost, protože ve škole vykazoval známky chování podobné autistické poruše.

„musím si udělat jasno v tom, co chci...jestli chceš pracovat, ale to není jen o tom, že se chci setkávat s lidmi, že chci být šťastná, že chci sociální ocenění, to nebude takhle fungovat, protože práce je také o povinnostech a také o určité úrovni frustrace.“ (Stella. 261-263)

„nejsm úplně šťastná s tou momentální situací, ale je to zatím jediné řešení...“ (Stella.271-272)

Participantka DS, původně z Peru, profesí filmařka

Tabulka č. 1: Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Diskomfort ohledně častého stěhování	19 27 39-40 51 52 57 212	„chtěli jsme pro děti více stability“ „velmi krátké pobyty“ „začalo to být čím dál tím víc náročné pro děti“ „hodně náročné“ „hodně těžké se seznamovat s lidmi [...] a užít si života“ „neužíváš si tu zemi ve které žiješ“ „manžel měl starost, že nebudu moci pracovat“
Nechceme žít v bublině	82 83 93 108 110	„žiješ v ještě těsnější bublině“ „chceme poznat lokální kulturu“ „mluvíme s lidmi“ „užívám si to“ „to je jedna věc, kterou si užívám“
Jsem vytížená	107 118 121 130 131	„jsem vytížená“ „prý jen hodina týdně, ale to je blbost“ „tohle všechno mě dost zaměstnává“ „to mne také zaměstnává“ „neměla jsem čas na nic jiného“
Nemožnost skloubit děti a profesi	163 168 213-215	„nemohli jsme oba pracovat kvůli přesčasům“ „začala jsem to dávat stranou“ „nejsm nejlepší multitasker [...] zanedbávala bych děti“
Profesní plány nevyšly	169-170	„můj plán byl se stát filmařkou v USA, nevyšlo to jak jsem to očekávala“
Jsem se situací vyrovnaná	170 175 213-215 219 235 236 237 241	„nevyšlo to, což je v pořádku, bylo to jiné“ „ale našla jsem jinou kreativní náplň...“ „nejsm nejlepší multitasker [...] zanedbávala bych děti“ „jsem realista“ „asi nikdy nebudu filmařka, ale to je ok“ „nemusím být zahořklá, je to vážně moc dobrý život, vážně dobrý“ „nemám důvod si stěžovat“ „život něco vezme a něco jiného zase dává..“
Chybí mi moje profese	174 220 223	„ano někdy..“ „není to vůbec to, co jsem pro sebe chtěla..“ „šla bych studovat, abych měla kontinuitu“
Chybí mi rodina a přátelé	246 248	„stýská se mi po rodině“ „některé vztahy se rozpadly“
Jsem spokojená	9 259	„máme Brusel rádi“ „mám šťastnou pozici“

Tabulka č. 2: Jaké copingové strategie používají?

Seberealizace – online konverzace	178 191	„opravdu, opravdu naplňující“ „opravdu zajímavé“ „opravdu zajímavé a baví mě to“
-----------------------------------	------------	--

Seberealizace – dobrovolnictví ve skautu, dobrovolnictví ve škole	115 120-121 122 141 143	„jsem skautská vedoucí“ „mám schůzky vedoucích, plánuji tábory, speciální akce, odpovídám na maily s rodiči“ „mám schůzky s brewers ¹ “ „pomáhám v knihovně“ „vyučuji počítačové dovednosti“
Seberealizace – hra na bubny	134 138	„vždy jsem to chtěla už jako dospívající“ „splnil se mi sen“
Učím se holandsky	130 105 106	„měla jsem hodiny holandštiny“ „mluvím holandsky a ona zůstane u holandštiny“ „tohle se základní znalostí umím“
Seberealizace - kreativita	175	„edituji videa“

Rozhovor s DS probíhal u mne doma. DS, působila suverénně, hovořila svižně jako člověk, který má ten den ještě spoustu dalších povinností a rozhovor je jen jeden závazek v řadě dalších. Dělal(a) dojem, že jí nevadí ani otázky, ani nahrávací zařízení. Bylo znát, že chce říct vše, co má na mysli, a otázky a čas jí někdy limitovaly. Sama mne požádala, abych její jméno v práci změnila na Docslacker – její přezdívka z vysoké školy a pro čatová internetová fóra. Pro praktičtější práci s citacemi uvádím dále v textu jen zkratku.

Téma nepohodlí ohledně častého stěhování

DS vypráví, že nejdelší pobyt ze sedmi pobytů, kterými rodina prošla, byl ve Španělsku na čtyři roky. Ostatních šest pobytů: Mexiko, U.S.A., Brazílie, Španělsko a dvakrát Belgie, mělo trvání od 15-23 měsíců. V rozhovoru přiznává, že je to náročný životní styl, který vadí hlavně dětem.

„...chtěli jsme pro děti více stability.“ (DS.19)

„...začalo to být čím dál tím víc náročné pro děti.“ (DS.39-40)

„Ale cokoliv do 2 let je hodně těžké na seznamování s lidmi (...) a užít si života...“ (DS.52)

„...měsíce trvá, než si zařídiš všechny potřebné formality, takže prvních 6-12 měsíců zařizují, chodím na radnice, fotím se, předělávám řidičáky, (...) neužíváš si tu zemi, ve které žiješ (...) a teprve potom se můžeš začít scházet s lidmi.“ (DS.58)

Téma adaptace

¹ Brewers-odnož skautů

Z rozhovoru vyplývá, že pro DS je důležité dostat se do kontaktu s lidmi v lokální kultuře, přináší jí to osobní obohacení. Snaží se pěstovat aktivity, který jí umožní vyhlédnout mimo komunitu expatriotů. DS se snaží při nakupování a jednání s úřady používat svou základní znalost holandštiny.

„Řekli jsme si, že chceme poznávat lokální kulturu, lokální obyvatele...“ (DS.83)

„To je jedna z věcí, kterou si užívám.“ (DS.110)

Téma nemožnosti skloubení své profese a rodiny

DS vypráví, že ačkoliv jejím plánem bylo stát se filmařkou, uvědomuje si, že bylo nemožné starat se o děti, když byli oba manželé pracovně vytíženi.

„Neumím dělat víc věcí pořádně najednou (...) zanedbávala bych děti.“ (DS.213-215)

Téma její profese

DS studovala filmová studia a filmovou kritiku v U.S.A. Po návratu do Peru pracovala v televizi. Když měla své první dítě, rozhodla se, že vzhledem k tomu, že oba manželé mají náročnou profesi, zůstane doma s dětmi. V rozhovoru DS říká, že se jí sice její původní profese chybí, ale že našla způsob, jak svou kreativitu využít jinak.

„...upravuji video filmy pro rodinu a přátele, nebo co mi přijde opravdu dobré na Twitteru se přidat k lidem online, víš a diskutovat s nimi o různých tématech a to je něco co mne OPRAVDU naplňuje...“ (DS.178).

Ze své zkušenosti vím, že DS je opravdu aktivní na sociálních sítích. Několikrát denně nechává vzkazy na Facebooku na Twitteru je velkou přispěvatelkou do různých společenských diskusí na aktuální společenská témata. Během rozhovoru ve chvíli, kdy začala hovořit o četování na Twitteru se její tempo řeči několikrát zrychlilo, skoro jsem vůbec nerozuměla tomu, co říká. Do tématu se úplně ponořila a snažila se mi popsat jednu ze svých diskusí.

V rozhovoru DS se několikrát vrací k tomu, že je spokojená s tím, co jí život nabídl výměnou za profesi, kterou musela vzdát. Popisuje, že kdyby věděla, že mohou zůstat v Belgii, tak by ve svém oboru pokračovala alespoň studiem. Dodává, že i když jí nevyšlo, co chtěla, je se svým životem spokojená, říká, že ví, že pokud by pracovala u filmu, pravděpodobně by nemohli platit dětem tak dobré školy.

„...asi nikdy nebudu filmařka, ale to je o.k.“ (DS.235)

„...nemusím být zahořklá, je to vážně moc dobrý život, VÁŽNĚ dobrý...“ (DS.236)

„...život něco vezme, něco zase dává.“ (DS.241)

Téma seberealizace

Jak už jsem popsala v odstavci výše, DS je aktivní na sociálních sítích. V rozhovoru popisuje, že jí velice baví komentovat nejnovější události a společenské dění ve světě.

„je to opravdu zajímavé, protože se setkám s mnoha správnými lidmi a někteří jsou muslimové, někteří nejsou a měli jsme diskusi o tom, jestli je nějaké náboženství, kterému nevadí kritika...“ (DS.190)

Její týdenní rozvrh je pokrytý aktivitami jako práce pro skautský oddíl, hrou na bubny, dobrovolnictvím ve škole a v knihovně.

Sheila, Britka, původně finanční manažerka

Tabulka č. 1: Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Přání vycestovat	8 10- 11 14	„přála jsem si, abych bývala odjela s ním“ „byli bychom otevření novému stěhování“ „ano, chtěli bychom se stěhovat“
Smíšené pocity z odjezdu	18 22 48 48	„měla jsem smíšené pocity“ „doufali jsme, že to posuneme dál“ „byla jsem trochu zklamaná“ „kdyby to bývalo bylo ten rok předtím...“
Podřít se situaci	50	„samozřejmě, jeho kariéra je....ta, co platí účty“
Přání mít co dělat	77 76	„nemám ráda sedět a nic nedělat“ „jen pro mne, jen mít co dělat“
Pocit neuspokojení z momentální činnosti	70 71 84 86	„mám toho dost“ „nudím se“ „je to sporadické“ „zavolají na poslední chvíli“
Pocit sociální izolace	70 130	„...nemám s kým moc mluvit“ „nechodíš moc ven, nevidáš se s lidmi“
Ztráta finanční nezávislosti	140 140 141 261	„trvalo mi nějakou dobu si zvyknout, že to nejsou moje peníze“ „cítla jsem se vlna že si kupuji věci pro sebe..“ „když jsem si koupila boty, cítila jsem se vlna“ „ztratila jsem finanční nezávislost“
Ztráta společenského statusu	268	„bylo těžké říct: vlastně nemám kariéru. Byl to mentálně krok dolů“
Nejistota ohledně budoucnosti	154 158 176	„je to těžké říct jak dlouho kde zůstaneš“ „...ale co když manžel přijde, za 6 měsíců, že se stěhujeme..“ „nevíme, jak dlouho zůstaneme“

	204 205 208 221 225	„nebudeme nikde žít nastálo“ „nikdy nevíte, kdy to skončí“ „je těžké dělat plány do budoucna“ „s tím se potýkám, nevědět, co přijde“ „řeknou ti pár měsíců dopředu, že tě potřebují abys byl tam a je to..“
neustálá změna místa jako překážka plánování	216 239	„vždycky se budeš stěhovat“ „přemýšlím o věcech, které budu dělat až se vrátíme do UK“
Těžkosti adaptace	234 235	„ano, je to hodně těžké se někde usadit“ „žiješ v domě, který není tvůj“
Pocit závislosti na anglofonní komunitě	162	„budu vždycky závislá na tom že musím pracovat s anglicky mluvícími expaty“
Pocit rozčarování: podnikání nepůjde	174	„nepůjde to“
NE-Stýskání si po minulé profesi	108 276 283	„nechci zpět ke své minulé práci“ „nechci strávit dalších 20 let sezením v kanceláři a hádáním se s lidmi o peníze“ „to mi chybělo, když jsem pracovala. Nedělala jsem nic kreativního.“
Změna jako příležitost	239 273 280	„Baví mne pracovat s dětmi...až se vrátíme do UK, budu dělat takové věci“ „dovolí ti to si uvědomit, co je pro tebe důležité“ „už to nemusím dělat“

Tabulka č. 2: Jaké copingové strategie používají?

Seberealizační aktivity	71 73 197 194	„dobrovolnictví ve škole“ „pozice asistenta ve třídě“ „koukám na pinterest ¹ “ „zkouším různé kreativní nápady“
Profesní plány	74 283 294 345	„permanentní práci...plný pracovní úvazek“ „něco kreativního“ „vydělávat si děláním něčeho kreativního“ „mohu dělat něco, kde nebudu limitovaná místem kde žiji“

Velký čas v rozhovoru je věnován jejímu diskomfortu ohledně nepředvídatelnosti stěhování (nevíme kam a kdy), nemožnosti plánovat, nebo rozjet podnikání. Ke konci rozhovoru však najednou zmínila, že by mohla podnikat online a tím byla na místě pobytu nezávislá. Později mi v potvrdila, že jí rozhovor pomohl na takovou možnost přijít.

Téma vycestování

Participantka popisuje, že rozhodnutí žít v cizí zemi učinili oba partneři, a na kariérní posun manžela spolu se stěhováním mimo Velkou Británii, se těšili.

“...byli jsme otevření ... stěhování” (Sheila. 10-11) a “...ano, chtěli jsme se stěhovat.” (11-14)

¹ Pinterest (www.pinterest.com) sociální síť a inspirační komunita pro kreativní nápady, výrobky, služby. Tvořená jednotlivci.

Nicméně v momentě, kdy nabídka přišla, participantka právě procházela kariérním zlomem a výměnou za práci finanční manažerky rozjížděla podnikání v oblasti zájmové umělecké činnosti pro děti a měla spolu se svou partnerkou v podnikání plány na rozšíření projektu:

„Doufali jsme, že to posuneme dál...” (Sheila.22).

Z manželovi zprávy, ohledně možné změny působiště, byla nakonec zklamaná.

“...měla jsem smíšené pocity.” (Sheila.18) a “...byla jsem trochu zklamaná.” (Sheila.48).

“...kdyby to bylo rok předtím, tak byl byla nadšená: Jasně! Jedeme!” (Sheila.49).

Nakonec se však podřídila kariéře svého muže:

“...samozřejmě, jeho kariéra je ta, která platí účty.” (Sheila.50).

Téma pocitu neuspokojení

Participantka přibližně prvních 6 měsíců od příjezdu do Bruselu vypovídá, že byla zaměstnaná akomodací v novém bydlišti, sháněním potřebných formalit a starostí o děti v novém školním prostředí. Po této době se dostala do fáze, kde pro sebe neměla uplatnění a to jí vadilo:

“...mám toho dost...a nudím se...” (Sheila.70-71).

Začala pracovat jako dobrovolnice při škole, kterou navštěvují její děti. Ráda by však měla práci na plný úvazek, ne kvůli finančnímu zajištění, ale aby měla co dělat.:

“abych se něčím zaměstnala. Nemám ráda jen tak sedět a nic nedělat.” (Sheila.76-77).

Práce ve škole jí neuspokojuje, protože je míněná jako nepravidelné a málo časté suplování s nepředvídatelnou pracovní dobou. Škola zavolá dobrovolnici například hodinu před nástupem.

“...je to sporadické...zavolají ti na poslední chvíli.” (Sheila.84-86).

Téma pocitu osamění a ztráta společenského statusu

Z rozhovoru vyplývá, že účastníci výzkumné sondy trápí ztráta své minulé společenské role vydělávající manažerky. Tuto roli ztratila, už když zůstala s dětmi doma ve Velké Británii. Nějakou dobu jí trvalo, než si zvykla na to, že ztratila svou finanční nezávislost. Při nákupu osobních věcí vypráví, že má pocity viny:

“cítila jsem se vina, že si kupuji věci pro sebe...” (Sheila.140).

Při společenských setkáních se nebyla schopná představit jako žena v domácnosti:

“...bylo těžké říct, že vlastně nemám kariéru, byl to mentálně krok zpět...” (Sheila.268).

Poté co vyřídila potřebné praktické záležitosti k usazení, jí chybí také společnost lidí:

“...nemám si s kým povídat.”(Sheila.70)

“...nechodíš ven, nevidáš se s lidmi.” (Sheila.130).

Téma plánování vlastní kariéry a nejistota ohledně budoucnosti

Nejistota v kontextu rozhovoru s Sheila vychází z nemožnosti spoléhat v plánování své profesní budoucnosti dlouhodobě na místo, kde se usadili.

“...být expatem je vždy těžké říct jak dlouho kde zůstaneš...” (Sheila.155)

“...co když manžel přijde za 6 měsíců s tím, že se stěhujeme...”

“je těžké něco plánovat do budoucna, když vzadu v hlavě ti běží, že se vždycky budeš stěhovat...”(Sheila.215).

Je pro ni nepříjemné, že neví, na jak dlouho v místě budou:

“...s tím se potýkám, nevědět co přijde.” (Sheila.221)

“...řeknou ti pár měsíců dopředu, že tě potřebují, abys byl tam a máš to.” (Sheila.225).

V plánování tedy spíše přemýšlí nad tím, co by dělala až se vrátí zpět do vlasti.

“...přemýšlím o věcech, které budu dělat, až se vrátíme do VB.”(Sheila.239).

Téma původní profese

Participantka Sheila v rozhovoru jasně uvádí, že se jí po své minulé profesi nestýská. Udělala již před vycestováním krok směrem ke změně profesní dráhy a ačkoliv jako svou profesi stále uvádí: finanční manažerka, vypovídá v rozhovoru, že do budoucna by se ráda zaměřila na něco jiného.

“...nechci zpět ke své minulé práci.” (Sheila.108).

“...nechci ztrávit dalších 20 let sezením v kanceláři a hádáním se s lidmi o peníze.” (Sheila.276).

“...to mi chybělo, když jsem pracovala, nedělala jsem nic kreativního.” (Sheila.283).

Téma změny jako příležitosti

Sheila v rozhovoru vnímá změnu životního stylu jako možnost udělat změnu také v profesním životě.

“... a ta vynucená změna ti dovolí zjistit, co je pro tebe důležité...” (Sheila.273).

“...baví mne pracovat s dětmi...až se vrátíme do VB, budu dělat nějaké takové věci...” (Sheila.239). “...dovolit si tu svobodu říct: už nemusím tohle dělat...” (Sheila.281).

Téma adaptace v místě

V rozhovoru Sheila uvádí, že adaptace na nové prostředí spolu se zvykáním si v pronajatém bydlení, je těžké.

“...ano, je to hodně těžké se někde usadit.” (Sheila.234)

“...žiješ v domě, který není tvůj...naposledy jsem takhle někde žila jako studentka.” (Sheila.235-237).

Téma života v anglofonní komunitě

V souvislosti s možným podnikáním v Belgii Sheila vypovídá, že vinou neznalosti lokálních jazyků má pocit závislosti na anglofonní komunitě.

“...budu vždycky závislá na tom, že musím pracovat s anglicky mluvícími expaty.” (Sheila.162)

4.2 Souhrnná analýza skupiny – společné kategorie

V této kapitole uvádím společnou tabulku témat a následně analýzu do které se promítnou jednotlivé kategorie. Tabulka je opatřena šesti sloupci, v prvním jsou témata a v dalších pěti označení, u které z participantek se téma v rozhovoru vyskytlo.

Témata	Kirsten	LY	Stella	DC	Sheila
Náročnost stěhování (rychlost a často)	x	x		x	x
Nejistota	x	x		x	x

Změna jako překážka plánování	x				x
Pocit, že se přizpůsobila		x	x	x	x
Postrádání své profese	x	x	x		
Nepostrádání své profese			x		x
Rodina překážka zaměstnání	x	x	x	x	x
Překážky v hledání práce	x	x			x
- zodpovědnost vůči potenciálním zaměstnavatelům	x	x			
Zklamání//neuspokojení//rozčarování	x		x		x
Osamění	x		x		x
Hledání seberealizace	x		x		x
Ztráta společenského statusu	x		x		x
Adaptace	x		x	x	x
- život v anglofonní bublině					
Změna jako příležitost			x	x	x

4.2.1 Kategorie: Vycestování

Kategorie popisuje, jak participantky výzkumu prožívaly zprávu o tom, že se budou stěhovat do jiné destinace. Ačkoliv s vycestováním souhlasily a byly na něj částečně připravené, v momentě, kdy se doopravdy mělo uskutečnit, prožívaly situaci se zklamáním, nebo překvapením:

„...měla jsem smíšené pocity..“ (Sheila.18)

„...byla jsem trochu zklamaná.“ (Sheila.48)

„...byla jsem dost překvapená.“ (Kirsten.156)

„...řekla jsem to není možné, právě jsem začala [pracovat]..“ (Kirsten.157)

4.2.2 Kategorie nejistoty ohledně budoucnosti v souvislosti s častým stěhováním

Nemožnost plánovat dlouhodoběji a nemožnost se „usadit“, se prožívají čtyři participantky (Sheila, LY, DS, Kirsten) jako nejistotu. Tato nejistota se váže mimo jiné na složitější zacílení seberealizace, kde počítáme za běžných okolností také s místem, ve kterém žijeme.

„nevěřím, že je velká šance, abych si budovala opravdovou kariéru...“ (Kirsten.219)

Participantka DS ale přišla na to, že popovídat si se stejně laděnými lidmi jako je ona může pomocí současných technologií (Skype a Twitter), prostřednictvím jedné udržuje kontakt s přáteli a prostřednictvím druhé rozvíjí intelektuální diskuse na aktuální společenská témata. Jak plnohodnotně nahrazují setkání s živými lidmi je samozřejmě diskutabilní, důležité však je, že ji naplňují.

4.2.3 Kategorie: Adaptace na cizí prostředí

U třech (DS, Stella, Sheila) rozhovorů vycházelo, že účastnice výzkumu zachytily, že žijí v „bublině“ tvořené anglofonní expat komunitou, která má svá pravidla. DS popisovala, že je pro ni zajímavější účastnit se života vně bubliny, realizuje se učením holandštiny a používá ji při praktických denních úkonech jako nakupování, nebo zařizování formalit. Naopak Stella do mezinárodní anglofonní komunity utekla, protože ji poskytuje větší porozumění, než místní belgická komunita. Sheila chápe, že pokud chce profesně fungovat, nemá zatím jinou možnost, než zůstat uvnitř anglofonní „bubliny“. Z rozhovorů vyplynulo, že participantky (Stella, LY, Sheila) prožívají pocity závislosti na anglofonní mezinárodní komunitě, ale i blízkosti a přijetí.

„Budu vždycky závislá na tom, že musím pracovat s anglicky mluvícími expaty.“ (Sheila.162)

„Myslím, že je to tím jazykem a je jednodušší se začít bavit, mít společné téma, je to víc osobní...“ (LY.354-355)

“...to je co se mi na té nové škole líbí...” a “...přijmou každého cizince mezi sebe, protože všichni jsou na jedné lodi.” (Stella.203-204)

Je možné tvrdit, že mezinárodní anglofonní komunita expatriotů do určité míry nahrazuje vztahy, které opustily ve svých domovech.

4.2.4 Kategorie podřízení se rodině

Ze všech rozhovorů vyplývá, že překážkou profesní kariéry nebylo pouze vycestování, ale péče o děti a rodinu.

„...nebyl čas, abych pracovala, protože jsem potřebovala zůstat doma.“ (Kirsten.45)

„...nebyla jsem schopná to zvládnout.“ (Stella.44)

„...rozhodla jsem se, že je prostě jednodušší zůstat doma...“ (Sheila.125)

„...nemohli jsme oba pracovat kvůli přesčasům (...) nebylo to slučitelné s rodičovstvím a tak jsem to začala dávat stranou...“ (DS.168)

„...pracovala jsem 60 h týdně, to není možné dělat, když máte děti.“ (LY.173).

...“ve svém životě jsem udělala ústupek kariéře ve prospěch dětí.“ (LY.182)

Z rozhovorů vyplynulo, že podřízení se rodině je pro LY velký ústupek, Sheila se naproti tomu snaží smířit se situací a najít způsob jak skloubit rodinu i podnikání, Stella jako smíření a DS nepocítuje hořkost, váží si toho, co od života má výměnou.

4.2.5 Kategorie hledání uplatnění a seberealizace

Při hledání uplatnění a seberealizaci z rozhovorů vyplývá, že participantky prožívají překážky, frustraci, marnost (Kirsten), nejasnost a překážky (Stella), neuspokojení (Sheila), ale také jsou vytrvalé, a snaží se i přes překážky dosáhnout seberealizace (DS).

4.2.6 Kategorie společenského ocenění a společenské izolace

Ztráta zaměstnání a pracovního kolektivu znamená mimo jiné také ztrátu společenského statusu a kontaktů. V případě výzkumného souboru se jedná ještě o aspekt pobytu v novém prostředí, které zatím neposkytuje ani místní kontakty. Participantky v rozhovorech vypověděly, že se cítí osamělé (Sheila, Kirsten, Stella), a že jim chybí společenské ocenění (Stella), nebo status, který byl spojován s pozicí (Sheila).

4.2.7 Kategorie změny jako příležitosti

Participantky Sheila, Ds, přímo vypovídají, že díky možnosti, jakou teď mají, se mohou realizovat v něčem, co vždy chtěly – DS hraje na bubny, Sheila říká, že jí změna pomohla

přemýšlet o tom, co by ji pracovně naplňovalo víc než finance. Stella se už do práce právničky vracet nechce, a zkusí najít jinou pohodlnější a méně časově náročnou profesi.

4.2.8 Kategorie seberealizačních aktivit

Všechny participantky byly vybrány tak, aby u nich mohl vzniknout prostor pro seberealizaci – nebyly zaměstnané a nepečovaly o děti mladší 6-ti let. Školou povinné děti jsou od 9-16 hodin mimo domov a tuto dobu mohou participantky využít pro sebe. Všechny účastnice výzkumné sondy se snaží najít aktivity, které by je uspokojovaly a dávaly smysl.

*„...jen zůstat doma a trošku uklízet....to není....[inspirativní]...potřebuješ více než tohle.“ (Stella.
„...no...mám všechnen možný čas, takže bych ráda využila své schopnosti a pomohla pokud by to šlo.
Takže jsem se dívala na webové stránky pro dobrovolníky...“ (Kirsten.221-222).
„Nemám ráda sedět a nic nedělat.“ (Sheila.76-77).*

LY pracuje ve škole jako pomocná asistentka na dobrovolné bázi, k tomu říká:

„...Ano, jsem čínorodá. Nemám ráda uklízení, nemám ráda domácí práce...proto jsem se nenarodila...“ (LY.368)

Naproti tomu DS hledání své seberealizace v rozhovoru nepopisuje. Dává nahlédnout do seznamu aktivit, které již má. Jsou to jednak aktivity, které běží na mezinárodní úrovni: skauting a tedy je možné pěstovat kontinuitu neustále, stačí založit nový oddíl. S DS se vídám pravidelně v areálu školy, kam chodí má dcera a v jiném na výzkumu nezávislém rozhovoru mi popisovala, jak skautský oddíl založila ve Španělsku. Další její aktivity jsou zaměřené na sociální sítě, což je pro ni možnost, jak se intelektuálně obohacovat v různých diskusích.

„...a ráda skočím do diskuse a učím se od druhých.“ (DS.197)

5. Výsledky výzkumné sondy

Výzkumná otázka se zabývá tím, jak prožívají partnerky expatriotů nemožnost vykonávat svou profesi. Před tím, než jí zodpovíme, je nutné si všimnout, že samotný prožitek nemožnosti vykonávat svou profesi je zastřen ještě možná silnějšími povinnostmi, kterými je péče o děti a rodinu, adaptace v cizí zemi a častá a rychlá změna místa. Pozornost ke své

profesi je tedy ještě rozředěna soustředěním se na tyto další typické aspekty života expatriotů. Ve všech případech ženy ustoupily své profesi ve prospěch rodinného života. V některých dokonce vzdali svou profesi, nebo ji částečně kvůli péči o děti modifikovali. Stěhování a pocit nejistoty s ohledem na plánování své seberealizace hraje u všech participantek výzkumné sondy, kromě DS, větší či menší roli. DS jak, z jejího vyprávění vyplývá, se flexibilně přizpůsobila podmínkám místa, možnostem, vlastním zájmům a schopnostem. Pokračování v kariéře vyloučila, zaměřila se na jiné sny – bubnování, cestování, úpravu filmů pro přátele. Svou intelektuální potřebu sytí v internetových diskusích, společnost lidí nachází v práci pro školu a místní skauty.

Z výpovědí účastnic výzkumné sondy vyplývá, že pracovní relokace do jiné země probíhá v několika fázích:

1. Rozhodování a příprava
2. Vycestování a formální usazování
3. Samotný pobyt
4. Adaptace na prostředí a seberealizace
5. Zpráva o odjezdu do jiné destinace, nebo zpět do vlastní země

Ačkoliv participantky o odjezdu spolurozhodovaly (Sheila, LY, DS, Stella, Kirsten), realita ohledně jejich vlastního nenaplnění a osamění je nakonec překvapila (Sheila, Stella, Kirsten) i přesto, že na relokace byli již zvyklé (Kirsten).

Ve fázi vycestování a formálního usazování v zemi ženy vypovídají, že byly zaneprázdněny zajišťováním legálních formalit a péčí o adaptaci dětí (DS, Sheila, LY). Tyto činnosti jim poskytovaly dostatečné časové vytížení, takže neměly prostor se vedle těchto povinností zaměřovat na sebe (DS, Sheila). Z vlastní zkušenosti vím, že tato fáze je hodně náročná na praktické činnosti: hledání bydlení, hledání škol pro děti, formality ohledně víza, zajišťování dopravy do zaměstnání a škol. V této fázi je rodina napojena na relokační společnost, jejíž služby jsou hrazeny společností EM. Bez této základní podpory je hladký přesun do jazykově jiné destinace nepředstavitelný. Fáze samotného pobytu, přináší do každodenního života rutinu a také více prostoru pro seberealizaci (DS). V této fázi začalo být participantkám nejvíce zřejmé, že potřebují nějakou činnost pro sebe (Sheila, Kirsten, Stella) a zkoušely hledat možnosti sebeuplatnění a realizace (DS, Sheila, Kirsten, Stella, LY). Vnímala jsem, že právě tato fáze může být kritická, co se týká pocitu osamění, nevyužití, postrádání smyslu pro sebe. Také nepodařené pokusy o sebeuplatnění,

mohou vést k frustraci (Kirsten, Sheila). Právě v této fázi by participantky mohly uvítat pomoc v podobě poradenství nebo koučinku. Stejně tak jako zapojení do organizované skupiny partnerů expatriotů, která by podporovala sociální kontakty, praktické informace ohledně života v místě relokace.

Poslední fází je zpráva o ukončení pobytu a přesunu do další destinace. Z vlastní zkušenosti vím, že zaměstnanecká smlouva ohledně vyslání do určitého místa je sice vázaná k určitému datu, toto je však v praxi jen orientační a nelze na něj spoléhat. Může být kratší nebo také o několik měsíců delší. Zaměstnanec je zpravidla vyrozuměn několik týdnů před dalším přesunem. Tuto praxi potvrzuje v rozhovoru i Kirsten, Sheila (Sheila.221), LY.

Z různých teorií, které popisují fáze kulturního šoku akulturace vyplývá, že nejnáročnější obdobím pro imigranty je období před usazením, akulturací (GUDYKUNST, 2005; TROPENAARS, 1998). Je to období přesunu a usazování se v novém místě, hledání vazeb v místě a socializace navázaná na místo.

5.1 Výzkumná otázka 1

- ❖ Jak prožívají partnerky expatriotů, nemožnost vykonávat svou profesi?

Na jedné straně jim chybí, prožívají ztrátu společenského postavení, osamění, pocit ústupku rodinným povinnostem, pocit neuspokojení, pociťují překážky v hledání vhodného uplatnění, byť na dobrovolné bázi.

A na druhé straně takto získaný volný čas jim poskytuje možnost práce pro širší společenství, možnost věnovat se sobě, sportovat, věnovat se svým zálibám, pečovat více o děti a také prožívají možnost změnit svou původní profesi.

Zároveň jsou vyrovnané se situací, a věří, že se ke své profesi jednou vrátí, až bude čas, nebo si uvědomují životní satisfakci, že život něco bere a něco dává.

5.2 Výzkumná otázka 2

- ❖ Jaké strategie vyrovnávání se (copingové strategie) s novou situací participantky volí?

Ve všech případech ženy hledaly uplatnění svých schopností v práci pro širší společenství, v dobrovolné činnosti bez nároku na mzdu. Některým se podařilo najít takové činnosti ve kterých byly spokojené, jiné v čase, kdy probíhala výzkumná sonda, ještě stále hledaly činnost, která by je naplňovala. Mezi činnosti, které je naplňují, patří:

- dobrovolná činnost pro širší společenství (škola, skaut, muzeum)
- péče o děti a rodinu
- kreativní činnost (fotografie)
- studium

6 Závěrečné shrnutí

Problematika seberealizace a pracovní migrace je mezioborové téma, na kterém se podílí geografie, ekonomie, interkulturní vědy, psychologie, genderová studia. Sociální práce vstupuje do diskuse ve chvíli, kdy existuje lidská potřeba pomoci a podpory v životních situacích. Tato potřeba vzniká u partnerů expatriotů, kteří se přemísťují z jedné destinace do druhé a nemají možnost sebeuplatnění, přístup k potřebným informacím ani sociální síť kontaktů, které by život v novém působišti usnadnily. Seberealizace a smysluplnost je jedním z předpokladů lidské existence a motivace (MASLOW 1948; FRANKL, 2006).

Expatrioté jsou zaměstnanci nadnárodních firem, kteří jsou být přesouváni za pracovní příležitostí z jedné destinace do druhé, přičemž jejich pobyty jsou spíše krátkodobé – od několika měsíců po několik let. Spolu se zaměstnanci cestují i jejich rodiny. Zaměstnanci jsou většinou muži, ale existuje čím dál tím více případů žen. Děti jsou umístěny ve školách a manželky/manželé mají na starosti především bezproblémové fungování rodiny v cizím prostředí. Do několika měsíců je rodina usazena a pokud se záhy nepřesouvá do další destinace, mají partnerky možnost naložit se svým volným časem podle svého uvážení.

Cílem mé práce bylo zjistit, jak prožívají fakt, že nemohou vykonávat svou profesi a jaké copingové strategie používají.

Z analýz rozhovorů vyplynulo:

1. Všechny participantky výzkumu zájem o práci a využití svých schopností mají.
2. Seberealizaci hledají a nacházejí částečně v dobrovolnictví.
3. Ne vždy je překážkou pracovat vycestování, ale je to péče o děti
4. Vycestování vneslo změnu, která pomohla změnit priority v životě

5. Vycestování vneslo změnu, která přinesla jiné možnosti seberealizace
6. Vycestování a následné přesuny jsou velice náročné jak prakticky tak mentálně a nezbývá moc velký prostor na další seberealizaci
7. Pro profesní uplatnění jsou časté změny bydliště náročné na flexibilitu a sociální síť
8. Sociální práce a pomoc by se mohla zaměřovat na vytvoření sociální sítě, a pomoci při flexibilním hledání uplatnění.

Nemožnost vykonávat svou profesi prožívají partnerky expatriotů jako ústupek rodinnému rozhodnutí, jako frustraci, jako zklamání, osamění, ztrátu společenského postavení, ale také jako čas, který mohou využít sami pro sebe, jako příležitost změny, jako možnost více se věnovat svým dětem.

7 Diskuse

V diskusi se budu mimo jiné zabývat možným ovlivněním výsledků sondy předporozuměním, vlastním příběhem autorky práce, ovlivněním nenadálou životní událostí, otázkou otevřenosti participantek, použitím jazyka a na závěr kulturním kontextem skupiny.

Ovlivnění výsledků sondy předporozuměním problematice

Do výzkumu jsem vstupovala s vnitřně formulovaným přesvědčením, že partneři expatriotů, kteří byli ve svém profesním životě aktivní: studovali nebo se pracovně snažili se neustále posouvat, nebudou mít šanci svůj profesní život přenést do situace neustálé změny působiště. Budou zkoušet usilovat o podobný model, jako ve své původní destinaci a nebude-li možné ho naplnit, budou pravděpodobně frustrovaní. Jsem si vědoma, že toto přednastavení mohlo rozhovory ovlivnit. Také z důvodů minimalizace ovlivnění a zvýšení validity jsem volila metodu IPA.

Výzkum, můj předpoklad potvrdil jen z části. Bylo fascinující při rozhovorech pozorovat, jak pro každou z participantek bylo těžké pomyšlení na svou původní profesi a na nenaplněné ambice v tomto směru, ale zároveň chápaly, že i za soustavné pěstování kariéry platí časem, který nemohou využít například se svými dětmi a tento požitek si mohou při stávajícím způsobu života dopřát a své osobní rozvojové cíle naplnit jiným způsobem. Z rozhovorů vyplývalo, že některé frustrace neminula, ale zároveň také, že si uvědomují, že

tímto způsobem života získávají další zajímavou životní příležitost. Byť uplatnění v takové podobě, které si představovaly na začátku svého působení, bylo nedosažitelné, posléze se vynořily jiné možnosti. Participantka Kirsten měla v plánu být zaměstnána v muzeu, mezitím ale studuje a je téměř profesionální fotografkou. Participantka DS rovnou své úsilí obrátila místo ke své původní pozici, k možnostem na místech, ve kterých se nacházela – cestování, založení skautského oddílu, práce v anglické knihovně, hra na bubny, učení se cizím jazykům, dosažení španělského občanství. Tak jak to sama zhodnotila: „život si bere, a něco jiného zase dává.“

Dalším aspektem, který narušuje můj předpoklad, že partnerky, které následují svého partnera do zahraničí, přerušují na základě tohoto kroku svou kariéru, je skutečnost, že ženy v rozhovorech (LY, DS, Sheila) popisují, že kariéru přerušily (Sheila, LY), nebo se jí vzdaly (DS) hlavně kvůli založení rodiny a péči o děti.

Výběr participanek byl záměrný, reprezentativní vzhledem k tématu práce, nikoli k celé populaci partnerek expatriotů. Výsledná zjištění nelze proto aplikovat na celou tuto populaci. Přesto lze předpokládat, že některá výzkumná zjištění by se mohla týkat širší skupiny partnerek expatriotů. O tato zjištění proto opírám návrh intervenčních opatření z oblasti sociální práce s danou skupinou.

Ovlivnění rozhovorů vlastním příběhem autorky práce

Během předvýběru jsem v rámci toho, aby se mi participantky otevřely, nabídla svůj osobní příběh. Ačkoliv mezi předvýběrem a vlastními rozhovory bylo 10-15 týdnů, je možné, že účastnice mohlo mé vyprávění ovlivnit.

Jazyk výzkumu

Jako velkou překážku jsem vnímala u některých rozhovorů používání cizího jazyka, angličtiny. Ačkoliv se v tomto jazyce pohybuji denně, nemám vůči ní stejnou vnímavost jako v češtině, kterou dokážu používat mnohem citlivěji a bezprostředně. V češtině jsem rozhodně autentičtější, což se mi v angličtině vždy nedaří.

Otevřenost participantek

Ze všech tří původně vybraných možných prostředí jsem nakonec dostala vzorek 5 participantek složených ze dvou z komunity EM Spouses¹ a tři z BSB². V obou případech jistě pomohlo překonat bariéru nedůvěry fakt, že mne participantky znaly z prostředí, ve kterém se sami pohybují, na druhou stranu jsem si vědoma, že nevýhodou je právě i tento fakt, pro některé by naopak to, že se v komunitě pohybují také, mohlo být ohrožující, pokud by se případně otevřely moc.

Celkově jsem otevřenost z jejich strany vnímala adekvátně situaci, že jsem pro ně ne zcela neznámý člověk, kterému velmi ochotně vyprávěly svůj příběh, nicméně pro intimnější sdělení, které by se týkalo například vztahů a situace v rodině, by musely sdílet větší stupeň důvěry.

Ovlivnění obsahu rozhovorů životní událostí

Rozhovor s LY byl pořizován v době, kdy se mělo rozhodnout, kam se další život rodiny bude ubírat. Z tohoto důvodu jsem odmítla dvě jiné participantky, byly v době před odjezdem. Bohužel o rozhodnutí jsem nevěděla, v předvýzkumném rozhovoru, který se uskutečnil několik týdnů před výzkumným rozhovorem, rozhodování ohledně odjezdu ještě nebylo aktuální. Ačkoliv téma nejistoty ohledně odjezdu patří přesně do kontextu výzkumné sondy – mnozí z těchto lidí opravdu takový problém řeší často, vnímám, že výpověď byla tímto aspektem velmi ovlivněna a nebyl téměř prostor – ani mentálně, pro jiná témata.

Kulturní kontext

Významy základních hodnotových dimenzí jako například jistota/nejistota, pracovitost/lenost, kariéra/péče o děti, mohou být významově v různých kulturách posunuty.

¹ EM Spouses= partneři/manželé zaměstnanců společnosti EM

² British School of Brussels

Genderový kontext

Obecně v komunitách partnerů doprovázejících expatrioty jsou zastoupeny ženy i muži. Muži představují jen procentuální zlomek. Ze studie Anne Braseby vyplývá, že muži, kteří doprovázejí své partnerky, nejsou orientováni na budování profesní dráhy (BRASEBY), proto jsem jejich případy vzhledem k výzkumné otázce, nepovažovala za vhodné. Nepopírám, že tímto mohou být výsledky velmi odlišné, než jaké by byly, pokud by vzorek zahrnoval pouze muže v domácnosti.

8 Návrhy sociální práce s partnerkami expatriotů

Jak bylo popsáno v kapitole č. 5, možná podpora partnerům a partnerkám expatriotů by mohla být směřovaná do začátku fáze samotného pobytu. Nejnáročnější fáze přesunu rodiny je podporována společností, pro kterou manželé pracují. Podpora partnerům zaměstnanců v adaptaci na nové prostředí, není ve strategii společnosti zahrnuta.

8.1 Poradenství

Hlavním úkolem partnerek a manželek expatriotů je péče o rodinu a zázemí. To znamená zajišťování veškerých služeb, které jsou v rodině potřeba. Od transportu dětí do škol, na kroužky, zajišťování zdravotní péče. Stejně tak jako nákup a přihlášení automobilu, servis a STK. Péči o bydlení, veškeré opravy a úpravy v domě, nebo bytě. Tyto všechny činnosti vyžadují informace nebo kontakty, které si člověk tvoří za okolností, kdy je usazen v místě delší dobu, jaksí přirozeně a za běhu života. Vzhledem k tomu, že expatrioti mění místa v některých případech v řádu měsíců (DS, LY, Sheila), nemají možnost kontakty na lékaře, řemeslníky, opraváře a pod. , kteří hovoří anglicky, získat.

Stejně tak jako praktické služby, je velmi obtížné v počátečním stádiu vědět o zajímavých příležitostech jaké místo nabízí pro různé skupiny: matky s malými dětmi, bezdětné partnerky expatriotů, kreativní workshopy, další vzdělávání.

Návrh služby pro partnerky expatriotů by byl například webový portál se službami anglicky hovořících lékařů a řemeslníků, a volnočasových aktivit pro cílovou skupinu partnerů expatriotů.

8.2 Kariérní koučing

Cílem kariérního koučinku nemusí být jen provázení na profesní dráze. Jak je z výzkumné sondy patrné, v centru pozornosti participantek jsou i jiné problémy jako například pocit nejistoty v plánování, pocit ztráty společenského uznání, hledání správného využití času. V centru této služby by mohlo být cílené směřování k tomu, co je momentálně prioritou v jejich životě. Pro partnerky expatriotů je může být například nejpodstatnější věnovat se v této životní fázi několik let naplno svým dětem, a toto své rozhodnutí si uvědomit, zdůvodnit a zasadit do své životní dráhy. Některé tápou a snaží se najít uplatnění v profesi, kterou opustili, ale to není vždy možné z různých důvodů a překážek, které místní podmínky skýtají. Životní styl expatriotů vyžaduje velikou schopnost improvizace, nadhledu a mentální flexibility, takže je možné využít jejich schopností a jejich profesních dovedností, ale samotná činnost nemusí s původní pracovní náplní nijak oborově souviset. Je důležité přivést je na to, jaké mají možnosti, a kombinovat je s jejich touhami a s příležitostmi, které místo nabízí. Takový rozbor je snadnější provést s profesionálem, který má zkušenosti a dokáže se vhodně doptat a klienta dovést k postavení osobního plánu rozvoje.

Postavit do roviny očekávání a nároky na sebe a nastavit zrcadlo aktivitám, které vykonávají – tak jako v případě Kirsten, která popisuje svou nespokojenost s vlastní seberealizací, ale přitom objektivně v jejím denním programu se seberealizační aktivity jako: fotografování, přírodní průvodcovství, plány do budoucna, objevují.

8.3 Svépomocné skupiny

V životním stylu expatriotů hraje velkou roli stěhování a neustálý přesun z místa na místo. Tento způsob života vedle toho, že je velice proměnlivý a má i své zajímavé aspekty, je velice náročný na udržení společenských vazeb a sítě přátel, se kterými je možné sdílet a počítat s nimi nejen v případě nouze. Vytvořit si důvěrné vazby trvá zpravidla delší dobu, než je pro cílovou skupinu možné, aby v místě setrvala. Členové takové svépomocné skupiny, se mohou scházet a vyměňovat si informace na pravidelné bázi, společně plánovat volnočasové aktivity, ale také se podporovat v seberealizaci a růstu. Dalším důvodem pro vznik takové skupiny je vytvoření společenství, které může dodávat postrádaný pocit společenského uznání, který tvoří základní součást lidské sebehodnoty. Takový pocit

dodávají za běžných podmínek dobře fungující pracovní kolektivy, širší rodiny, skupiny přátel a pod.

V rámci svého pobytu v Bruselu jsem takovou skupinu minulý rok vytvořila. Tato skupina sdružuje zatím jen partnery/partnerky zaměstnanců společnosti EM, do budoucna však počítám s rozšířením. V současné době má kolem šestnácti aktivních členů. Cílem je vzájemně se podporovat v seberealizaci a růstu. Myšlenkou za pravidelnými schůzkami je, aby každý z účastníků, který má své vlastní hobby, zájem, nebo profesní znalost, ji sdílel s ostatními. Jednak vytvoří prostor k učení pro druhé a jednak si odnese uznání od skupiny. Není pak už jen maminkou, ale člověkem s nějakou dovedností, znalostí, zkušeností.

V současné době máme za sebou přednášku jedné z účastnic, která se pravidelně zúčastňuje světových maratonů. Její krátký vstup se týkal strategie plánování celého běhu. V plánu je procházka přírodním parkem s odborným výkladem, kurz fotografování, krátký kurz úpravy oblečení na stroji, návštěva výstavy obrazů jedné z členek. Vždy se jedná o aktivity, které vede jeden z členů, který je osobně s tématem spojen, nebo je v tématu hlavním činitelem.

9 Závěr

Předkládaná bakalářská práce se v teoretické části zabývá otázkou možné akulturace zvláštní skupiny pracovních migrantů: expatriotů, která se vzhledem ke krátkodobým pobytům v místě nestihne na lokální podmínky adaptovat a tedy i pro doprovázející partnery se tím blokuje možnost profesní realizace. Podle teoretických koncepcí Maslowa a Frankla představuje právě nemožnost seberealizace nebezpečí duševního strádání.

Empirická část přináší vhled do vnímání problému sebeuskutečnění pěti partnerek expatriotů. Ukazuje, že situaci ve které je seberealizace komplikovaná prožívají jako zátěžovou, ale na druhou stranu neustávají v hledání nových příležitostí k uplatnění svých schopností. Na základě těchto zjištění v závěru práce navrhuji intervenční program složený ze servisního poradenství, individuálního kariérního koučinku a svépomocných skupin.

10 Použitá literatura

1. ALI, Anees, ZEE, Karen Van der, SANDERS, Geert. Determinants of intercultural adjustment among expatriate spouses. [online] *International journal of intercultural relations*. 2003, Vol. 27, No.5, 563–580. DOI: 10.1016/S0147-1767(03)00054-3. ISSN 0147-1767.
2. BHUGRA, Dinesh; GUPTA Susham: *Migration and Mental Health*. New York: Cambridge University Press. 2011. ISBN 9780521190770.
3. BRASEBY, Anne, M. *Adaptation of Trailing Spouses: Does Gender Matter?* Dissertation. Miami. 2010. Florida International University. Major Profesor: Sarah Mahler. Dostupné z: <http://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1211&context=etd>
4. BRALOVE, Mary: Problems of Two-Career Families Start Forcing Businesses to Adapt. *The Wall Street Journal*, 1981, Jul 15, s.29. ISSN 0099-9660
5. BUSSIN, Mark: *Expatriate compensation*. Pretoria: Knowres Publishing, 2015. eISBN 978-1-86922-524-7
6. FRANKL, Viktor. *Der Wille zum Sinn*. 6. vyd. Bern: HansHuber, 2012. ISBN 978-3-456-85077-1
7. GARTNER, Michal. *Akultura expatriotů v českém kulturním prostředí*. Dizertační práce. Praha, 2011. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí dizertační práce: Dušan Drbohlav. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/85199/>
8. GUDYKUNST, William, B. *Theorizing About Intercultural Communication*. Furlerton: Sage, 2005. ISBN-13: 978-0761927495.
9. HOFSTEDE, von Geert. *Lokales Denken, globales Handeln. Kulturen Zusammenarbeit und Management*. Munchen: DTV, 1997. ISBN 342350807 8
10. LUKASOVÁ, Elizabeth. *Logoterapie ve výchově*. Přeložil Karel Balcar. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-180-0
11. MALINDOVÁ, Kateřina. Zdravotní aspekty nezaměstnanosti [online]. Elektronický časopis ČMPS. 2011. roč. 5. 2-3. [cit. 2014-09-20]. ISSN 1802-8853. Dostupné z: <http://e-psycholog.eu/pdf/malindova.pdf>
12. MASLOW, Abraham. A theory of Human Motivation. In: *Psychological Review*, 1943, 50, 4, 370-395.
13. MARLINOVA, Olga: Psychological Problems of Emigration and Exile. *Scholars in exile and dictatorship of the 20 th century*. Prague, May, 2011. ISBN 978-80-7285-146-1
14. MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena: *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. 1996. s.32. ISBN 80-7184-311-3
15. MORAVCOVÁ, Michaela. Problematika akultura expatriotů. *Psychologie v ekonomické praxi* č. 1-2/2008, roč. XLIII, s. 27-34. ISSN 0033- 300X
16. McNULTY, Yvonne: *Being dumped in to sink or swim: An empirical study of organizational support for the trailing spouse*. Human resource development international: Enhancing performance, learning and integrity. London: Routledge. 2012. Vol. 15, N.4, 417-434. ISSN 1367-8868. Dostupné z: <http://www.econbiz.de/Record/being-dumped-in-to-sink-or-swim-an-empirical-study-of-organizational-support-for-the-trailing-spouse-mcnulty-yvonne/10009658620>

17. PALINKAS, Lawrence. *Journal of Psychoanalytic Anthropology*, Vol. 5 (3), 1982, 235-258. ISSN 0278-2944.
18. PARFITT, Joe. *A career in your suitcase*. 4. edition. [s.l.]: Summertime publishing, 2013. ISBN 10- 1909193143.
19. PIORE, Michael. The Dual Labor Market: Theory and Implications. In: Samuel H. Beer and Richard E. Barringer (eds.). *The State and the Poor*. 1970, 55-59.
20. RODIN, Judith, LANGER, Ellen J. Long-Term Effects of a Control-Relevant Intervention With the Institutionalized Aged. [online]. *Journal of Personality and Social Psychology* 1977, 35, 12, 168-174. dostupné z: http://www.uvm.edu/~lrodd/psyc_130/langer_rodin.pdf
21. RYSTAD, Goran. Immigration History and the Future of International Migration. In: *International Migration Review*. New York: The Center for Migration Studies, 1992, 26, 4, 1168-1199. ISSN: 01979183
22. SELMER, Jan and LAURING, Jakob. Reasons to Expatriate and Work Outcomes of Self-Initiated Expatriates [on-line]. *Personnel Review*. 2012, 41, 5, 665-684. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2127157>
23. SMITH, Jonathan, OSBORN, Mike. Interpretative Phenomenological Analyses. *Qualitative Psychology*. 2007, 9,26, 53-80. eISSN 2326-3601
24. TROMPENAARS, Fons and HAMPDEN-TURNER, Charles. *Riding the waves of culture. Understanding cultural diversity in business*. 2 edition. London: Nicolas Brealey Publishing, 1998. ISBN 1-85788-176-1.

Internetové odkazy:

- IOM: INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. Labour migration. Quick facts. International organization for migration [online]. 2014 [cit. 2014-20-9]. Dostupné z: <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/what-we-do/labour-migration.html>
- IPA: INTERPRETATIVE PHENOMENOLOGICAL ANALYSES. [online]. 2015 [cit.2015-24-4] <http://www.ipa.bbk.ac.uk/about-ipa>

Vybrané internetové skupiny, servery a komunity vztahující se k životnímu stylu expatriotů a jejich rodin:

- <http://www.expatica.com>
- <https://www.facebook.com/BrusselsExpats>
- <http://www.internations.org>
- <https://twitter.com/thrivingabroad>
- <https://www.facebook.com/ThrivingAbroad?fref=ts>
- <http://seachangementoring.com>
- <http://www.expatinfodesk.com>
- <http://www.figt.org>

11 Přílohy

11.1 Přepisy rozhovorů

Kirsten

*JG: Purpose of this interview is my university theses and the main question of the research is: How does it feel for expatriate spouse, to leave his/her profession what he and she was practicing behind. What do you do to make yourself busy?
It will be recorded, I have a few questions something like 5, but might be I don't need to ask all of them because it could be that during the interview, which is not really interview I will let you talk, I don't need to ask all, or I will ask another one which is not prepared, but matching to the situation. Can we start?*

Kirsten: Yes

JG: The first question to open it, I wanted to ask you:

1	<i>How it happened that you are here in Brussels/ in Belgium? How did it come to?</i>
2	
3	
4	Kirsten: Because of my husband job, because he is working for an international company, because he was transferred, because he has job where he has been transferred from one to another country. (<i>Výraz obličej trochu ztuhl, měla jsem pocit, že musím něco dodat a trochu uvolnit situaci, zdálo se mi, že ztuhla, protože už jsem právě na toto téma s Kirsten mluvili v předvýzkumu</i>).
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	<i>JG: This, yes... I know, this is something, which is for both of us obvious, this is what we know, what we already discussed, because our husbands are expatriates and this is how it goes...</i>
12	
13	<i>Can you tell me a little bit about what did you do before, and where you have been before; there are couples of countries where you have been.</i>
14	
15	
16	
17	
18	Kirsten: Sure.
19	My husband works for company where it was known that they would not send out employees to another country because in Holland, where he started his job, they did not have so many people that they were sending to another countries, and in the fact, when he applies for his job, he did not want to work for Shell, which is a different company, because he knew that a lot of his friends he studied with were already working for this company and they have been send almost every two or three years from one to another country. And he did not want that, so he applied not for Shell, but the company he works for, instead. And than we married ... we met on university and we both worked through...On university we were quite..., might be not quite, but we were older, when we married, we were almost thirty, and we wanted to have children, so as soon as we had finished our studies we had
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	
32	

<p>33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63</p>	<p>married, we were wanting to have children.</p> <p>Than when Ethan was three years old, my husband was asked to work in Singapore. And ehm...we decided that this is such a special place. And I was not going to work, because spouses were not allowed to work in Singapore that time. That was the first time that we were sent abroad and then we stayed in Singapore for four years and then we went back to Holland and of course it meant that I was not working for four years and in might work in environment that meant that I had to be re-schooled but also we did not know how long we will stay in Holland and my younger son had learning difficulties and he needed a lot of therapy and there was not time for me to work, because I needed to time to stay at home because it was just necessary, and then five years later we had been sent to Scotland, where I couldn't work again</p> <p><i>JG: And why?</i></p> <p>Kirsten: Because I had not worked for a long time and my work is urban planning and this is something depending on rules and regulations of a country and again when you have been out of work for a long time and you don't know how long you going to stay in place you usually not a good employee from my set of employer they don't know for how long you will stay with them so...in Scotland I decided to study and I made my distance learning study there. And the boys were in school and quite busy and it also meant that when you have growing teenagers you do need to do quite a lot with them. We ...by the time when they finished the school and would started to study we were sent to Singapore again. For the job of my husband.</p>	
<p>64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86</p>	<p><i>JG: So you were 4 years in Singapore, than you spend 5 years in Holland and 6 years in Scotland.</i></p> <p>Kirsten: Yes and then we have been sent to Singapore again, were we stayed 7 years.</p> <p><i>JG: And what did you study in Scotland?</i></p> <p>Kirsten: IT and computing. It is part time study and distant learning study and I did volunteering work in youth centre because I met somebody through the study and who was in the same city I have been always doing volunteering work and this was a work for entertaining the children in a state where everything was run done and there were not so many activities for young people, so to prevent fights and crimes. That is something what I did in Scotland.</p> <p>Then when we were back in Singapore that time, my father in law died and my mother in law got very ill, so what I did was, I travelled forth and back from Singapore to Holland to help my mother in law. And also the boys they were still young, they were in the school boarding school and would have breaks and when they had breaks for 4-5 days it would not be good if they came to Singapore,</p>	

87	which is such a long flight, so I would come to Holland and stay
88	there for 2-3 weeks.
89	
90	<i>JG: How frequently did you travel than?</i>
91	
92	Kirsten: Well, at least 10 times a year and when my mother in law
93	was very ill I stayed with her for months and weeks on the end.
94	The last time when she broke a hip, I stayed with her for 5 months.
95	Than when she found a nursery home and the boys were ok I
96	started to do something on my own. I started to do the thing I have
97	dome years before. I started to guide in the museum. And do more
98	in this volunteering organization what organizes guide tours for all
99	the different museums. I also worked in the school were I gave
100	lectures about religions and other things what was related to the
101	museum.
102	
103	<i>JG: So this is something what you were doing already first time when</i>
104	<i>you were in Singapore?</i>
105	
106	Kirsten: Yes, I did work for only one museum that time. I was guide
107	in that museum during the last two years we stayed there. I also
108	worked in the school where boys and men talked about traditions
109	and religion and all that things what had to do with that museum
110	and everything what could be interesting for the children in the
111	school.
112	
113	<i>JG: So this was in Singapore for the last 7 years. And than you</i>
114	<i>went...?</i>
115	
116	Kirsten: Well, like I said I before, on the end I became a president
117	of he museum organization witch has about 5 000 members and
118	it was supplying guides, 5 or 4 hundreds are guides. We had to
119	ensure that every day there would be 2 guides who would give a
120	normal regular tours around the museum in English and than
121	because we were very international we had also guides who could
122	give tours in Indian, Chinese, Mandarin, Spanish, French, or Italian.
123	So we would organize special tours and we had also special
124	program for school children. That meant it was a lot of organizing
125	going on and also we had to keep the knowledge of these people.
126	We had lectures about anything what had to do with the collection
127	in the museum.
128	<i>JG: Hmm ehmm...</i>
129	
130	Kirsten: So that I did for...until the very end, when I was president
131	of this organization. And than my husband has to be send to
132	Belgium. And that meant that I had to find a new way how to do
133	something.
134	
135	<i>How...How...how to say it? How long before did they tell you that you</i>
136	<i>would be moved?</i>
137	
138	Kirsten: Well in this company, sometimes you will here a months

139	before that you will be moved and you don't know where and you
140	don't know when. So we knew it like two months before...?
141	
142	<i>JG: So you know something like one year before this will go to a end</i>
143	<i>but exact time not, not even location...or?</i>
144	
145	Kirsten: Or really until these two months we didn't know. But
146	there is a certain moment where you know something will
147	happened, for instance...let just put it this ways. You are renting a
148	house, every two years you get to extend it, you have to renew the
149	contract every two years and suddenly you here from the
150	company, that you need to extend it only for one year. So you know
151	something is going to happen.
152	
153	<i>JG: aha, or it means, that nothing happens?</i>
154	
155	Kirsten: Yes, yes...
156	... one think I was quite surprised when I realized we will move...I
157	said this is just not possible, I have just started, I can not within a
158	month say I am leaving and find somebody to take over – is
159	impossible (nervózně se směje). The company – unless you work
160	for the company – they will find you a job, but if you don't, they
161	won't really care. They don't pay attention what you doing. But this
162	is with all the companies.
163	
164	<i>JG: Hmm, that is how it goes, hmmm....Yes, this is how the spouse has</i>
165	<i>to search something for him/her self.</i>
166	
167	Kirsten: Yes it makes it more difficult, because it means anybody
168	else doesn't employ you because you know this is possible this can
169	happened and you will have to be honest and tell them, but than
170	what do you do?
171	
172	<i>JG: hmmm...</i>
173	
174	Kirsten: You usually can not say I am sorry I just have to
175	ehhmmm...leave the job because we are leaving next months, they
176	will look at you and say:" wow could you not tell me before?"
177	
178	<i>JG: Yes, this is difficult...so did you find on the end somebody to</i>
179	<i>replace you?</i>
180	
181	Kirsten: In the end we.... every end of November, because this
182	is member organization, volunteer organization, the president
183	who governed our organization has to be chosen, and they usually
184	has to happened in November and we would have to leave by the
185	1.November and they kept me there and the president of the organization
186	did find somebody who was willing to take over, but of course she had to be
187	somebody but it was difficult, and it was sad also. It is ...if you have a job
188	like this where you have to talk to people in <i>government</i> , you have to talk to
189	like to talk always to somebody else but of course in expat organization
190	we are not the only once who have to change the jobs, every body has
191	this kind of problem – but it is not really good with relations.

<p>192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203</p>	<p>What we realized in this organization, what we did was – we did not have so many Singaporean members, ok we had a lot, but they did not wanted to be involved in the running of it all one of the reason is that most of them are women and they work, and if they don't work they are so wealthy so they don't need to and organization like this is not so glamorous as the organization which organizes high society balls, where you will be in the picture of glamorous magazines, and things like this, so it was not very fashionable. But we found, one of our members was a wife of state minister, and we found her happy to become to be the new president. It will always stay expats organization, because the Singaporean spouses they are working and people will not have enough time to do the service during the day.</p>	
<p>204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240</p>	<p><i>JG: ...because is volunteering organization...yes, I understand. And than you happened to be here...?</i></p> <p>Kirsten: Yes (nervózně se směje), and so I know, it is going to be more difficult, because in Europe, especially in museum world they want people with diploma, especially in the museum, they technologies or art history or something like that. But again if you had been doing it for so many years and you have experience you supposed to with the references I can find something like this.(napila se čaje). But it doesn't work here. I tried I became a friend of the museum of fine art, I looked at...there is a here is a web site for volunteers, I am not looking for paid job, first of all I am looking for volunteer job, I am not looking for a paid job, first of all by know I want to be able to travel with my husband whenever he goes on business trip and because of me, I don't believe there is much chance of me building real career because again I don't know how long we are going to stay anywhere but yeah, I have all his time so, I will be happy to use my abilities and I would be happy to help if I can. So I looked at the website for volunteers and they do have a volunteers job, for museum activities, but unfortunately these kind of activities were use in ...let say...lobby of the museum – you take coats, or you sit in the hall and you just sit and you watch and might be tell to the people not to watch so close. But yeah (směje se) this is not a kind of think I would like to do, sometimes a volunteering job looks like it is not volunteering. Of course I would be able to do it, but I would think this is a bit of vast of my time and abilities.</p> <p><i>JG: So basically they would employ you as a volunteer when you will sit these 5-6 hours in the lobby to take coats and only than you would be allowed to work for two hours in some more interesting project, or just this six hours in the lobby and nothing else?</i></p> <p>Kirsten: Yes just these six hours and nothing more....</p> <p><i>JG: Oh no, who is doing this, anyway...</i></p>	

241	
242	
243	Kirsten: Yes I know...but anyway there was something else too,
244	they were searching for somebody who speaks English and Dutch
245	and who is able to understand a modern art and is able to put on
246	the website the information quickly. I thought of myself, yes that's
247	something I could do and it is also a way interesting thing to do. So
248	I applied and never got any answer back. And than yeah...that
249	meant you tried you tried and you never get one answer back.
250	I like photography, I do a lot of nature photography and I ...when I
251	saw there is a course to became a nature guard and that is what I
252	am doing right now.
253	
254	<i>JG: So and how is it going?</i>
255	
256	Kirsten: It is ok, very serious thKirstens, so you have to learn a lot about nat
257	not just plants and animals, but also whole physics of landscapes and
258	will take from September until June and it means you do observations
259	at least a ten times a during a time of your course and write a book
260	about it and report about what you see and than organize a work
261	trough in the area and organize a public for the area you will organize
262	a tour and make sure the public will go with you...
263	
264	<i>JG: Aha...and do you have plan how you do make public to go with</i>
265	<i>you there?</i>
266	
267	Kirsten: Because there is a whole group of people from the school
268	or the group from our course might be the public or the coffee
269	morning group as well.
270	
271	<i>JG: If you can describe the situation you live right now, how do you</i>
272	<i>feel in the situation...?</i>
273	
274	Kirsten: Well, yeah...(laughing) I was really depressed, when....
275	I think certainly the first year, I felt so bad because it is such a
276	different country from Singapore and even such a different country
277	from Holland well, as you understand we have been in several
278	countries and usually what I felt was that you need one year to get
279	settle when you have children who are going to school even if they
280	are not going to school all the things you want is to make the
281	children to be happy, so everything you do is more and less around
282	the children based on what they are doing and once they are
283	settled and happy and once they are settled and happy you are
284	settled too. But when you don't have children with you, it is more
285	difficult because you have to try to settle by yourself, because
286	trough your children you can know people from school but get
287	inside a group but when you don't have that is much more difficult
288	you will have to find activities or something, might be when you
289	are religious, you can do it in the church. When you are sportive
290	you can find sport activities, but I found here, I am not a sportive
291	type and yes the museum activities what \i wanted to do here, it
292	was hard to get into a....and than is hard, there you are, from one
293	day to other you don't have a job, you are housewife in the
294	suburbs...there is nobody around you because it looks like there is

295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311	<p>nobody on the street, the whole side is empty and in this sense is sad.</p> <p><i>JG: But than you tried to search something.</i></p> <p>Kirsten: Yes.....but as I said it is a bit difficult here, I have find there are a lot of activities courses but they are usually at night but I am not looking for courses in the night I am looking for courses during the day.</p> <p><i>JG: Exactly, because at night the husbands are at home, so you have filled the evening, but problem is during the day....</i></p> <p>Kirsten: Yes, yes, during the day and it was, I guess, might be that's why it was such a good time in Singapore, because there were many spouses in such situation and many activities during the day, but here...might be for mother with young children.</p>
312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346	<p><i>JG: But when ...when did it come lets say over the edge or when was the point when it turned? You know. You searching and than it suddenly became different. Might be....</i></p> <p>Kirsten: Well, I am not so sure it is already becoming different. Well I am doing this course and at least ,yes, I feel I am doing something but I am still not feeling very...you know ... well when I go somewhere and coming back...yes I feel I am going home, but it is the house, not the idea of home of this whole place...</p> <p><i>JG: Ah yes...</i></p> <p>Kirsten: So for me is it not over yet although we are here almost 2 years.</p> <p><i>JG: Hm... amazing, because even the language is very similar: Dutch and Flemish....</i></p> <p>Yes it sound the same, but it is actually not the same, but even if the countries are similar, of course there are big differences between Holland and Belgium..</p> <p>And of course being so many years away from Holland I as well don't know how Holland is now.</p> <p>One of the things of being an expat for long time is that you are not home anywhere anymore.... which is ok, when you have solid base and of course you always your family in your own country...But I don't have a Family in my own country. So..!</p> <p><i>JG: Hmmm, so and what would give you the feeling of better satisfaction than is now? Or well being or feeling of: that's my environment, that is my area....</i></p> <p>Kirsten: I think it would be actually a job, not paid job, but the idea that you are doing something witch is meaningful and meaningful for others. And that is certainly what is lacking right now.</p>

347		
348		
349		<i>JG: You still do this study and you will see after you will complete it if there will some possibility come up.</i>
350		
351		Kirsten: Yeas there is a museum where the woods belong too and I
352		will find out if they need somebody inside the museum. This would
353		make a nice connection about what I am doing and what I was
354		doing. I am actually not sure if the course is meant for
355		professionals, I actually do not want to work in in the museum. I
356		am not intending to be a professional. Other think is that I have
357		problems with my mobility right now, so I don't manage 2,5 hours
358		of the guided tours, I manage 1 hour barely. So the professional
359		guiding is not for me. But might be this working in museum would
360		be good for me. Apart of that I need to find something else, and
361		that's why my photography became so important.
362		Otherwise ...my husband will work still couple of years and after
363		he retires we need to go back to Holland. And so because my
364		education is architecture I will prepare the house in Holland. And
365		as well we need to build our relations over there, so we need to go
366		there.
367		That's lucky to be in the place like this because it is only hours
368		drive from Holland, so we can build connections over there,
369		because you can not retired just like this, you need to build
370		connection, you need people to know you. So we need to do
371		something.
372		
373		<i>JG: I think for the moment the question, which I intended to ask they are done, thank you for the interview and if there is still something you would like to add please will let me know.</i>
374		
375		
376		

Stella

JG:

Ok, I explain the purpose. This interview is for my baccaureate theses, where I will try to find out how does it feel for expatriate spouse to leave behind her career and work.

It will be recorded and I will make some notes as well.

We might start with the question: How it came to the point that you decided to move...

1	Stella: It wasn't my choice, so...it is some point which you	
2	probable recurrent in your investigation I guess. I was career	
3	move for my husband career move purely and it was family	
4	decision where it was found, that it is good for 3 people, not so	
5	much for the fourth one, which was me, but it was good for the	
6	children, they will go to the international schools, they will learn	
7	another language and blablabla...without even thinking about it,	
8	so the advantages for the children were clear and there are direct	

9	advantages for my husband here. There are advancements in his	
10	career and saying no wasn't really an option for him. For me of	
11	course it was more difficult, that what we decided, the final	
12	decision came on the end, that we don't go unless I can find	
13	career here and there would be a career search here for me.	
14	So when I came here initially I had a job offer and I started to	
15	work and I worked here for 6 months and than it did not work	
16	out. But I think bottom line, and I remember it very clearly, I felt,	
17	it wasn't something I would like to do, it wasn't something I	
18	would do under some other circumstances, you know, it had to be	
19	done.	
20		
21		
22	<i>JG: What was the job you did before?</i>	
23		
24	Stella: I was a tax lawyer in Barcelona, tax counselor...I have been	
25	a tax counselor for 8 years, I was a senior lawyer in a	
26	international firm. And than...I had a good career, ...and I was	
27	happy...but long hours, very absorbing, we had a set up there,	
28	where we decided to have children, we knew things would	
29	change, we know it would be evenings, it would be weekends,	
30	sometimes 5 o' clock in the evening we go to diner with friends	
31	and we would come back to work and work again, but that's not	
32	the only one, we would have as well someone to look after the	
33	children form 7 in the morning till 7 in the evening. 8-8- 8-8 and	
34	it was mostly my husband who would come home before me. And	
35	when we came here and I got a job in one of the consultant I got	
36	the job with Deloitte, the idea was also that we would have	
37	someone at home and we couldn't mirror the arrangement we	
38	had in Spain, we couldn't mirror it here so has started to be a	
39	strain, when the kids were small and they started to be ill, so it	
40	was constantly rushing out from the school, to rush to bring the	
41	children from the crash and all of this yeah...I just couldn't cope	
42	with it , I have to stop....I stopped after 6 months and we had to	
43	change the whole arrangement and I haven't work since. So...	
44		
45	<i>JG: when you said the arrangements we had back in Spain we could</i>	
46	<i>not have here, you speak about babysitters?</i>	
47		
48	Stella: Yes, I got here, I started to call around the agencies, people	
49	and they said, well the ...the first comment I said, was I need here	
50	someone to be here from 8 till 8 and the first comment I got was:	
51	"you know Madame, slavery was abolished in this country years	
52	and years ago...."	
53	Ooo!!	
54	Yes...and I was like...ohhh...ehhh	
55	You know what we had in Spain was completely legal, this	
56	woman was on contract, she had a social security, she got paid,	
57	she had the salary she had the paid leave, she had the whole of it	
58	and we paid for everything and it was a salary ok whiles it would	
59	for not for Belgian standard but for Spanish it was not bad and	
60	she was living in Spanish with Spanish cost of life, cost of	
61	living....and than she had certain duties, but most of the time she	

62	was present, she has her duties, but most of the time the kids	
63	went to the crush, so she had morning for herself and than she	
64	was waiting till the kids are coming to home.	
65		
66	<i>JG: So it is basically not like work very hard...</i>	
67		
68	Stella: Yes she get paid,	
69		
70	<i>JG: yeah, it's. ...just to have someone to be there...</i>	
71		
72	Stella: so I was asking around. ...asking around and there are this	
73	tickets and you know these are is for the cleaning but not for	
74	child care, looking after children, so if you want to have someone	
75	at 6 o' clock after they close the guarderies, if you want to have	
76	someone home how do you do it, you have to find the babysitter	
77	or you have to have someone on internship, an intern at home,	
78	who has to sleep at your home..	
79		
80	<i>JG: Ahh...like who would live here with you...</i>	
81		
82	Stella: exactly, yes...	
83		
84	<i>JG: but someone who would do the job for the long hours..</i>	
85	E: But no, on the blacks...if you put in a black money...I supposed	
86	you can pay for anything...but we wouldn't go to that we wanted	
87	to make sure that who ever...we had at home would have a	
88	permit...and it is your children...if something happens.	
89		
90	<i>JG: ...you can't go after it...</i>	
91		
92	Stella: exactly, exactly...so	
93		
94	<i>JG: understand...so this is how it happened you stayed at home...</i>	
95	Stella: exactly, but we had someone who started 11 in the	
96	morning and than she said, she must be home until 7 so which	
97	was clear, she can not be here more than 8 hours... 8 hours on the	
98	clock.	
99		
100	So she could go and collect the children from the crash but it	
101	meant every time the children were ill, somebody has to miss	
102	from the work at least, because could no go to the work till 11	
103	and the children were constantly, constantly ill. I don't know how	
104	many ear infections, they had pneumonia, they had colds, they	
105	had, they had every thing, everything, chicken pocks..	
106		
107	<i>JG: so you decided to stay home, ...</i>	
108		
109	Stella: yes, it got to much, to much...because being late, going	
110	home quickly because the woman must leave and somebody has	
111	to stay home...with the work on your arm, I had sometimes call	
112	conferences in the evening and on the top I didn't understand the	
113	job, I didn't know nobody in the company....the company was	
114	new, the way of working was knew, you had reputation to	

115	make....	
116		
117	<i>JG: it means that you had to be full power within and not half head</i>	
118	<i>with your home...</i>	
119		
120	Stella: exactly, exactly, exactly....	
121	Exactly so...it was I couldn't not cope and ...I just thought now	
122	enough, doing this anymore.	
123		
124		
125	<i>JG: now, I think of you in your home country you were are involved</i>	
126	<i>in your work doing your career making long hours you continue</i>	
127	<i>with the same speed here to continue your career and than you</i>	
128	<i>realize... that it is not possible...and you stay home.</i>	
129	<i>How is the change for you, How does it felt?</i>	
130		
131	Stella: Ehm yes at the beginning I didn't mind so much, at first I	
132	needed the rest, I sort of stopped, at first I really appreciated the	
133	rest, and I thought I can do this I can do that and it was	
134	completely new experience because time was a luxury before.	
135	And that was a completely a new experience and that think	
136	gradually and it came gradually because also...the all other	
137	personal stuff happened we had trouble at home, my sister	
138	passed away, and so...there was a year I stayed at home but I	
139	have not even time to think about my situation or anything, and	
140	the thing is, after a while you stuck ...after while you feel like	
141	you...you think...you feel you need more mentally ...you feel it is	
142	just...lonely...you don't have that much contact...with other	
143	people you have to find it...it is like I have done each year I would	
144	start with something: sport, aerobic, I worked for the school	
145	organization, you start to make contact with friends, you have	
146	coffee with, because staying home is just not an option, just to	
147	stay home a clean a bit ...except I have a cleaner for it...You know	
148	household courses are not very...mhhh...ehh....yes.	
149		
150	<i>JG: not inspiring...</i>	
151		
152	Stella: YES...So yes there are always things to do why are good to	
153	stay home and do it...but you need more, you definitely need	
154	more and than ah...it is....	
155	But you know.... having brain that is requiring constantly and	
156	asking you to put something more to it, because you used it, you	
157	were using it, so you read, you look the news, you still read	
158	financial newspaper, you try to keep up...	
159	But also on the top on you get lonely and you look for contact to	
160	another people, and that's you I don't know, you see that...I lost	
161	my threat of thoughtbut once I think also you have to adjust to	
162	the situation on one side the brain and the other side how the	
163	people start look at you , you start to became completely	
164	invisible...	
165	Which is kind of very funny anyway because the people yes...you	
166	got it from people you think pfff...you have study that much	
167	yourself why you making judgments on another people ...and	

168	ehm... it is difficult not to get to ...you have to you know shut up	
169	not to have to get into sort of competitions, you know, "I can	
170	prove you I am better". I think is really I would not say a bad	
171	experience, but I have learned a lot and looking back at it I have	
172	to say...pfff...I am glad I left...	
173	Like I said, one thing I did I got involved in the parents	
174	association and in the previous school, a Belgian school, a very	
175	VERY Belgian school, you know every body was a such a type of a	
176	Belgian, when I say everybody I mean in terms of the teachers,	
177	and the think was the school was in Woluwe and in terms of it	
178	was international, but the school did not want to with that kind	
179	of identity and as far as they were concerned they wanted to	
180	ignore it and they this is an Belgian school and full stop, end of	
181	the story. But anyway I got involved in the parents association	
182	and it is full of examples when you know they look at you and say	
183	ah that's the mami she has nothing to do she would just sit here	
184	and lets indulge her...and than you tell them a few things and	
185	they go: "Oh..." and yes I can read the balance sheet and yes if you	
186	talk with me about some legal entity or something I will	
187	understand you don't need to make it in simple language as if I	
188	were completely subnormal so it was for me a kind of eh...odd	
189	and looking at theirs people and you think why you do this	
190	assumptions why do you do theirs judgments and they come with	
191	a wrong limitations and they put the limitations on the table and	
192	you realize it is you, who has to do the sort of stop and get down	
193	to make yourself understood by then , why should I be bothered	
194	with something like this...you know. Pfff. I think why...you know,	
195	and anyway this school did not work well for my children, so I	
196	did put the energy somewhere else.	
197		
198		
199	<i>JG: ...you said people who don't know me, they judge by some</i>	
200	<i>imagination, they own experience and the example was with local</i>	
201	<i>people. How is the experience with the internationals?</i>	
202		
203	Stella: Actually this is what I like about the new school. And about	
204	the expat community. Welcoming for foreigners because every	
205	body is in this same boat. But locals they don't have time for you,	
206	they don't have time what so ever. And also because a lot of	
207	expats which I came across have story like that in similar in their	
208	own household you know the story is always motivated by one	
209	career, so the other one follows...You find there always the all	
210	possible variety and have people you can speak to and all has to	
211	deal with the situation, some people work, some people don't	
212	work, some people do research like you, they maintain	
213	something, and others well they stop and what ever, and other	
214	think I have learned that the expats spouses are not just women,	
215	there are predominantly women but I have found two fathers	
216	two man and who actually wife is working and man stays at	
217	home, and nobody will make an assumption that the man is	
218	completely uneducated and cant be the what ever ...	
219		
220		

221		
222	JG: Yes that's actually yes...now when do we come back to the	
223	profession and how does it feel...Do you miss it?	
224		
225	Stella: yes, yes...yes the trouble is it is an (...) yes but it is as well	
226	a problem to move out of the comfort zone also. Because...	
227	ehmm... I can remember the time and the time was luxury and	
228	you know....get off calmly and drop the kids at school, you don't	
229	have to rush to get myself to the smart	
230	clothes quickly...you know...	
231	You know when your child get ill it is not a problem, or when you	
232	trying to get a doctor appointment and he has it only at 2 pm it is	
233	not a problem,	
234	And letting go that in a way is difficult. And you have to make	
235	decisions, and yes I would like to go back to work, a lots of people	
236	to speak like how about to work part time, working part time, I	
237	have just find out there are not so many offers, of part time work,	
238	so, I sort of look for things but not actively either. I had a job	
239	interview in November, but I said no...because it was the thing	
240	with stress again and on the top the job actually requires some	
241	intensive study and so I am going to commit my self in to full time	
242	job plus study in my free time ...so...ahhh...so it was not the best	
243	opportunity...I look for things and I miss it yes, I miss it....I am	
244	sort of looking for things and I think I will come across something	
245	I say: Yes, that's what I want to try and this still doesn't	
246	happened...	
247		
248	<i>JG: ...I know</i>	
249		
250	Stella: it is as well the longer you haven't work, longer you stayed	
251	at home the more difficult it is...I tried to be honest with my self	
252	but not to full myself. I said it would be good to work, I would be	
253	good to work but it would be good put my mind somewhere to	
254	something concrete and my head goes like: popopopm I use to	
255	have a work when I had to work quickly, when I had to come fast	
256	to an conclusion, it was paper, it was paper, it was nothing	
257	tangible, it was thoughts you have to write to paper, you know,	
258	my mind wants that need that, but you also you have to make	
259	sure, if you want to do a job, but this is not just because I want to	
260	meet people, I want to be happy, I want to be recognized socially,	
261	because it going to work, because the job is as well equal to	
262	obligations and certain level of frustration...	
263		
264	<i>JG: So you honest with yourself if you buy social recognition, not</i>	
265	<i>being lonely you have to be aware that you buy in it as well the</i>	
266	<i>frustration and job stress as well in one package...</i>	
267		
268		
269	Stella: Exactly, exactly...you have to balance these things...yes too.	
270	And think ok, I am not completely happy with the situation right	
271	now but this is the only solution what works. It is like in the	
272	parents association I did it for tree years and I am proud of	
273	myself and nobody gave me any recognition of it...I kicked every	

274	body out and I started a new think completely and when I left	
275	was nothing, nothing like the parents association what it used to	
276	be before...so that you know... I left, but I did this and I am very	
277	happy...that's one of the things I did. But I did also volunteer	
278	work, I do one day in the British school, but there is when you	
279	want to a plenty of things to do what could be done, that's a	
280	option I did not explore it, but it could be an option. The main	
281	thing is not to stop, you must not get yourself to routine. For me	
282	the most difficult term is this – until September you think:" A new	
283	school year ahead, what I am going to fill it this year with...I have	
284	done the parents association, I have done tennis, I have done	
285	running, which I had never run before and now I run 5 km, ok	
286	fine, I have done scarp booking and other things with my	
287	hands...every September starts again and I am thinking what I am	
288	starting to do again...ok...on top what happened last year and you	
289	can see a years where is might be done not very	
290	much...hmm...you see there is the purpose and you don't have	
291	this in the job, the job is giving it to you...but not only your day,	
292	your months, your years, your five years and so on...	
293		
294		
295	<i>JG: Do you have some vision, some plan (plan is something exact)</i>	
296	<i>but vision?</i>	
297		
298	Stella: No, I don't and I can't find that readily available no I don't	
299	have a plan, sometimes a life can show you some possibility...this	
300	year at least what lies on is: sport every day, volunteering once a	
301	week and I should try to go on the small business on my self, I can	
302	do stuff from paper, so lets try to sell cards to people homemade	
303	cards, actually well ...one of my children, this is now very	
304	personal, but it opens up, one of my children has difficulties with	
305	adapting to the new school and we had to do certain test in the	
306	hospital because there was a concern that it might be on the	
307	autistic spectrum, he is not on the autistic spectrum, but he is	
308	highly gifted, his IQ is way above far above 120, now I started to	
309	read about highly gifted children and I started to recognize the	
310	other one in it too, so I am thinking of to let the other one test too.	
311	I don't want to miss something I can help him with. It actually	
312	opened up another possibility, because there is outside the whole	
313	world around it. Group, information, and you can actually pick up	
314	the banner and run with it. it means I have to arrange a lot for it	
315	too., making phone calls, arrange things, might be that's	
316	I don't know...so...I don't know.	
317		
318	<i>JG: It looks like these things you just named: you do volunteering</i>	
319	<i>once week, you do sport every morning, you</i>	
320		
321	Stella: I try, yes I try....	
322		
323	<i>You concentrate on your child needs right know – it is as well a</i>	
324	<i>mental input.</i>	
325	Stella: Yes I	
326		

327	<i>JG: Interaction with people who are in the same school.</i>	
328		
329	<i>JG: What is on my mind now, which you didn't named ...right now in</i>	
330	<i>this interview, which we have...some idea or activity, which is above</i>	
331	<i>your profession or around your profession.</i>	
332		
333	Stella: Yeh, but because law is very local. It is a skill what is	
334	difficult to export. And the experience I have with my profession	
335	is very intense and I don't want to come back in the schedule. I	
336	think also when you practice it in certain level you live a certain	
337	life and this is a life I don't want to live anymore. Also I have been	
338	away from that type of. I am more than rusty now, no, no. There	
339	are other things you can do with that kind of knowledge too. You	
340	look for headhunting for law firms, that was the job I almost	
341	landed head hunting for law firms. There are the languages, I can	
342	do something with the languages; you know you always have the	
343	legal background.	
344		
345	<i>JG: That's what do say, to me it looks like you have profile in hard</i>	
346	<i>technical skills like law, 3 world languages. Do I feel that you put</i>	
347	<i>this option a bit away?</i>	
348		
349	Stella: No not completely, well if you come with coping	
350	strategies for short term, it is sport, children, but than if it come	
351	for the future, yes, that is different, I could be a head hunter, but	
352	they want me to learn Dutch, very quickly, because at least a half	
353	of the interview are in Dutch language...because no, yes	
354	exactly...because the fact it that it is a big effort very quickly, very	
355	quickly, because they want to have somebody who can do	
356	interview very quickly pampampampam like that...	
357		
358	<i>JG: Tought. You can not have the language proficiency in earlier</i>	
359	<i>than one year...</i>	
360		
361	Stella: hm yes, minimum one year, not earlier. But yes you are	
362	right, might be I did not express myself that clearly, yes I look for	
363	as well these things, there are the languages, there is the law	
364	background, yes...I am on various things on internet, to see how	
365	they looking at...but it is not like the kind of work I had before,	
366	not like that I don't want to have it anymore.	
367	<i>JG: How do you feel now about the situation?</i>	
368		
369	Well, yes...it is actually not bad at all... the thing is that you are	
370	not anymore a line with the image of yourself and the image of	
371	others what they have about yourself...my father for example	
372	when he is calling...my father had a stoke, not exactly a stroke,	
373	but a brain hemorrhage and he forgets things, his memory is	
374	shorten, and whenever he is calling me, every time he calls me,	
375	he's asking: are you working? Every single time he calls he is	
376	asking this question: remind me Esther are you working?	
377		
378	<i>JG: Ahh...</i>	
379		

380	Stella: yes and might be it is me and the way I, the way I ...feel	
381	that question asked, is like he expects me to be working, he	
382	doesn't understand. I should be working, I was studding massive	
383	studding on my part, I have be having a very good salary....	
384		
385	<i>JG: Does he expect you to be working?</i>	
386		
387	Stella: I don't know, he does not voice it, but...probably...	
388	It is there somewhere, you know...	
389		
390	Some people for us...you know ...we are here although we don't	
391	know we are here 3 years, and we are not moving right now,	
392	although with this you never know, but so far we are here, but	
393	some people they are very brave, they are here and before they	
394	were 2 years in Singapore and after they go for 2 years to	
395	Germany and this is not way to have career. You are just home	
396	and doomed to home jobs, you can fill that with meaningful jobs,	
397	but you still going to be without you own career.	
398		
399	<i>JG: Last question. Do you think you changed yourself? How...?</i>	
400		
401	Stella: The core not really, if you probably go and ask people:" do	
402	you think she has changed?" They would go: "Yes completely."	
403	But I am inside myself probably the same, the things has not that	
404	my outlet for there is not much, for much of energy, for me toI	
405	rather feel frustrated; yes definitely, if I feel my self changed, not,	
406	might be the image of others in you change, the way other people	
407	see you changed...does it mean that you changed? The	
408	circumstances changed so much...but me, I think not....Do you	
409	feel you have changed?	
410		
411	<i>JG: ...Hmmm...actually you see...I thought so...but your view is</i>	
412	<i>might be even more precise. The circumstances changing and we</i>	
413	<i>adjust. Thank you for the view, thank you for the interview.</i>	
414		
415		
416		

Docslacker

JG: All right, I switch here on...and that's it, now it is running and we will try to forget it...(laughing both)...yeah sometimes I worry, if is still working. Yes, let us start...this purpose of the interview is my bachelor theses and the main question: how is it for a expatriate wife or husband to follow somewhere and not to do her or his profession and where do we find the realization....

*So the question I start with is:
If you could tell me how it came, that you are here in Brussels...*

1	Ds: My husband works for American company and	
---	---	--

<p>2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28</p>	<p>we...previously we were given a contract in Spain, where we ...were for 4 years and he got another assignment in the headquarters and we are here almost for one and half year now. Yes.</p> <p><i>JG: And before Spain?</i></p> <p>Before Spain we were in Brussels, actually we like Brussels a bit, so ...was good to move back in Brussels. Before Brussels we were in Sao Paulo, Brazil for two years and before that in Mexico City and before that in the U.S. In the States, and before that, we were married we were living in Peru.</p> <p><i>JG: Two years in Brazil. Were the other assignments in such length as well? ?</i></p> <p>Ds: Yes, they have been a short time destinations, the longest destination was were we have been in Spain, because we wanted to have for the kids more stability and also we wanted to get a Spanish citizenship because if you were from the old colonial and living in Spain for more than 2 years you have right to apply to start the process of obtaining the citizenship. So was quite important to become European citizen. And than we got assignment and my husband applied for second two years and there for this four years were the longest time we have been. Brazil was actually 23 months; Mexico has been 15 months. So, very short time assignments.</p>	
<p>29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49</p>	<p><i>JG: How does it feel to stay. ...such short assignments?</i></p> <p>Ds: In the beginning it was not so bad because the children were small and with a nowadays technology is easier to keep up with friends, so when we left from Brazil it was ok, because we keep meeting our Brazilian friends were meeting every year. For me...is ok, because with the technology I keep in touch with my friends in Peru, I keep in touch with people from home, from university and from people that I meet in my other assignments. It got difficult more and more for the children than for me.</p> <p><i>JG: And in what aspect?</i></p> <p>Ds: Because as for my younger child, she doesn't know if will I ever been friends with this girl again, because she doesn't have control of her life – I do, I know I can say to my husband, I don't want to this any more and that's it. But she thinks she cannot.</p>	

50	So now she understands even if you move away you still can	
51	keep the friends. But anything up to 2 years is very difficult.	
52	Everything until 2 years is very difficult to meet people and	
53	enjoy your life, because the first six months are just unpacking	
54	and paperwork. Specially in America it takes months to get	
55	your papers done, they first 6 - 12 months I am going to	
56	municipalities, taking pictures, getting driving license, so you	
57	can not enjoy the country you are living, at least for that time	
58	and only after that you start to meet people.	
59	If you move up to Mexico like for 15 months, was like nothing,	
60	Two years in Brazil was good. So you have to have at least 3	
61	years. But after so many short assignments we are ready for a	
62	long term. For longer, 4-5 year once.	
63		
64	<i>JG: Ready means what? That you would like, or the company</i>	
65	<i>should give you.</i>	
66		
67	Ds: I would like, but because my husband has switched	
68	regions, he got again two short assignments, So my husband	
69	career started from zero.	
70		
71	<i>JG: What did you switch?</i>	
72		
73	Ds: Regions.	
74		
75	<i>JG: Aha, I see, it is like a different employers...I see..</i>	
76		
77	Ds: Yes, and that's why my husband was getting another two	
78	short assignments before to get a longer one.	
79	We asked for switch of regions. Brazil is a beautiful place to	
80	live, but as for the inequality and crime, you are forced to live	
81	behind the walls, and your children....live...see here is Brussels	
82	you live in the bubble, and in Brazil you live even in tighter	
83	bubble. So we said we would like to experience local culture,	
84	local people, and there for we decided to switch region from	
85	America to Europe and therefore you have to do another two	
86	short assignments. Not to let live children live in compounds.	
87		

88	<i>JG: You said local culture. Do you know local people?</i>	
89		
90	Ds: Not so many as we would like to, because for the school my	
91	children are in, but we take the effort. My husband speaks	
92	French, I have learn Dutch, when there is a local festival we go	
93	and have fun there, we talk to people...	
94		
95	<i>JG: This is nice</i>	
96		
97	Ds: Yes this is nice.	
98		
99	<i>JG: So you speak Dutch?</i>	
100		
101	Ds: Yes, but not so much as when I would like to speak Dutch,	
102	Belgians smile and speak to me in English, but I would stick to	
103	Dutch...there is a lady in supermarket, where I go and she	
104	knows me already, she knows whenever I come there I speak	
105	Dutch and she sticks to Dutch. And I can go to the	
106	municipalities; I can do that with the basic Dutch. Although I	
107	don't learn this year, because I have been busy, but at least I	
108	enjoy that.	
109		
110	That is a one think I enjoy.	
111		
112	<i>JG: You have been busy... tell me what do you do all the time?</i>	
113		
114	Ds: I do a scout, I have been a cap scout leader, which I do for	
115	more than 6 years now, and we all make the joke that this is	
116	what you do when you join the scouts, they would tell you: it	
117	will be only 1 hour a week. But this is non-sense. This is best-	
118	case scenario, best-case 5 hours, best-case. Than I have leaders	
119	meeting, planning camps, planning special events, answering	
120	emails from parents, and all this actually keeps me quite busy,	
121	but is fun. So I do that. And I meet brewers, which is a group,	
122	they do small camps, they have a complex agenda and this	
123	takes more time. And I enjoy to meet people, I like scout	
124	because they are optimistic, is nice to see group of kids, so you	
125	teach tem how to work in team, important things about the	
126	culture, about nature, and this is important and actually quite	
127	easy in Belgium.	
128		
129	I also took Dutch, it was keeping me busy because it was	
130	actually 2x weekly, on the end I have to quit it, because I did	
131	not have time for anything else, only meeting my teacher, so I	
132	had to quit. And now I am taking my music lessons. Which is	
133	something I always wanted to do when I was growing up to	
134	learn drums when I was a kid, so now I have the opportunity	
135	doing that, and it means to practice at least 0,5 hours daily,	

<p>136 137 138 139 140 141 142 143 144 145</p>	<p>which is necessary, and it is really great, I am enjoying that, so it makes one of my dreams comes true and than I sort of volunteering in the school which I could never imagine myself to do, but since I was working with kids for about 6 years it is a logical next step. So I help in the library, which my daughter thinks is the coolest job anybody could have, we all like books, and I also help teach computer skills, to the little ones 5-6 years old kids, so that's great, it that's what my day fills up until I pic up the kids, so it is good, is fun.</p>	
<p>146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183</p>	<p><i>JG: Tell me now, when you said you would never imagine to work like this with children, what was your profession, your original one?</i></p> <p>Ds: I studied film studies with criticism in the US with my idea like to eventually going to work in a films but Peru has not very much film industry so before I graduated I went back, but my parents wanted me to improve and to finish the university and than come back. So it was ok, this was when I met my husband and I worked in television.</p> <p>But I was not to much like kid person, you know, growing up like.... like in South America women are expected to be mum, and I was like this was not necessarily me, but you know, when I was married and I had my son, than I said...you know, I like to do things right either I was going to raise the kid, ok, one of us is going to raise the child, and the other one works, but you know we could not do it with both of us working because of the hours, when you work with the film, you know the working hours are real intense, specially in America, you are working 15 hours a day, for 6 days a week when you are completing a project so it was not compactable with parenting, so that's when I started , so that's when I started to putting it aside, well my plan was to became a filmmaker in the US, but it did not work out, the way I expected it to, witch is fine, it was different</p> <p><i>JG: Do you miss it sometimes?</i></p> <p>Ds: Yeah sometimes...I do, but I found another outlets for creativity, like editing videos, for family, friends, or what I really got funny on twitter getting on the bay with people online, you know, and just having a bay about ideas and that is that is a real REALY fulfilling for me, that is what my husband can not understand- you are on staying on the screen with them, but I go like:" no, we are having an exchange of ideas."</p> <p><i>JG: So you basically join the chat forums after a video in news and you having chat with them. You giving your ideas, what is</i></p>	

184	<i>going on?</i>	
185		
186	Ds: Yes, I do discuss things with people online, like now the	
187	tragedy in Paris, you know, I am in touch with many people	
188	online and some of them are Muslims and some of them are	
189	not Muslims and we had a discussion about whether any	
190	religion is mute to criticism and you know the point is	
191	that...and you know this is really interesting because I meet	
192	many people and some of them are Muslim some of	
193	them are not Muslims and they said we can not be special and	
194	lot of non Muslims are like: oh no no don't touch this subject.	
195	And so I like to jump in and learn from other people and why	
196	they don't find criticism of the Prophet acceptable whether	
197	other Muslims are ok with it. And there is non-sense because	
198	they said we cannot silence criticism.	
199	This was really interesting and I really enjoy these things,	
200	learning new things, exchanging ideas so I spend a lot of time	
201	online because I find the bay forms not necessary for private	
202	exchange, what I don't like the trace of me online, but	
203	exchanging ideas.	
204		
205	<i>JG: Interesting..</i>	
206	<i>You seems to be very efficient...</i>	
207	<i>I can see, I just wonder it looks like you don't do to much fuzz</i>	
208	<i>about changing places, you look like you always find something</i>	
209	<i>good for you here or there.</i>	
210		
211	Ds: As I told you last week, it was really more problem for my	
212	husband than for me, he was really worried that I wont be able	
213	working, but also I am not the best multitasker, I know when I	
214	will be back to work, I wont be able to take to much attention	
215	to the children and because they don't go to adolescence it	
216	doesn't mean they need you less, my daughter actually needs	
217	me more, because she is getting hormono and she is going	
218	around a telling me:" what is happening with me? So actually I	
219	dedicate her a lot of time after the school and I am realistic and	
220	I said: This is where my life is not about life ...what I wanted	
221	for myself at all I mean, If you have asked me around my	
222	twenties I would tell you I don't want to have kids, but I have	
223	kids now, and that's why is so funny when my daughter say: "I	
224	don't want to have kids, "I go: "Yees, might be, might be not.	
225	You can change your mind. "So I am realistic, I am looking at	
226	my self and say I go: I feel miserable, can I change it, yes? So I	
227	change it, I can make it bearable, yes I try to make it bearable.	
228	And so I realized now I am European, Spanish and I think	
229	when my children are older I will probably go back work, but	
230	this is not about life it is about to have time to dedicate I don't	
231	want to say...but learning, and this is what I like and if we got	
232	the news we would stay permanently in Belgium I would say:	

<p>233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243</p>	<p>Oh great, I would go to university to have the continuity. It is not what I expected, I'll probably never be a filmmaker, but it is ok. Might be I will be get a post gradual degree. But there is not need to be bitter on the situation, because this is really good life, I mean really. No reason to complain. My husband and I said you know if we had a job, you know that pay for us to have the kids in such a good school, but realistically speaking film has never had paid that well not for 99% people working in it. You know life is taking something and giving others.</p>	
<p>244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280</p>	<p><i>JG: This is nice Are you missing something?</i></p> <p>Ds: Missing something?</p> <p>Hmm. Missing something? Hmm. I do miss my family yes, my family...relationships can be complicated, so the expats life allows me to miss them so I look forward to meeting them instead of arguing all the time. So that is good. Oh...there are few regrets, sometime friendship are fall of the way side, like they do...but I mean....life you can always see your life on one point on you life got have gone one path and took the other and you look back and say: Oh.... That one when the life took a turn...and it is not when I got married, is not when I went to US....it was probably much earlier when I decided to go to university and they are pointing out how much harder I would live when I would have do film. Moving back to Peru was a huge life decision because I did not stay in US to work for film and Peru doesn't have a film, at least that time did not have, not the situation is improving. So I don't know if I miss because I am in in fortunate position, because what I miss I can visit, and than I thing I am enjoying here, because I know I don't have the commitment – except for the volunteering work, and therefore I have the flexibility to travel. So I know how weird it sounds, but I often go for a weekend or so to travel. I take extra time on Monday and visit Prague. Without my family without my husband. And he goes: yeah, go.</p> <p><i>JG: So go alone? Completely alone, or with friends, ?</i></p> <p>Ds: All tree of it: Alone, sometimes with Friends, sometimes I visit somebody. I know that is quite unusual think for an expatriate spouse to do so, but I like it and my husband is doing the same, he like to collect countries, he counts which countries he still haven't been. And I go: go ahead. But my friends they don't understand, because they don't understand a married person enjoying traveling alone without the spouse, it is not very typical for a South American. But we take the time and explore, that is something very nice.</p>	

	JG: It sounds good. Interesting for sure. Thank you for the interview.	
--	---	--

LY

JG: (směje se) ...I need to blow my nose before we start.

LY: (směje se) Yes.... (směje se) Do you want some more tea?

Jana: No, thank you, this one is lovely and enough, and it is visibly a British quality.

LY: Oh yeas, we have...I can live without a lots of things but not a good tea..

Jana: ..tea...tea is great, yes.

LY: And for Hania...this tea is quite expensive, and I found it for her in Poland, and believe me or not...this tea was something like 10€ for 80 tea bags.

Jana: well, around 10 €? It is quite normal price for 80 bags. That is normal price for good tea. There are lot of bags, 80 bags are lot of bags...

LY: Oh no. For us is like 3€. The brand is clipper. Fare trade.

Jana: ah, hmm

LY: We drink loose tea, no bags...I got to get tissue as well....oh. I was not cleaning since Christmas...it could be the dust, I apology...

Jana: Ah, no...come on.

LY: ok..

JG: So than let us start...than... the purpose of the interview is my university theses, where a part of it, calls qualitative research which means I have something like 5 people, whit who I do the interviews. Is means I ask few question, and the answers are rather longer. And the answers lead me hopefully to an answer: how is it for expatriate wife to leave their profession behind, and follow her husband. Now what do they do, how do they fulfill their self-realization. This is where we have the frame.

1	<p><i>So lets start with the first question: "How it happened that you are here in Brussels. How did you come here?"</i></p> <p>LY: We're here because....Richard, my husband, applied for this position, we didn't wont to come to Brussels, we have lived aboard before, its not our first trip abroad, and before we were moved around the UK quite a lot, so it is not unique for us to be here. But than we decided it was ok as a stepping stone to the next a ...position, it was only stepping stone for the next position. So he.... applied for the job...so he got the job...So that's how we are here. So it was only stepping stone to the next position but now the situation is different... now things changed....now we have no idea...</p>	
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18	<i>JG: Now it might be different....</i>	
19	<p>LY: We have no idea, we have no idea...</p>	
20		
21		

22	<i>JG: Hmm yes....it feels...I see it has now a certain level of</i>	
23	<i>uncertainty...</i>	
24		
25	LY: ehhr...(nesouhlasí) isn't uncertainty....but it could have	
26	happened to us in England too. Oh yes, but it would be the	
27	same for us in England. Because anyway you have this	
28	uncertainty always. No ones job is certain now....This is for us	
29	just normal, the only uncertainty is that we don't know, might	
30	be we go home to move in March or we stay another year. So	
31	that is the only uncertainty. But it could be the same if he has	
32	got a normal job in England. You say, it is just normal life.	
33		
34	<i>JG: So it is the moving part, than?</i>	
35		
36	LY: It is the moving part. We would have the same in England,	
37	to move from one part to another part of the country. It is not	
38	special to us, we're use to moving. Yes, now...it is a different	
39	country and this stress for applying for different position...	
40		
41	<i>JG: aha...for him....and ...</i>	
42		
43	LY: for us...of course it affects the whole family (laughing) it is	
44	normal.	
45		
46	<i>JG: Normal for expats or for people today....</i>	
47		
48	LY: I don't know if for expats, but normal for us definitely, and	
49	actually a few people from the government. Richard works for	
50	the government in UK and it is normal for them. Twenty years	
51	ago they had job for life, but now in this part of his	
52	organization witch is partly ministry of defense.... because is	
53	all politically motivated and it is all money motivated...every	
54	one in his organization has to apply for position within the	
55	company at the moment. We are not unique, the only	
56	uniqueness is we are here, we are probably in better position	
57	than a lot of his colleagues in England, at least we have...he	
58	has a job here that is almost guarantied for another year, but	
59	in the UK they have 50-50 % chance. So...	
60		
61	<i>JG: ahh... So now you have time till ...one more year till March?</i>	
62		
63	LY: till March 2016	
64		
65	<i>JG: Ah...I understood March 2015 only...</i>	
66		
67	LY: so we still have wait to find outso still 3 nations out of	
68	10 has to sign a contract to assure. So it is 70% chance,	
69	Richard's position will stay in budget. If they don't sign than	
70	there that we will we stay till March 2015.	
71		
72	<i>JG: so either you stay one more year or you will stay 2 months...</i>	
73		
74	LY: Yes	

75		
76	I think is quite normal for....my sons friends last year..., they	
77	had the same situation, and they had move to America. It is	
78	not unique it is just difficult for people.	
79		
80	<i>JG: What is the difficulty mostly for you?</i>	
81		
82	LY: Here...?	
83		
84	<i>JG: You said: "it is just difficult"...you said..</i>	
85		
86	LY: ..ehh because we...ehh...school. Having to apply for school	
87	in UK. The the whole move is difficult. That is the difficult side	
88	of it. You know for me, I don't like the idea to move very	
89	quickly. I like the idea to have a few months, having time	
90	packing everything by myself, my personal things, not	
91	everything else. So that's the difficult side, but I think once...	
92	ehh, so that's the difficult side... but I think once we have to	
93	move it's fine, we have home to go, we have friends go to, and	
94	the next level of education for my older... worrying part is my	
95	older son school, because he has not place right now.	
96		
97	<i>JG: that's the most worried side...</i>	
98		
99	LY: That is the most worried everything else is...apart of	
100	worrying of Richards applying for job...what he would have to	
101	do anyway...	
102		
103	<i>Z výrazu jejího obličej je jsem měla pocit, že se jí o tomto tématu</i>	
104	<i>už nechce hovořit.</i>	
105		
106		
107	<i>JG: Can you talk a little bit about the life before, before you</i>	
108	<i>started the expats life...what you did before in UK your expat</i>	
109	<i>life and what is your profession?</i>	
110		
111	LY: I am chef, and I am ...the expat life...I don't see myself to	
112	have the expats life ...to be honest with you, I see myself	
113	like...we are here at the moment. But if we move to England	
114	we might be there for rest of our lives...	
115		
116	I don't see us as expats, to be honest with you...I was a chef, I	
117	worked full time before children and than regardless where	
118	we got in the UK and I had my first child and we lived in Kent,	
119	I went back to work, when he was a baby and then when he	
120	was 18 months, we moved to France for 3 years, when I had	
121	my second child I did not work in France - mostly because I	
122	was pregnant and had a baby, when we got back to England,	
123	and I found a job, in a completely different place than we lived	
124	before, 3 days a week, but anyway my husband went to work	
125	and I went to work. And I was also a school governor.	
126		
127		
128	<i>JG: What is it a school governor?</i>	

<p>129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159</p>	<p>LY: this is a board where you decide things about school. Every school has to have a governing body, because these are people who have vaster interest about the school and also the education of children. I did this. It is volunteer you don't get paid for it. But because my children obviously go the school.</p> <p><i>JG: So you influence?</i></p> <p>LY: No, you are a critical friend, you don't influence. Sometimes it is a difficult job for head to be on their own. So it is someone for the head to talk to. And you could have some ideas, I work on the finance side, emm... so you can decide where the money could go and sometimes the head teacher has not idea of this side where the money is best needed. Is more to help for idea and also you might be a critical and if you feel that things are not right for your school than you can actually have a voice. So this is why. And also I worked in the school one day a week as a volunteer to help children who have problem with reading. And I did this because I feel we have to give back something to the community. So it was quite busy.</p> <p><i>JG: yes it looks like busy time. Tree day you spend as chef?</i></p> <p>LY: Yes, yes.</p> <p><i>JG: And two days in school.</i></p> <p>LY: Yes.</p>	
<p>160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181</p>	<p><i>JG: Can you speak a bit about your profession about the job as a chef. How is it for you? Did you enjoy it?</i></p> <p>LY: Of course I enjoyed it (úplně se rosvítila). I don't know anything else. It is...It has changed a lot because I have children now, so I had a job it has to suit my family not me and in mine time it has to suit me as well. I use to work in restaurants that was always achieved awards ...hotels and restaurants, and I was always working in different places because we had to move quite a lot.... ehmm... It is very hard work. In my own life, I had taken a I have worked in lots of different places in UK, because we moved a lot, it is a hard work, I use to work 60 hours a week and that's why it is not possible to work with children. And now my last job was in small bistro in a free range farm, and all the production was locally sourced, and we opened only for lunch, and occasionally we had parties in the night, for barbecues and birthdays which.... I was the one who brought this in to the company, they were not doing it before, so that was my last job, it is also the problem with finding this kind of work with a family life you have to balance everything. Well and it paid a lot less that when you work full time and</p>	

182	want to achieve awards. In my life I took a big step back in my	
183	carrier because of having children. But that was the balance.	
184		
185	<i>JG: So the difference is rather, that's is how I am read it.... it, but</i>	
186	<i>tell me if I am wrong, the difference is rather not about expat</i>	
187	<i>and moving around but having children. Children are the</i>	
188	<i>obstacle for the career move not the expat life.</i>	
189		
190	LY: Yes, for my career, yes. It is definitely children.	
200	It would have been really easy for me to work here, because	
201	their restaurants here have very low standard comparing the	
202	I was working before. So it would be quite easy, but the	
203	difference is weekends and late. So...That's more an issue for	
204	me...	
205		
206		
207	I have not done it for ...11 years (zní překvapená). So that's	
208	probably quite hard, but my job is still open in UK for me, and	
209	I don't think that's going to be an issue. I think that might be	
210	very easy. And also it is not...although I am a chef it is not the	
211	same job I did as I use to do. ...I am a chef but not the same	
212	level, which will not be easy to go back to that job...	
213		
214	<i>JG: After you come back you will probably just slip back into</i>	
215	<i>your old position...your job.</i>	
216		
217	LY: Yes my position is still there...	
218	<i>JG: That's good, that's...</i>	
219		
220	LY: It is fantastic feeling.	
221		
222	<i>JG: It gives us certain assurance...</i>	
223		
224	LY: Difficult because my skills are not as good as it use to be,	
225	but actually my job is still open when I was working last time,	
226	I don't think it would be a issue, I can start immediately in the	
227	following weeks.	
228		
229	<i>JG: Give certain assurance that something is like before.</i>	
230		
231	LY: Yes...ehnnnn well....not like before...something for me but	
232	because on the end of the day we need something and	
233	obviously I feel like I am missing out, because I am here and I	
234	am not working. So.... it is something for me. Something to	
235	look forward to ...	
236		
237	<i>JG: ...to look forward to...ehmm you said you miss something</i>	
238	<i>out here that you ...being here is like to miss something because</i>	
239	<i>you are not working? Do I understand it right?</i>	
240		
241	LY: Yes I miss it really, I do, but I think if anyone was working	
242	before, I think it is normal to miss.	

243	<i>JG: Did you try to do to the profession here?</i>	
244		
245	LY: No. ... We have problems with... We don't pay tax here and	
246	we pay tax in UK. And it is agreement between the two	
247	governments. And if I do work here.. than I am on the tax rate	
248	on so than I don't know if you know the tax here...but if you	
249	earn money it comes of your husbands allowance so it means	
250	Richard would have to also register for the tax here and it just	
251	would not be worth why, any money I would earned would be	
252	taken away and extracted... so I don't work here, but I do	
253	volunteering like I did in the UK. I don't work as a chef but I	
254	work at school, I do work a day or half day in the school and I	
255	am helping and it is completely free....so ...I still get something	
256	I like to do for me...I am helping someone, but we don't pay	
257	any tax on it.	
258		
259		
260		
261		
262	<i>JG: Do I understand it right... the main reason, why you don't</i>	
263	<i>work here is the double taxation?</i>	
264		
265	LY: Oh no...as I explained to you it is not conducting to my	
266	family life. Work here... it is very hard to get the job here in	
267	Belgium. I think.... I know how hard it is because we were	
268	(look up) to becoming a free lands and setting up a company	
269	here and it is incredibly hard to employ someone...because	
270	all the (red tape) they have so if you want to employ someone	
271	you want to know that they are reliable you want to know	
272	that they can work exactly the hours they want them you to.	
273	And when you have a family and husband who is not always	
274	here, and sometimes I would have to say I am sorry I can't	
275	work today and that's not really what I would want do to	
276	someone so it is something to wade up. It's... I would say	
277	personally... I don't want to work for nothing for someone so,	
278	the money side is a big thing, ehhhh but it is everything the	
279	package (...) There is the family and it would be the same in	
280	UK, and that's why the way I choice and they were completely	
281	understanding that some days I can get a phone call say you	
282	know one of them is sick and you have to come home, they	
283	were ok with that and no one relied on me on my own...	
284		
285	<i>JG: You said "they" which is...</i>	
286		
287	LY: My job in England..	
288	Ah when it was back in England, the bosses and the company	
289	and that's what you need. I choose that job very carefully to	
290	suit my family. It is not the same in Belgium. I need to find a	
291	niche place. And here is it not. Belgium is very different.	
292		
293	<i>JG: Did I understand well... did you tried to become a free lance?</i>	
294		
295	LY: Not me it is my husband consultation company, is it	

296	completely different.	
297		
298	<i>JG: I see.</i>	
299		
300	LY: But actually here is completely different you have to pay	
301	so much and that's why is so hard. The tax and the whole	
302	thing. In England when you set a company the best way is to	
303	employ your wife or your husband to offset tax, so we were	
304	trying to do it, but employing me, but actually here is	
305	completely different you have to pay so much social security.	
306	And that's why is here so hard...	
307	So if you employ people you want to employ really the best.	
308	Because it is so hard.	
309		
310	<i>JG: Uh...I just wonder if these are the best....</i>	
311	LY: Well yes.... (smích; obě se smějeme) this is the best of the	
312	bunch...	
313	<i>JG: How does it feel not to work here?</i>	
314	LY: Well you see....If I work, than I am 100% committed, that's	
315	me, that s my personality, this is me and I don't like letting	
316	people down, I have a sort of different ideas why is it to work,	
317	why yes...all pros and contras...Why is not a good idea to	
318	work here as a chef.	
319		
320	<i>JG: So you were thinking on the beginning to work?</i>	
321		
322	LY: Yes, when we came, yes...because I was for 3 years not	
323	working, but I had a baby...you know..	
324		
325	<i>JG: Yes, sure..</i>	
326		
327	LY: It's easy	
328	But when I was back in work, I use to enjoy it...it was not the	
329	money, you know, all the money went to the child care...you	
330	know I paid tax, the petrol, and it was not any money, but it	
331	was just a good feeling to be in work and with people who I	
332	don't talk about their children, or babies, and they had a	
333	completely different aspect on life, you know, I was working	
334	with people they were 60...	
335	It was just a nice feeling to go to work. Because I worked with	
336	some people who were childless.	
337		
338	<i>JG: Exactly that what is job about not only money but the</i>	
339	<i>social part as well.</i>	
340		
341	LY: Yes, it is....yes	
342		
343		
344	<i>JG: Were do you have the social part?</i>	
345		
346	LY: Some parents from school, quite a lot from the parent	
347	from the school. Than I have some friends from Richards	
348	work, who I did not know before I came here...but social	

349	occasions we just got friendly. And than some friends from	
350	England. And that's it actually people from Richards work and	
351	from school. Yep.	
352		
352	<i>JG: Do you have some contact with the local people?</i>	
353		
354	LY: No, not really....well, I guess is the language and it is easier	
355	to get into contact, to have some topic to talk... more familiar I	
356	guess... The most friends are form the BSB. From the school.	
357	Not really locals.	
358		
359	<i>JG: So sometimes you work in BSB as a class teacher?</i>	
360		
361	LY: yes. The Monday morning is fixed. I do the second part I	
362	do 1BL and I help with spelling and phonics, We help with	
363	math skills and computer skills, I go and help with guarded	
364	reading and I am a class rep for the 3L too.	
365		
366	<i>JG: Ok , this is twice a week, and it looks like busy.</i>	
367		
368	LY: Yes this is what I am. I don't like the cleaning; I don't like	
369	the house shores...that's not what I was born for.	
370	But it is not my vocational line, but it is not what I would like	
371	to do every day.	
372		
373	So it does full fill a part of me. And you feel like you giving	
374	something back. It is job of the teacher to teach our children	
375	but as parents we have our part too.	
376		
377	<i>JG: Helping kids helping in the school, it looks it makes you</i>	
378	<i>happy satisfied, do you have some plans, like you say to your</i>	
379	<i>self: " I would like to teach in...</i>	
380		
381	LY: No I am happy, I don't have a burning desire to...	
382	I like to help kids educational side...	
383	I certainly I don't want to spend any more time, I think is not	
384	my vocation...I thing I would be drinking wine all time....	
385	You know I come after lunch and I am exhausted, I am ...	
386	I don't know how they do the job the teachers....	
387		
	<i>JG: Understand. That might be different.</i>	
	<i>Thank you very much for the interview.</i>	

Sheila

JG: ...And the purpose of the interview is my baccalaureate theses. Where the main question is: "How does it feel for the expatriate's spouse, basically the one who is in the rather supportive role, to leave back his or her profession or working activity and follow..."

S: Yes....

1	<i>JG: We can start with some general question: "How did you come to</i>	
2	<i>Brussels? And what was the story before?"</i>	
3		
4	Sheila: Well...my husband has been working for EM since he	
5	finished the university, since 1999 and than the first time he was	
6	expatriate was during the university and he was living in France for	
7	three years and because I just started my career so I stayed in	
8	England. Somehow I wished I would have gone with him because	
9	than I would have had the experience and the language skills and	
10	things like that... hmm and ever since than we said we would be	
11	open another move and every year he has to fill in his assessment	
12	where he is asked if he was willing to move... and we always	
13	discussed shall we put in yes...or ...if we would be willing to move.	
14	And we always said: "yes we will be willing to move". Particularly	
15	because our children are still young enough. And than it must have	
16	been two years ago, this time around Christmas, he came home and	
17	said: "Well, we have been offered to move to Brussels and what do	
18	you think..." ...and I had a mixed feelings this time because just that	
19	time I had just set up business with a friend of mine and we were	
20	just really on the beginning stages- we were just setting a business	
21	to run sawing clubs at schools and we were hoping to develop it to	
22	sawing clubs at school and we were hoping to develop it to sawing	
23	parties different things like that....	
24		
25	<i>JG: What kind of clubs?</i>	
26		
27	Sheila: Sawing	
28		
29	<i>JG: Aha sawing..</i>	
30		
31	S: Sort of fabric crafts and other crafts and after school craft clubs.	
32	Because a lot of this schools in UK the only things they do after	
33	schools or outside of schools is only sport and if people are not	
34	sporty there is not a lot to do. And also we recognized that after the	
35	children got passed a certain age in term of parties again than is not	
36	to much choice particularly for girls, that the parties can be their	
37	leisure time activity.	
38		
39	<i>JG: What does it mean parties in this sense?</i>	
40		
41	S: Like birthday party. Where the girls would come to their friends	
42	house and than depending what they would like to do like fabric	
43	painting or sawing...there they could do it together....	
44		
45	<i>JG: Ah, like workshops? "</i>	
46		
47	S: Yes like workshops...And it was the idea to expand it like a	
48	business. So I was a bit disappointed and if it was a year before I	
49	would be like: "yes! Lets go." But hmm ...obviously his career is	
50	particularly after the children are born, hmm the one who pays the	
51	bills and I only worked part time so that is how it came on to come	
52	here...	
53		

54 55 56 57 58 59 60 61 62 63	<p><i>JG: So you had to stop the business and your friend continues on her own?</i></p> <p>S: My friend has to scale it down a bit, because she was doing it alone and then for some family circumstances she had to get a full time job and stop it.</p> <p><i>JG: Than it is might be waiting for you when you come back...</i></p> <p>S: Yeah, when I come back.</p>	
64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78	<p><i>JG: When did you arrive to Brussels exactly?</i></p> <p>S: We are here 15 months by now. We are sort of settled in now. Obviously you have to get first settle to the environment, do the paperwork and make sure the children are settled in the school and so. I guess till January last year I was fine I was keeping myself busy but than since February I am home and on my own and I am getting fed up...and bored and with nobody to have to talk to much...so and I did some volunteering at school and my daughter's teacher, we were having a chat, suggested to apply to an learning assistant position and that is what I am doing like on the supply bases. But I would like to get back to a permanent role again...doing something a bit full time, not because to get money, although it would be nice, but just for me, just to get me busy...to be busy. I don't like to sit around and doing nothing.</p>	
79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103	<p><i>JG: If I understand it right, you are since January working at the school as learning assistant and this is not fully satisfactory for you. I am just asking myself if it is because they are asking your help only sometimes or because of the working environment?</i></p> <p>Sheila: I thing because it is very. ...sporadic, it is not something...ehrrr...one week it might be two days, another week once and another two weeks there would be nothing at all. And also because it is very last minute. They would ring 8 o clock in the morning and want me to start half past 8...</p> <p><i>JG: Understand.</i></p> <p>Sheila: So if actually knowing right, every week on Tuesday, Wednesday, Thursday, I know I am going to be working, it would be much nicer.</p> <p><i>JG: Of course.</i></p> <p>Sheila: And also because I am doing anything between reception year and year 6 and I do everything. If I was permanent I would work with one class, but like this I don't know what level they are, you don't necessary know, because each year they teach them differently.</p> <p><i>JG: It would make more sense if there would be more continuity?</i></p>	

104	S: Yes definitely continuity	
105		
106	<i>JG: Hmm</i>	
107		
108	Sheila: But it is better than not working. And I don't want to go back	
109	to the job I had before.	
110		
111	<i>JG: Hmm. You had quite demanding job before as I remember you</i>	
112	<i>were organizing the cultural events.</i>	
113		
114	Sheila: Yes I was in accounting and than I did MBA and I worked for	
115	the financial management and was doing a managerial consulting	
116	and it was all around the national lottery. And than I moved to the	
117	art festival. It was a nice environment, there were a lot of cultural	
118	project and I liked it, but it was just the hours...because a lot of the	
119	arts activities are evening based and that doesn't work with	
120	children, so once we had children we moved from south of England	
121	to south of London work wise, and so I could go back to my job I	
122	had before, because I had my daughter and than my son again,	
123	because our children are very closed after each other age wise. I	
124	looked at going o back to work, but all the jobs were based London	
125	south and the hours would not fit with childcare at all and as my	
126	husband was travelling a lot I just decided it was easier to be stay	
127	home mum, but it is quite difficult to be stay home mum, I thing	
128	people often don't realize that it is quite difficult when you are use to be working.	
	<i>JG: What was most difficult to be stay home mum...?</i>	
129		
130	Sheila: It is some ways... I thing is isolation, because you don't have	
131	a ...you are not going out to see people. Yes ehh you might have	
132	friends but ...ehh you don't see them....	
133	Daily or you see them when you just drop the children to the	
134	school, just to say hallo and 10 min chat and that's it, you go back	
135	home and ehhh there is only so much housework and things to do	
136	and that's really boring.	
137		
138	And the first two years I stop working I did not have money and	
139	although we shared, we always had only one bank account, it took	
140	time to adjust that is wasn't my money I was putting in....and so I	
141	thought I felt guilty to buying things for my self when I bought	
142	shoes I just felt guilty, and that kind sort of things.	
143		
144	<i>JG: Yes, ehmm, yes...I can confirm with me it is the same...</i>	
145		
146	<i>So since your children are born the life is slightly different than when</i>	
147	<i>you were working. And the home staying is not really enjoyable...</i>	
148		
149	Sheila: Yes	
150		
151	<i>JG: And how much in addition is the difference when it happened to</i>	
152	<i>you that you are here in the way of your professional realization...?</i>	
153		

154	Sheila: It is difficult, because being expat is always difficult to say	
155	how long you can stay somewhere...so it is difficult to say. I enjoyed	
156	to start the business I had in the UK, what if I want to do it as well,	
157	but in the back of your head is always what if my husband comes	
158	six months later that we going to move to America or somewhere	
159	else. And also there are the other difficulties with language	
160	so doing the same thing here unless I work with somebody who	
161	has Flemish or French, other wise I will be always restricted to be	
162	working with the English speaking expats and doing the things in	
163	the school. It is better to me for the present moment. Because I	
164	haven't got the language issue and I don't have the financial	
165	commitment to start a business which can be closed even before it	
166	started to make any money.	
167		
168	<i>JG: Yes that is difficult...</i>	
169		
170	Sheila: Because I had thoughts before we moved here. I said yeah, I	
171	am going to set up a Brussels brunch of it ...ehh...but ...mmm...yes I	
172	am sure I could ...advertise in the American schools and English	
173	schools and ...but once I got settled I just thought it is not going to	
174	work, and I don't know if there is a culture of doing parties and	
175	such I believe not...I thought it would be a lot of work of my own	
176	...yeah, we don't know how long we are going to be here...so...	
177		
178	<i>JG: It disturbs me so much too, it is difficult to say.</i>	
179		
180	Sheila: Yeeh it disturbs.	
181		
182		
	<i>JG: Tel me, what are you doing in your days.</i>	
183		
184	Sheila: Well, sometimes I am at school as I said working a an	
185	assistant to teacher, but usually these are just the common chores	
186	in the household, and than Monday, Tuesday and Thursday I do	
187	pick up my kids by my self, because they have gymnastics and	
188	hockey and tennis, but mostly during the time my kids are in the	
189	school I am just on my own, sometimes reading, sometimes	
190	shopping for weekend and stuff.	
191		
192	<i>JG: What do you do what makes you pleasure?</i>	
193		
194	Sheila: Well thinking about and trying to make the some craft work.	
195	<i>JG: Like what exactly?</i>	
196		
197	Sheila: Like I watch pinterest and I think of to try some of the ideas	
198	there.	
	<i>JG: So tell me, how do you set your future plans now?</i>	
199		
200	Sheila: Yes...I don't know...hmm one think I am struggling about is	
201	at the moment that I keep thinking of lots of lots of things and ideas	
202	and than my rather more practical side says hmm puling up the	
203	negative witch are you know we might move again, and we are not	
204	going to be living somewhere permanently...until my husband has	

<p>205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226</p>	<p>his last job move but than with the international company you never now when will be your last job move....but again you might be send somewhere for 5 years and than you could be moved and be somewhere for 3 years. It is so hard to make future plans. It is much easier is somewhere in the UK, and before we had the children it was much easier because we had both of us a career paths and although his was to some degree somehow the lead career, because with his work he is a lot less flexible. Before being accounting and business manager would be much easier to change jobs so we had his career as the leading career. And it is difficult to make a long term plans, because at the back of your head you have always that you will be moving,</p> <p><i>JG: Yes.</i></p> <p>Sheila: Ehmmm and that's one think I am struggling with is...is not knowing what is coming next...so eh it will be nice if they would say: we are going to let you 3 years here, than you will be moved there ...and than you stay 2 more years here...but it is not possible...Exxon tells you a couple of months before that they need you to be there and that's it...</p>	
<p>227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242</p>	<p><i>JG: Oh I know, hmmm...trying to detect the places where it could be the next move. Do you have two years contract?</i></p> <p>Sheila: Well we have...we said we are not going to move below 3 years, we said we need at least three as for the children is difficult....so 3-5 years just because of schooling, but you can express your wishes, but ...when the company decides they need you somewhere else you can always say no, but than you basically restrict your career...yes it is very difficult to settled somewhere, specially when you live in the house which is not yours...you know since university, I was not living in the place I didn't owned...so you can not do anything you like with it.....</p> <p>So yeah that's what we have to adjust to...I am just thinking of things I will do if we go back to UK. So I think I would go to work, but I don't know if I would go back to business management I am not 100% sure...so and I quite enjoy working with children I am honest, so I think if I go back to UK I would do that sort of things...</p>	
<p>243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253</p>	<p><i>JG: It looks like this experience changes us in a way we would not expect.</i></p> <p>Sheila: Yes definitely. And I think, we my husband and I , we were always committed to a mortgage there were times in my career I was thinking why do I do this accountancy if I am not enjoying it...oh...but than practical head I knew I do it because I need to pay mortgages. I am on this career part and that's why started to do my masters but I was still doing accountancy what I did not enjoy, and it takes life change to allow you to break up something you do not enjoy because of your passion but because it is the job what pays the bills. And even thought I was working in the finance and all the</p>	

<p>254 255 256 256 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269</p>	<p>time if I could do more of the artistic side...and that point when my daughter was born it was the breaking point when I said I don't need to do this any more and don't need to do it...carry on being an accountant being a business manager, I could take a step back from that and enjoy what I do and luckily we had the opportunity...actually I was able too stay at home which was lucky that career break allowed me to do something else. But on the other hand I lost my financial independency. And also ...when you go to parties than the question are: so what do you do...? And I find it really difficult to say: I am at home stayed mum, I find it so difficult, so I used to say: eh, I am a business manger eh but at the moment ...I am looking after...ehhh (laughing) it was difficult to say: actually I don't have a career. It was sort of mental step down as such...</p>	
<p>270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288</p>	<p><i>JG: Hmm it requires strength.</i></p> <p>Sheila: Yes and having the enforced change whether it is through having a child or a move to a new place it is good in a way because it allows you to realize what is important to you and it allows me to say: it is actually not what I want to spend my next 20 years of life sat at the desk in the office, figure numbers and arguing with people about money constantly.</p> <p><i>JG: Hmmm</i></p> <p>Sheila: And it has allowed me the freedom to say:" I don't need to do it anymore...". But it actually needs the adjustment. Now I am thinking what going to make me happy and it is not necessary any notes of money. And it is something what would make me fulfilled more creatively now. And that is was one thing I missed, when I was working. I wasn't doing anything creative, I was working in creative environment, with creative people, I was sitting in the meetings listen the creative ideas and yet.... than it was me who was doing the finance side of it. So I always had that. One think to be creative side, which I kind of had taken from me in the school.</p>	
<p>289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303</p>	<p><i>JG: If you think of the ideal, optimal, practical phantasy option of your professional activity, how could it look like? At this point where you are know....</i></p> <p>Sheila: I would love to be able to make living, even if it is just a little small living, by a doing something creative, whether is a print making or ehhh sawing in some way.... just doing something creative...and I think I got at least kind of ideas.... probably too many ideas running thought my head right now... "oh I would like that...oh I like this" ...I think I just need to settle down and say right and got my self on the course and see how to do such kind of activity...and than see how can I develop it and see if I can develop it in some kind of a business.</p> <p><i>JG. Hmm...nice...yeas...and what are the activities you talking about,</i></p>	

304	<i>because creativity is broad range..?</i>	
305		
306	Sheila: Well, that is the problem.... anything I would try...	
307		
308	<i>JG: Yeah... Name just some...five of it I don't know...</i>	
309		
310	Sheila: Well yes....I do some printmaking, screen printing,	
311	combining with a some textiles, might be combining that with a	
312	textile design... like home decorations.	
313		
314	I got a go to find a course to do basic techniques and learn how to	
315	do things better, and more professionally. And that's what I would	
316	like to do. And it is not about a big money...I think we are some	
317	ways too driven by the big salaries and having a lots of things that	
318	sometimes we just loose ourselves, loose what we are, I mean my	
319	husband is lucky, that he actually enjoys what he does and he is	
320	luckily well paid too. Where there were aspects of my career what I	
321	enjoyed but there were aspects I did not enjoyed at all, I used to	
322	come home very, very stresses and particularly when finances were	
323	bad and I was just trying not to pay certain people because I needed	
324	to pay the staff than...and thing like that and tell people they could	
325	not do some things because there is not budget ...and having all the	
326	constant arguments about money at the work. And I just used to	
327	come home and it was so stressful and I ...I don't need that any	
328	more....I just need to be able say: Well the children are in school I	
329	can go to whichever place I am going to work in remote wherever it	
330	is ... to a studio and go in and be creative the day...yaeh...this would	
331	make me happy basically.	
332		
333	So I just need to get off my bottom to say and get out and sort	
334	myself a course and to learn how to do it professionally not just for	
335	playing with it, that's what I am doing now.	
336		
337	<i>JG: To do the first step...</i>	
338		
339	Sheila: Yes first step And that is something because always there	
340	are the online capabilities to sell your arts and crafts where you can	
341	sell and advertise... so in that way it doesn't matter where you	
342	based, if I start to do it in Belgium and than we move somewhere to	
343	America...because people are ordering from around the world	
344	anyway and all you have to do is post it.	
345	So it doesn't matter I can than do something where I am not	
346	restricted where I live. Than right the inconvenience of the next	
347	move, but when I am settled in I can come back to it what I started	
348	again and I want to be so worried about that I wont be afraid to do	
349	the all greeting and meeting and stuff, I had my own little thing,	
350	which will keeping me occupied on the daily basses.	
351		
352	<i>JG: What Would be the obstacle? I mean there are always some</i>	
353	<i>obstacles to prevent us from the realization...</i>	
354		
355	Sheila: I think, I mean there is just....is yourself...it is you putting	
356	boundaries, I should sort it myself out a of course a year ago and I	

357	haven't done it yet which is stupid...I should have ...concentrate	
358	on...which I haven't I got too many ideas flying around, I have need	
359	just focus more. And on the other hand another obstacle I am just	
360	filling my time with doing just..... I don't know what	
361	actually...(laughing) I just got home and said...what did I do	
362	actually?Oh...I just spend two hours on Pinterest...	
363		
364	<i>JG: (Laughing)...I know it soo gut, so good...</i>	
365		
366	Sheila: But I think these are just things like this I know what I	
367	should be doing...	
368	I do need actually do this and organized what I am doing and sort	
369	myself after it, my self and my ideas....	
370		
371	<i>JG: Great, I think we are done, thank you for it, for the openness</i>	
372		
373	Sheila: I hope you can just make some sense of it.	

11.2 Informované souhlasy s výzkumnou sondou

Prague College of Psychosocial Studies
program: Social Politics and Social Work,
branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy
Hekrova 805, 149 00 Praha 4 – Háje, Czech Republic

Informed Consent Agreement

for participants in research:

Expatriate spouses - self realisation in foreign cultural environment

Research responsibility: Jana Gál, student of Prague College of Psychosocial Studies, program: Social Politics and Social Work, branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy.

Research question: How does it feel for an expatriate spouse to leave her profession and what are the coping strategies?

Research methodology: qualitative research - narrative interviews, audio recorded

Participants of the research: women with children older than 6 years, partners of expatriates located in Brussels longer than one year.

Purpose of the study: Baccalaureate theses for the degree bc. on Prague College of Psychosocial Studies.

Confidentiality: The data collected from this project will be used only for the purpose explained above. All names will be altered, any further details leading to closer identification of the participants will be altered, or not mentioned. After transcription the audio recording will be deleted.

I agree to participate in the research study described above.

Signature

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jana Gál', written over a horizontal line.

Date

10.12.2014

Prague College of Psychosocial Studies
program: Social Politics and Social Work,
branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy
Hekrova 805, 149 00 Praha 4 – Háje, Czech Republic

Informed Consent Agreement

for participants in research:

Expatriate spouses - self realisation in foreign cultural environment

Research responsibility: Jana Gál, student of Prague College of Psychosocial Studies, program: Social Politics and Social Work, branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy.

Research question: How does it feel for an expatriate spouse to leave her profession and what are the coping strategies?

Research methodology: qualitative research - narrative interviews, audio recorded

Participants of the research: women with children older than 6 years, partners of expatriates located in Brussels longer than one year.

Purpose of the study: Baccalaureate theses for the degree bc. on Prague College of Psychosocial Studies.

Confidentiality: The data collected from this project will be used only for the purpose explained above. All names will be altered, any further details leading to closer identification of the participants will be altered, or not mentioned. After transcription the audio recording will be deleted.

I agree to participate in the research study described above.

Signature

Date

13.1.15

Prague College of Psychosocial Studies
program: Social Politics and Social Work,
branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy
Hekrova 805, 149 00 Praha 4 – Háje, Czech Republic

Informed Consent Agreement

for participants in research:

Expatriate spouses - self realisation in foreign cultural environment

Research responsibility: Jana Gál, student of Prague College of Psychosocial Studies, program: Social Politics and Social Work, branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy.

Research question: How does it feel for an expatriate spouse to leave her profession and what are the coping strategies?

Research methodology: qualitative research - narrative interviews, audio recorded

Participants of the research: women with children older than 6 years, partners of expatriates located in Brussels longer than one year.

Purpose of the study: Baccalaureate theses for the degree bc. on Prague College of Psychosocial Studies.

Confidentiality: The data collected from this project will be used only for the purpose explained above. All names will be altered, any further details leading to closer identification of the participants will be altered, or not mentioned. After transcription the audio recording will be deleted.

I agree to participate in the research study described above.

Signature _____

15/01/2015
Date

Prague College of Psychosocial Studies
program: Social Politics and Social Work,
branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy
Hekrova 805, 149 00 Praha 4 – Háje, Czech Republic

Informed Consent Agreement

for participants in research:

Expatriate spouses - self realization in foreign cultural environment

Research responsibility: Jana Gál, student of Prague College of Psychosocial Studies, program: Social Politics and Social Work, branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy.

Research question: How does it feel for an expatriate spouse to leave her profession and what are the coping strategies?

Research methodology: qualitative research - narrative interviews, audio recorded

Participants of the research: women with children older than 6 years, partners of expatriates located in Brussels longer than one year.

Purpose of the study: Baccalaureate theses for the degree bc. on Prague College of Psychosocial Studies.

Confidentiality: The data collected from this project will be used only for the purpose explained above. All names will be altered, any further details leading to closer identification of the participants will be altered, or not mentioned. After transcription the audio recording will be deleted.

I agree to participate in the research study described above.

Signature

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. Gál', written over a horizontal line.

Date

14/11/2014

Prague College of Psychosocial Studies
program: Social Politics and Social Work,
branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy
Hekrova 805, 149 00 Praha 4 – Háje, Czech Republic

Informed Consent Agreement

for participants in research:

Expatriate spouses - self realisation in foreign cultural environment

Research responsibility: Jana Gál, student of Prague College of Psychosocial Studies, program: Social Politics and Social Work, branch: Social Work with Orientation to Communication in Applied Psychotherapy.

Research question: How does it feel for an expatriate spouse to leave her profession and what are the coping strategies?

Research methodology: qualitative research - narrative interviews, audio recorded

Participants of the research: women with children older than 6 years, partners of expatriates located in Brussels longer than one year.

Purpose of the study: Baccalaureate theses for the degree bc. on Prague College of Psychosocial Studies.

Confidentiality: The data collected from this project will be used only for the purpose explained above. All names will be altered, any further details leading to closer identification of the participants will be altered, or not mentioned. After transcription the audio recording will be deleted.

I agree to participate in the research study described above.

Signature

Date 8th / 12 / 2014

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Jana Gál

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí.

Počet stran (bez příloh): 60

Počet titulů české literatury a pramenů: 4

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 20

Počet internetových odkazů: 2

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová

Rok dokončení práce: 2015

**Posudek vedoucí bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc. Jana Gál

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí

Vedoucí/oponent* práce: Mgr. Magdalena Koťová

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 37

Počet titulů v seznamu literatury: 24

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X	X		
--	---	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X	X		
--	---	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		X	X	
--	--	---	---	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	X			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	X			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	X	X		
--	---	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	X			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

X				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Co by dnes autorka práce učinila v rámci výzkumu jinak?
Jak využije autorka práce výzkumná zjištění v praxi?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se v textu bakalářské práce zabývá tématem partnerek tzv. vyslaných zaměstnanců a otázkou jejich seberealizace. Téma považuji, vzhledem ke stále se zvyšující míře globalizace, za velmi aktuální a jeho výzkum za potenciálně přínosný. Autorka má s danou problematikou navíc osobní zkušenost, což je v rámci empirické sondy, v tomto případě, výhodou a přínosem. V teoretické části práce nastiňuje téma tzv. pracovní migrace, akulturace, profesní identity či copingové strategie využívané v rámci seberealizace. Empirickou část práce tvoří kvalitativní výzkumná sonda, v jejímž rámci autorka analyzovala pomocí metody interpretativní fenomenologické analýzy polostrukturované rozhovory s pěti participantkami (rozhovory jsou vedeny v anglickém jazyce a v textu práce se pracuje s překladem autorky – zde oceňuji pečlivé vypracování). S tématem práce i způsobem zpracování přišla sama autorka a nutno poznamenat, že koncept považuji za velmi nosný a dobře zpracovaný (až na drobnější formální výjimky – viz dále). Podotýkám, že spolupráce s autorkou práce byla perfektní. Rozhovory považuji za dobře vedené (oceňuji i práci „navíc“ s překladem), při práci s metodou IPA se autorka „drží textu“ a nepouští se do rovin spekulací. Oceňuji výběr literatury se zaměřením na zahraniční zdroje i tu skutečnost, že autorka vztahuje téma výzkumu o oboru sociální práce a zamýšlí se nad tím, jaké možné typy intervencí by bylo záhodno realizovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o práci bakalářskou, domnívám se, že autorka překročila nároky na podobné texty kladené. Nelze však nepoukázat (s lítostí tak činím) na některé formální nedostatky textu – číslování kapitol, občasné chybějící či přebývající mezery, překlepy či gramatické chyby, chybějící čárky. Nevhodné je též uvádět informované souhlasy v rámci příloh (doporučuji začernit). Přes uvedené výhrady k formální stránce textu však považuji práci za zdařilou.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: v závislosti na obhajobě 1-2

Datum, podpis: 22.5. 2015

Mgr. Magdalena Kořová, Ph.D.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'M' and 'K' with a horizontal line above the 'M'.

**Posudek oponentky bakalářské práce na Pražské
vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Jana Gál

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
Název práce: Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí

Oponentka bakalářské práce – Mgr. Zuzana Janotková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 38

Počet titulů v seznamu literatury: 22

0 ¹	1	2	3	4
----------------	---	---	---	---

Výběr tématu

	x			
--	---	--	--	--

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

			x	
--	--	--	---	--

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace,

	x			
--	---	--	--	--

parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

¹ ** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Studentka se ve své bakalářské práci věnuje tématu: "Partnerky vyslaných zaměstnanců a otázka jejich seberealizace v cizím kulturním prostředí."

V teoretické části práce studentka seznamuje s tématem pracovní migrace, akulturačního procesu, profesní identity a uplatnění. Pak se zaměřuje na teoretické koncepty sebeuskutečnění a hledání smyslu života a copingové strategie vedoucí k sebeuplatnění.

Studentka pojednává o zajímavém tématu. Jak sama uvádí, není o něm moc informací v odborné literatuře a i proto oceňuji výběr tématu; i díky této práci je možné ho dostat více do povědomí jak odborné tak laické veřejnosti. Teoretická část práce je obsahově zpracována s použitím dostupné odborné, převážně cizojazyčné literatury. Obsahově vnímám tuto část práce v pořádku. Celkově je kvalita práce snížena z důvodů formálních chyb, které se prolínají celou prací. Také by teoretické části prospělo, kdyby byl odborný text v některých pasážích více srozumitelný a více čtivý.

Praktická část vymezuje cíl výzkumu a výzkumné otázky, popis výzkumné metody, charakteristiku zkoumaného souboru, analýzu přepisů rozhovorů a výsledky výzkumné sondy.

Studentka použila výzkumnou metodu IPA. Oceňuji výběr a zpracování použitím dané metody a také, že všechny rozhovory byly vedeny v anglickém jazyce, co samozřejmě vyplývá z tématu, ale i když studentka uvádí, že cizí jazyk používá, sama v závěru uvádí, že je náročné vést odborný rozhovor v cizím jazyce.

Je znát, že výzkumné části je věnována významná pozornost. V příloze jsou k nahlédnutí přepisy rozhovorů.

Celkově vnímám výzkumnou část velice přínosně. Oceňuji návrhy sociální práce s partnerkami expatriotů.

I když jsem shledala v práci formální nesrovnalosti, teoreticky i empiricky hodnotím práci kladně. Oceňuji také výběr tématu.

Celkově hodnotím bakalářskou práci jako přínosnou a doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Jakým výzkumným směrem byste na základě Vašich závěrů ve výzkumné části směřovala téma PCA při práci s psychiatrickým pacientem dál?
2. Proč uvádíte plné znění jmen respondentů výzkumu?

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře - výborně

Datum, podpis: 20.5.2015

